

Uvodnik

Igor Gregori

Še enkrat hvala Vam, prof. Pahor!

Kljub temu da je večer v tržaškem gledališču Verdi temeljil na kulturnem dogodku, velja poudariti, da je bila organizacijska režija Pahorjeve Nekropole deležna skrbne politične priprave. Ko sta tržaški župan Roberto Dipiazza in njegov ljubljanski kolega Zoran Janković pred nekaj tedni v tržaški občinski palači predstavila odsko dramaturgijo znamenitega romana, sta poudarila, da se ta iniciativa uvršča v prakso dobrih odnosov na relaciji Trst-Ljubljana, ki je z idealnega vidika pridobila novega zagona po srečanju treh predsednikov sosednjih republik v Trstu. Dodala sta tudi, da bo tako sodelovanje treba nadgraditi tudi na gospodarskem področju, in sicer s tvorno turistično ponudbo, ki bi povezovala obalno mesto s slovensko prestolnico. Odbornik za kulturo občine Ljubljana Uroš Grilc je takrat poudaril, da je Boris Pahor ob Svetlani Makarovič in Slavju Žižku eden izmed osrednjih akterjev letošnje pobude Ljubljana prestolnica knjige. "Čeprav je Pahor moralna avtoriteta slovenskega naroda, je njegov opus v slovenski družbi še premalo poznan", je dejal odbornik.

Ni treba si zakrivati oči pred dejstvom, da je politika področje nešteti račun in nejasnih iger: znano je namreč, da bodo prihodnje leto v Trstu upravne volitve in da se desnosredinska koalicija giblje v smer iskanja čim širšega konsenza, kar je razumljivo. Prav tako pa ne gre tolažiti skorajda zgodovinskega dogodka v gledališču Verdi zgolj v luči privabljanja volivcev slovenske narodnosti v take politične izbire, ki so jim bile in - upajmo - so jim še danes tuje.

Treba je zato raje ostajati pri golih dejstvih in dogodek v gledališču Verdi presoditi za to, kar je enostavno bil: poklon Borisu Pahorju in njegovi življenjski izkušnji ter moralni zapuščini, ki je po drugi svetovni vojni idealno postala nepogrešljiv in neomajen temelj sodobne demokratične ureditve. Prav zato velja poudariti, da na odru opernega gledališča ni bila prisotna le osebna zgodba taboriščnika, posameznika v vrtincu človeškega zla, temveč tudi dejansko zagovarjanje dostojanstva neke širše omike, ki jo oblikujejo poštene osebe in skupnosti ljudi. Mednje imajo pravico se uvrščati tudi pripadniki slovenske narodne skupnosti, ki so preveč časa čakali na premierno uprizoritev "lastne biti" v prestižnem mestnem teatru. Ironijo usode lahko opredeli le dejstvo, da je priložnost za tak trenutek ponudila ravno politika, ki smo jo v našem manjšinskem vsakdanu - tudi v tem primeru, marsikdaj upravičeno - vajeni presojati kot mačeho na poti uveljavljanja naših pravic. Uprizoritev Pahorjeve Nekropole pa je dokazala, kam sploh lahko seže učinkovita politika, če je v njenih vzgibih neka jasna vsebinska podlaga. Italijanski zakonik temelji med drugim tudi na pravilu, da se nivo zaščite narodnih skupnosti ne sme nižati: ko je bil v gledališču Verdi tako pogumen korak že storjen, ni torej poti nazaj. Da je Trst vkorakal v to smer z eno od svojih simbolnih osebnosti, ki jo za ključnega kulturnika 20. stoletja ocenjujejo bodisi pripadniki večinskega bodisi manjšinskega naroda, daje upati, da bo mesto v zalivu v prihodnje končno kovalo skupno usodo. Še enkrat hvala Vam, prof. Pahor!

Pahorjev večer v tržaškem gledališču Verdi

Foto F. Parenzan

Ob objavi zaupnih diplomatskih depeš Gora se je tresla...

V nedeljo, 28. novembra, je svetovna diplomacija dočakala pravi big bang. Objava zaupnih diplomatskih depeš, ki jih je spletni portal Wikileaks ponudil na voljo spletnemu občinstvu, je v mednarodnih krogih, zlasti v ZDA, sprožila pravo nevihto: italijanski zunanji minister Franco Frattini je ugotavljal, da gre dogodek oceniti celo za 11. september v svetovnih diplomatskih odnosih, in Julianu Assangeu ter njegovi organizaciji pripisal željo po uničenju sveta. Več kot 250 tisoč tajnih depeš obravnava kopico zadev, od delikatnih ravnesij na vročih področjih Bližnjega vzhoda do sklepov ameriške administracije (v prvi vrsti državne sekretarke Hillary Clinton) o zasledovanju visokih funkcionarjev Organizacije združenih narodov ter drugih ustanov, celo italijanskih podjetij. Učinek teh razkritij, ki so jih med drugimi objavili že časniki, nemški Der Spiegel, britanski Guardian, ameriški New York Times, španski El País in francoski Le Monde, in za katere bo dejansko največ plačal ameriški predsednik Barack Obama (Assange je namreč že zahteval, naj Obama odstopi), bomo lahko ocenili v prihodnje, trenutno se nam ponujajo v tragikomično presojo tiste depeše, ki nam v bistvu ne povedo prav nič novega.

Iz dokumentov, ki so jih ameriške diplomat-

ske in konzularne izpostave pošiljale matici, so prišle na dan ocene, ki so jih državni bili deležni po svetu v zadnjih letih. Odkrili smo na

primer, da je francoski predsednik Nicolas Sarkozy v očeh diplomatov ošaben vladar brez dejanske teže, da nemški kanclerki primanjkuje zdrave kreativnosti, da živi ruski predsednik Medvedjev v senci prvega mini-

je venezuelski predsednik Hugo Chavez norec, da je pakistanski predsednik Ahmadi- nezač novi Hitler in da vodja kitajske velesile Hu Jintao zasleduje zgolj hegemonijo lastne države v Aziji. Kaj pa Italija? Uslužbeni ameriškega veleposlaništva v Rimu menijo, da nočni žuri močno utrujajo italijanskega premierja Silvia Berlusconi, obenem poudarjajo tesno prijateljstvo, ki ga veže z ruskim kolegom Putinom, kar bi mu prineslo tudi

osebne poslovne koristi. Mar nismo o omenjenih državnikih že imeli podobna mnenja? Vprašali bi se lahko, kje je sploh prava novica, morda le v tem, da so splošno znana mnenja dobila otipljivo obliko, da so, skratka, napisana črno na belem. Lahko bi celo trdili, da so ocene ameriških diplomatov, ne da bi jih vzeli za primere aksiomske resnice, bile napisane na podlagi analiz, ki jih časopisi objavljajo že dalj časa. Amerika pa je vendar svojo svetovno postavila tudi na podla-

gi temeljite - četudi včasih sporne - zunanje politike, težko je torej, da so pisci depeš osnovali svoje ocene zgolj na račun tega, kar so objavljali "levičarski časopisi", kot rad trdi italijanski premier. Državniki se nam pač kažejo taki, kakršni dejansko so, mediji pa o njih prav malo raziskujejo, bolj preprosto le ugotavljajo, da so taki.

Ustanovitelju Wikileaksa pa se pišejo hudi časi, saj so ga angleške oblasti aretirali na podlagi mednarodne tiralice, ki jo je Interpol izdala na njegov račun: to se je zgodilo zaradi preiskave o spolnem nasilju, ki naj bi ga Assange zakrivil na Švedskem. Najbolj zasvo- vraženi osebi mednarodnih diplomacij so tu- di švicarske bančne ustanove onemogočile koriščenje njegovih bančnih računov. Assan- geu se tako čedalje oža maneverski prostor.

IG

Predavanje uglednega ekonomista

Prof. Stefano
Zamagni
o bleščeči in
skriti strani
ekonomije ter
o izzivih bratske
solidarnosti

3

Odkrivanje velikega Primorca

Bogdan Vidmar
se spominja
velikega
dušnega pastirja
Filipa Terčelja,
pričevalca
pristine vere

5

Deželni svetnik SSK Igor Gabrovec o prehodu na digitalno televizijo

Težave za narodne skupnosti na obeh straneh meje

Kot znano, je od tretjega decembra dalje tudi v deželi Furlaniji Julijski krajini začel delovati digitalni sistem televizijskega oddajanja. V tem času so se javne in privatne družbe kot tudi sam deželni odbor za komunikacije Corecom zavzemali za to, da bi uporabniki brez težav "preživali" preklap s starega na nov sistem. "Menim, da je bila sporočilna kampanja pozitivna in učinkovita, vendar tehnično vprašanje je le ena plat medalje", opozarja deželni svetnik SSK Igor Gabrovec. Preklap sam namreč ne bi smel povzročiti posebnih težav, čeprav je prišlo do televizijskih mrkov. Večji problem – nadaljuje Gabrovec – predstavlja razlika v standardih Italije in Slovenije. Italija, in posledično naša dežela, bo predvajala televizijske programe v t. i. protokolu MPEG 2, Slovenija pa je izbrala sodobnejšo različico standarda MPEG 4. Tu nastopijo za nas težave, nadaljuje predstavnik Slovenske skupnosti. Sprejemniki MPEG 4

Igor Gabrovec (foto IG)

namreč dekodirajo tudi signal MPEG 2, ne velja pa obratno. Tisti, katere zanima vidljivost programov iz Slovenije, si bodo mo-

bo videl skoraj nihče več zaradi različnega standarda dekodejev. Televizijske oddaje, namenjene italijanski manjšini, bodo na ta način izgubile pomembno vlogo povezovalnega člena med italijansko narodno skupnostjo v Sloveniji in širokim območjem, ki je za Italijane dejansko matična domovina. Je na vse to pomislil odbor Corecom?

Tudi tokrat torej bodo oškodovane jezikovne skupnosti – nadaljuje Gabrovec, ki se sprašuje tudi, ali so bile ob tehnoloških dovolj upoštevane tudi morebitne kulturne in politične posledice tega navidezno banalnega procesa preklapljanja sistemov televizijskega oddajanja. Mnogi pogosto radi poudarjajo, da so jezikovne in narodne skupnosti edini pravi povezovalni člen med sosednjimi državami, v vsakdanu pa jim očitno posvečamo premalo pozornosti – zaključuje deželni svetnik SSK.

rali torej priskrbeti modernejšo (in dražjo) različico dekodeja od tiste, ki bo obče razširjena v Italiji. Podobne težave, in v nekem smislu še hujše, se napovedujejo tudi za italijansko jezikovno skupnost v Sloveniji. Zaradi omenjene razlike v izbrani tehnologiji bo očitno prikrajšan tudi pomen televizije Koper-Capodistria, ki oddaja v italijanskem jeziku, saj teh oddaj v Italiji ne

Zasedanje paritetnega odbora Govor o rezijanščini

Zasedanja paritetnega odbora, ki je bilo v deželnih palačah v Trstu 30. novembra, sta se udeležila tudi župan Rezije Sergio Chinese in odbornica za kulturo Cristina Buttolo. Osrednja točka dnevnega reda odbora je bilo vprašanje vrednotenja rezijanščine v deželnih in državnih zakonih o manjšinskih skupnostih. Župan Chinese je v uvodnem posegu povedal, da je občinski svet iz Rezije 13. avgusta 2010 odobril sklep za zaščito Rezije in rezijanščine, ki da nimata nič skupnega s slovensko manjšino. Da bi to dosegli, predlagajo izločitev Rezije iz državnega zaščitnega zakona za slovensko manjšino in spremembo zakona št. 482/99 z vključitvijo jezika in kulture tamkajšnjega prebivalstva. Predsednik paritetnega odbora Bojan

Brezigar in nekateri člani odbora so župana seznanili z zakonskimi določili zaščitnega zakona, ki štiti tudi krajevne in narečne oblike jezika. Povedali so mu, da se je paritetni odbor vedno zavzemal za ohranitev in vrednotenje krajevnih jezikovnih značilnosti. Pomembno je, da se rezijanščina ohrani v družinah in da se uporablja v vsakdanjem življenju. Koristno bi bilo, da bi se uporabljala tudi v šolskih programih. Da se ohrani, mora rezijanščina ostati živ jezik. Žal sedanje stanje ni spodbudno, saj se mladina poslužuje prej italijanščine in furlanščine kot pa rezijanščine. Predsednik odbora je zagotovil pripravljenost na dialog z vsemi upravitelji in kulturnimi ustanovami v dolini, da bi se o zadevi pogovorili in dobili skupno rešitev. Treba pa se je izogibati politič-

nim špekulacijam, ki so do sedaj prevladovali, in delati za resnično vrednotenje domačega pogojnega jezika, ki predstavlja veliko kulturno bogastvo za celotno skupnost. Znanje slovenskega jezika je gotovo dodatna vrednost, ki je v korist tudi dobrososedskega sodelovanja z upravami in ljudmi onkraj nekdanje državne meje. Sam župan je povedal, da s slovenskimi upravitelji imajo odlične odnose, kar je vsekakor pozitivno.

Damjan Paulin

Zbornik o Osimu

Krožek Anton Gregorčič v sodelovanju z Goriškim muzejem, Kulturnim centrom Lojze Bratuž in SSO-jem vabi v ponedeljek, 13. t. m., ob 19. uri v Kulturni center Bratuž v Gorico na predstavitev zbornika Osimu in Goriška, 35-letnica podpisa osimskih sporazumov in 25-letnica izgradnje briške ceste. Dne 10.11.1975 sta delegaciji Italije in SFR Jugoslavije v mestecu Osimu podpisali pomemben mednarodni sporazum. Ta je dokončno rešil marsikatero vprašanje, ki se je vlekel od konca druge svetovne vojne. Med temi sta seveda izstopala vprašanje dokončne meje med državama in ureditev čezmejnih odnosov. Sklenitev sporazumov je prinesla še druge dodatne pridobitve, sploh pa je imela določene posledice za vso slovensko narodno skupnost v Italiji. Veliko zanimivih podatkov je povzetih v zborniku, ki ga je izdal Goriški muzej. Predstavili ga bodo Andrej Malnič, direktor Goriškega muzeja, Jože Šušmelj, takratni Predsednik skupščine občine Nova Gorica in nekdanji gen. konzul RS Slovenije v Trstu, in Tomaž Vuga, avtor zazidalnega načrta mednarodnega mejnega prehoda Vrtojba.

20 let po razpadu Sovjetske zveze

Rusija in Nato ter Evropa

Po padcu Berlinskega zidu (novembra 1989) posledično pride do razpada Sovjetske zveze in z njo povezanega komunističnega sistema. 12. junija 1990 njen parlament razglasi neodvisnost Rusije. Šele 25. decembra 1991 snamejo rdečo sovjetsko zastavo s srpom in kladivom na kremeljskem stolpu in jo nadomestijo z zgodovinsko rusko trobojnico in zadnji predsednik SZ Gorbacov zapusti Kremelj. Naslednjega leta, 17. aprila 1992, nova država dobi dvojni naziv, Rusija in Ruska federacija s 150 milijoni prebivalcev, kar jo še vedno uvršča med največje države na svetu tako po ozemlju kot prebivalstvu. Tako obnovljena Rusija ni imela več tiste simbolne moči s petnajstimi zveznimi republikami in vzornim modelom komunistične države kot SZ.

ZDA so tako ostale vodilna svetovna vesela in ta svoj politični položaj skušale uveljavljati v svetu. Po začetnem pretresu si je Rusija postopoma opomogla in prevzela ustrezno politično vlogo v krogu drugih najmočnejših držav v svetu. Odločilno je okrepila svojo gospodarsko moč in trgovinsko izmenjavo zlasti z Zahodno Evropo.

Dejstvo je namreč, da je Rusija, recimo, postala največji dobavitelj energije za Evropo, predvsem zemeljskega plina. Tega se ruski politični voditelji dobro zavedajo in zato pri energetskem vprašanju ne popuščajo ter nadaljujejo gradnjo dveh nadaljnjih plinovodov proti Evropi (tako imenovane severnega in južnega toka). Ruski državni predsednik Putin je na svojem nedavnem obisku v Berlinu ob skoraj sočasni udeležbi vladnega premierja Medvedjeva na vrhunskem zasedanju Nata v Lizboni, kljub trenutnim težavam evra, zavzel za njegovo večjo vlogo v svetovnem gospodarstvu, vključno v poslih z energetskimi viri, ker bi se s tem zmanjšala odvisnost od dolarja. Na srečanju vodilnih nemških gospodarstve-

nikov je mimogrede omenil možnost vstopa svoje države v območje evra. Še pred tem je predlagal ustanovitev skupnega evropsko-ruskega prostotrgovinskega območja. Nemška kanclerka Merklova je sicer to idejo ocenila kot vizijo prihodnosti, zavzela pa se je za širše temelje sodelovanja in ne samo na energetskem področju. Pri tem je bržkone imela v mislih željo Evrope, da bi se zmanjšala njena energetska odvisnost od Rusije. Putin naj bi v zvezi s tem šaljivo

naravni in neizogibni strateški partner. Zato Evropa od Rusije pričakuje odpravo protekcionističnih ukrepov in sprejem liberalizacije v medsebojnih trgovinskih izmenjavah.

Po drugi strani ostaja neurejeno vprašanje odnosov med Rusijo in Natom. Zato je bil tudi Medvedjev povabljen na nedavni lizbonski vrh Nata. Vabilo je bilo dobrodošlo za rusko diplomacijo, ki si prizadeva za ureditev medsebojnih odnosov tudi na področju varnosti, čeprav Mosk-

Medvedjev in Putin

dejal: "Četudi ne bi bilo plina, bi Evropa za gretje svojih domov potrebovala drva iz sibirskih gozdov".

Iz teh in drugih potez Rusije se da sklepati, da se njeni voditelji zavedajo, da so za uresničitev gospodarske in družbene prenove v državi potrebni urejeni odnosi z Zahodom in zlasti z Evropsko unijo, da si s tem država zagotovi politični vpliv v novem razmerju političnih sil v svetu. To je vladni premier Medvedjev s poudarkom naglasil v svojem letnem nagovoru državi minulega 30. novembra. Ugodno je ocenil podporo članic Unije pri ruski prošnji za članstvo v Svetovni trgovinski organizaciji in se zavzel tudi za postopno odpravo vstopnih vizumov. Objektivno gledano, je uravnoteženo gospodarsko sodelovanje koristno tako za Evropo kot za Rusijo. Za Rusijo je namreč Evropa največji in najboljši trg, za Evropo pa je Rusija

va izrazito ne mara nasvetov in še manj Natovega poseganja na svoja interesna področja. Ob zasedbi dela Gruzije avgusta 2008 je Rusija namreč jasno povedala, da nasprotuje širitvi Nata na Vzhod, konkretno na področje Kavkaza. Američani bi pa radi dosegli "zgodovinsko" spravo med Natom in Rusijo. Po drugi strani pa je v politični naravi stvari nemogoče pričakovati, da bi odnosi med Rusijo in Natom bili zares pristno prijateljski, temveč morajo biti urejeni v skladu z medsebojnimi interesi. Očitno je, da Rusija Nata ne potrebuje kot zaveznika, temveč kot enakovrednega sogovornika. Vojaški ruski strategji namreč Nato še vedno obravnavajo kot "protirusko" koalicijo. Vsekakor se Rusija zavzema za dogovor z Natom o vzpostavitvi protiraketnega štita v Evropi na osnovi skupnega mehanizma sodelovanja.

Alojz Tul

Povejmo na glas

Wikileaks razgalja slabosti politike

Ob zaupnih podatkih, ki jih objavlja Wikileaks, se je med drugim mogoče spomniti Pascalove misli, da na svetu ne bi bilo niti štirih prijateljev, ko bi ljudje vedeli, kaj drugi govorijo o njih. Toda v našem primeru se ne govori o katerih koli drugih, ampak o politiki, in to visoki politiki, se pravi o tisti ravni, kjer se odloča o množicah in njihovi usodi. Govori se o ljudeh, ki lahko sprejemajo pomembne odločitve v korist vseh, lahko pa se osebno okoriščajo, podkupujejo, hladnokrvno izločajo svoje nasprotnike ali pa celo delajo in zagovarjajo vojne, slej ko prej največje zlo, ki ga spočne človek. Seveda lahko počne dobro ali slabo vsak posameznik, prav vsak t. i. navadni človek, vendar je krog njegovega vpliva neskončno manjši od vpliva politike ali celo visoke politike. Ob tem pa je značilno, da vsak posameznik skrbi za svoj ugled, nemara toliko bolj, kolikor manj dobrega je v njem: koncem koncev ni pomembno, ali delam dobro ali slabo, če me ljudje cenijo in spoštujejo, je vse v redu in prav. In Wikileaks očitno izhaja iz navedenega prepričanja, namreč da se visoka politika še kako ukvarja z ustvarjanjem dobrega mnenja o sebi, želi si, da jo ljudje cenijo in kar najbolj spoštujejo, da ne rečemo malikujejo. Najvišje institucije naj bodo nekakšne svetinje, ki jim ljudje slepo zaupajo, njih poslušajo in jim kar najbolj ubogljivo sledijo. Visoka politika naj bi bila torej visoko nad nami, tako rekoč brez napake, nezmotljiva, in takšni naj bi bili tudi posamezniki, ki jim je po zaslugah

dano, da jo vodijo. Pa ne samo to, ljudje menda takšne svetinje potrebujemo, potrebujemo tiste, ki jim lahko slepo zaupamo, brez tovrstnega zaupanja bi bili izgubljeni kot majhni otroci brez staršev. Sedaj pa vdre v javnost Wikileaks, kjer se o visokih političnih govori slabo, kjer se o njih govori kot o navadnih ljudeh, ki so polni napak in celo velikih slabosti, torej podobni nam vsem, navadnim zemljanom. In kako jim bomo sedaj mi navadni zemljani verjeli, če so v še večji meri polni slabosti, kot smo jih polni mi? Kako sta si drznila Wikileaks in njegov prvi človek Julian Assange oblatiti svetinje, brez katerih ne bomo mogli živeti? Tega človeka je treba zapreti, je slišati grozeče glasove od zgoraj. Mi pa se lahko vprašamo, kaj se je z objavo zaupnih dokumentov tako izjemno slabega zgodilo. To, da smo se znova prepričali, kako so tudi na visokih ravneh vodilni ljudje takšni, kot smo bolj ali manj vsi in povsod, ljudje s slabostmi in napakami, v čemer še ni nič slabega, in se je mogoče le čuditi, da je visoka politika skoraj nevarno vznemirjena. Očitno ne ve, kar potrjuje tudi najnovejša raziskava Censis, da si ne želimo več nikakršne karizmatičnosti, da ne potrebujemo več nikakršnih svetinj, ki so neke zgoraj in nam govorijo navzdol. V tem novem času potrebujemo voditelje, ki rešujejo nelahke sedanje probleme skupaj z nami, se odkrito obračajo na nas in nas imajo v vsem povsem za enakovredne.

Janez Povše

Na dnu...

GORICA Prof. Stefano Zamagni

Kdor prisega na načelo "business is business", je bedak!

Čas je, da se zopet vzpostavi vez med ekonomskim in družbenim svetom, ki so v tem privedla do zablod, ki so v krizi zadnjih let vsem na dlani. O izzivalni in aktualni temi - temna oz. skrita plat ekonomije - je v ponedeljek, 29. novembra, v avditoriju Fogar v Gorici govoril ugledni italijanski ekonomist prof. Stefano Zamagni. Šlo je za predavanje, kakršnih je na Goriškem žal zelo malo; povezoval ga je stolni župnik Sinuhe Marotta. Imenitni izobraženec, cenjen tudi v tujini, se je rodil v Riminiju l. 1943. Po diplomu na milanski univerzi Cattolica se je specializiral v Oxfordu. Poučuje politično ekonomijo na vseučilišču v Bologni, občasno predava v bolonjskem (edinem evropskem) centru slovitve univerze Johns Hopkins, v preteklosti pa je že poučeval tudi na univerzi v Parmi in na Bocconiju v Milanu. Bil je v vodstvu italijanskega združenja ekonomistov in član cele vrste - italijanskih in tujih - združenj in organizacij, pobudnik mednarodnih znanstvenih posvetov, avtor številnih publikacij in prejemnik prestižnih odlikovanj, pa še predsednik Agencije za italijanske onlus (vladne ustanove, ki nadzirajo, spodbujajo in svetujejo vladi in parlamentu na področju neprofitnih organizacij). Ne nazadnje je svetovalec papeškega sveta Pravičnost in mir, zaradi česar je sodeloval s papežem Benediktom XVI. pri pisanju enciklike *Caritas in Veritate*.

Res je, je povedal prof. Zamagni pred polno dvorano, "obstaja temna stran ekonomije, pa tudi jasna in bleščeča". Ker v nekaterih zgodovinskih obdobjih prevlada ena ali druga, pomeni, da se to ne dogaja zaradi narave ekonomije, temveč od volje in prizadevanj ljudi, ki jo tolmačijo na tak ali drugačen način. Nato je orisal nekaj značilnosti našega zgodovinskega trenutka. "Živimo v času paradoksov". Medtem ko v svetovnem merilu in na ravni posameznih držav bogastvo narašča, več kot sorazmerno s tem narašča tudi neenakost med ljudmi, razlika med najbogatšimi in najrevnejšimi. Leta 1970 je bil v ZDA najvišji dohodek tristolet večji od najnižjega; pred petimi leti pa kar sedemstokrat. Drug paradoks ima opraviti s pojmom človekovega dela: v preteklosti je to veljalo za vir bogastva, v zadnjih desetletjih pa so ga "prekvalificirali" in se je razširila ideja oz. "pseudokultura", da je pravi vir bogastva "spekulativna financa". To pomeni: če hočeš obogateti, ni treba, da delaš; moraš se specializirati v dejavnosti spekulacije. Tako boš obogatel v krajšem času, ne da bi kaj dosti delal. Te miselnosti se je naša družba kar hitro navzela. Globalizacija je s sabo prinesla odprt trg kapitalov in torej odpravo kontrol nad njimi. Kriza zadnjih treh let je posledica vsega tega. O tem govorijo tudi zgodovinski učbeniki v osnovnih šolah: "ko sem bil otrok, so trdili, da je treba delati, kajti delo oblikuje identiteto, prinaša svobodo in blagostanje". Danes pa je sporočilo popolnoma sprevrženo: pomemben je družbeni uspeh, do katerega se lahko dokopljesh na katerikoli način, po močnejši čim hitreje. Do njega prideš, če si sposoben ustvarjati presežek, dodano vrednost. Še en paradoks, "ki morda še najbolj vznemirja", že več let nosi

ime "paradoks sreče". Na podlagi statističnih podatkov ga je odkril Richard Easterlin leta 1974, trdi pa, da se sreča ljudi ne povečuje sorazmerno s povečanjem dohodka in ekonomskega blagostanja. Sreča naj bi se povečevala do določene stopnje (l. 1974 približno 22 tisoč dolarjev na glavo letno, danes 35 tisoč dolarjev), naknadno višanje prihodkov pa je razlog za postopno upadanje veselja. "To je 'superparadoks', je povedal prof. Zamagni. Vajeni smo bili misliti, da je večanje bogastva vir sreče, to pa ne drži. Je možno 'meriti srečo'? Seveda, je približno: vsaka država letno objavlja statistike kazalcev sreče. Med prvimi je npr. Švedsko samomorov: to grozeče narašča v državah z najvišjim blagostanjem. 'Ste kdaj videli reveža, ki se odloči za samomor? Revni upajo, da bo prihodnost lepša od sedanjosti, zato imajo smisel v življenju'. Drug kazalec sreče je količina porabe psihotropnih zdravil: 'podjetje, ki proizvaja antidepressiv Prozac, ima najvišje profite na svetovni ravni, saj ga dajejo tudi otrokom'. Nekdaj je obstajala 'izčrpanost', danes pa vsi govo-

Razlog za paradokse našega časa je ločitev ekonomskega sveta od socialnega.

rijo o "depresiji". In še: poraba vse bolj razširjenih mamil. Še en kazalec je število razporok in ločitev: "srečen par se ne loči"... Vse doslej povedano govori o tem, da določeni razvojni model oz. življenjski slog očitno ni najboljše in najprimernejši. Ljudje se začnejo spraševati: kakšen smisel ima delati več, biti bolj produktivni, če smo konec koncev manj srečni? Že Aristotel in mnogi za njim so nas naučili, da je cilj življenja biti srečni. Sv. Frančišek se je slekel vsega in rekel: "To je življenje, ki sem ga vedno iskal, da bi bil srečen". Zavrgel je vse bogastvo ne zato, ker je bil nor, temveč zato, ker je hotel biti srečen. "Easterlinov paradoks je vznemirljiv, ker v temeljih spodkopava družbeno veljavo razvojnega modela". Več stoletij smo mislili, da je razlog naše nesreče pomanjkanje dobrin. Živimo v času, ko imamo gmotnih dobrin več, kot jih potrebujemo, pa smo bolj nesrečni, ker nam manjka drugačna razsežnost blagostanja. Materialne dobrine so sicer potrebne, prav tako pa je pomembna razsežnost, ki govori o naši potrebi po osebnem priznanju, potreba po medosebnih odnosih. Aristotel je pravilno trdil, da nihče ne more biti srečen sam; potrebna sta vsaj dva. "Krščanski Bog je edini trinitaren; sreča je odvisna od odnosa med osebami". Skopuhi in lakomneži so sami in niso srečni. "Srečo najdem, ko odkrijem sebe v obliki drugega", ko se med dvema osebama spleta razmerje. Starši so danes preveč obremenjeni s službo in si ne jemljejo časa za otroke; ti pa "nočejo iger, ampak se hočejo igrati"! Otrok je "velik porabnik" odnosov, ker išče svoj obraz, to od njega zahteva sama narava. Kakšen je razlog vseh teh in dru-

gih paradoksov, se je vprašal prof. Zamagni. Enciklika *Caritas in Veritate* je posebno močna, ker se ne omejuje na opis nelagodja našega časa, temveč gre zaidevi dna. Papež Benedikt XVI. v svojih govorih večkrat navaja "razpoko med tržiščem in demokra-

G. Sinuhe Marotta in prof. Stefano Zamagni (foto DPD)

cijo". Tržna ekonomija ni sad modernosti, rodila se je v 14. stol. v frančiškanskih logih. Na njihovo pobudo je nastala prva banka (v Perugii l. 1462) kot posojilnica; prav tako prva borza (v Firencah ob koncu 15. stol.), ki je imela socialen (in ne spekulativen!) značaj: zbirala je denar mnogih, da so lahko zgradili florentinsko stolnico, financirali bolnišnice, šole in druge karitativne pobude. Utemeljitelj računovodstva je frančiškanski menih Luca Pacioli (1445-1514), ki je pisal o pravičnem upravljanju dobrin. Knjigovodstvo je bilo dobro znano v samostanih, še preden so trgovci sploh vedeli, kaj to je. Podobno velja za kredit in mikrokredit, ki so ga ustanovili, da bi se postavili proti oduševanju. Frančiškani so se lotili vsega tega, ker so se spominjali besed cerkvenega očeta Bazilija iz Cezareje iz 4. stol. o "dobri uporabi bogastva". Ta je namreč trdil, da je denar kot voda v vodnjaku; če se odteče ali z njim namakaš zemljo, bo iz vira privrela nova voda. "Če pa ne uporabljáš vode, postane kalna in neuporabna". Denar mora krožiti; če ostane v rokah peščice ljudi, se skvari, prinaša krivice in tr-

pljenje. "Bogastvo samo po sebi je dobro, revščina je zlo, proti kateremu se moramo boriti"! Uboštvo, ki je krepost, pomeni odmaknjenost, ravnodušnost do dobrin.

Tržna ekonomija je torej nastala pred 700 leti z jasnimi cilji - skupno dobro. Od 17. stol. dalje pa se je prelevila v 'kapitalistično

tržišče'. "Ker Marx ni poznal italijanske, je zmotno mislil, da je tržna ekonomija isto kot kapitalizem". Ko je 'civilna ekonomija' postala 'kapitalistični trg', njen cilj ni bil več skupno dobro. "V logiki skupnega dobrega ne morem žrtvovati dobrega posameznika".

"Kakšen smisel ima delati več, biti bolj produktivni, če smo konec koncev manj srečni?"

ne osebe, da povečam dobro drugega; v logiki kapitalizma pa je to možno"; in to se dogaja še danes, ko sta ekonomska in družbena sfera ločeni. "V ekonomski so tisti, ki imajo moč, inteligenco, oblast itd. Kriterij je učinkovitost. V družbeno sfero pa spravljamo tiste, ki iz različnih razlogov niso sposobni biti v prvi. Pravilo v njej je solidarnost". To je skrita stran ekonomije, model "modernosti", ki je ločil to, česar bi ne smel ločiti". Potrebno je, da se ekonomska

in družbena sfera spet združita kot dve strani iste medalje. "Kdor pravi 'business is business', ni razumel nič o ekonomiji, je bedak, ker nima smisla za celoto, ampak vidi samo delček oz. en sam vidik"! Napaka je bila prepričati ljudi, da ima ekonomija svoje zakonitosti, ki nimajo nič kaj opraviti z etiko in solidarnostjo. "To ne drži! In stvarnost se je maščevala; pomislite na paradokse"! Janez Pavel II. je novembra 2004 povedal, da "diskriminacija na osnovi učinkovitosti ni manj nečloveška od tiste na osnovi rase, narodnosti, spola itd". Družba, ki nudi do-

bro zaposlitev in dovoli vstop v ekonomsko sfero samo sposobnim, zdravim in inteligentnim, ni narajena po meri človeka. Ekonomija je del celote! Drug razlog za paradokse je dejstvo, da razmišljamo o delu zgolj v

materialnem smislu, kot o dejavniku proizvodnje. Ta obstaja in je pomemben, toda delo je še prej dejavnost, s katero človek - če je veren - sodeluje pri Božjem stvariteljskem delu. Bog je v judovski svet, a ga ni dokončal, ker hoče, da to storimo mi - z delom, ki je zato odgovor na poklic. Kdor tako razmišlja, ne sprejema mirne duše prekernega dela, dopolnilne blagajne, socialnih amortizerjev in podpor za brezposelne; kdor gleda na delo samo z materialnega vidika, pa ja. "Živeti pomeni proizvajati. Za dopolnitev stvarjenja". Vsi morajo delati, so trdili frančiškani, "tudi slepi, nemi in hromi, vsak pač po svojih zmognostih".

Vir problemov torej ni pomanjkanje dobrin, temveč dejstvo, da je "organiziranost ekonomije in trga ubrala perverzno pot". Proizvodna organiziranost se lahko spremeni, "odvisna je le od naše volje in inteligence". Benedikt XVI. v tretjem poglavju enciklike prvič omenja načelo bratstva, ki ga moramo uvajati v ekonomijo. Bratstvo je samoumevno v družini in zaprtih skupinah, "pravi izziv je uveljaviti to

načelo v poslih, ga 'prevesti' v konkretne oblike znotraj vsakodnevnega gospodarskega življenja. Praktični primeri obstajajo". Bratstvo je močnejše od solidarnosti: "prijatelj izbiraš, brate sprejmeš". Solidarnost se lahko izkazuje do posameznih skupin (tudi znotraj mafijskih ali prstozidarskih združb!), bratska solidarnost pa do vseh ljudi, brez izjeme.

Še eno načelo je vzajemnost, ki pomeni: dati, ne da izgubiš, vzeti, ne da bi pobral. Pojem lepo ponazarjajo "starši, katerih čas, ki ga 'dajo' otrokom, ni 'izgubljen', ampak ostaja njihov in 'se jim vrača' še pomnožen". Številnih današnjih problemov (okolje, vođa, zrak itd.) ne moremo rešiti ne s pogodbo ne z zakonom, temveč samo z vzajemnostjo. Nujno bi bilo tudi spet odkriti pojem svobode v njegovi polnosti. Modernost nas uči, da ima svoboda negativno (s. od česa) in pozitivno razsežnost (s. početi): družba je svobodna, če odpravi omejitve in daje možnosti. Papež dodaja tretjo razsežnost, "svoboda za": v polnosti smo svobodni, ko prvi dve razsežnosti postavimo v službo nekomu. Ta razsežnost govori o tem, da življenje ima smisel in smer. "Ustaviti se zgolj pri prvih dveh razsežnostih pomeni odvzeti veselje do življenja. Če ne vem, za koga ali

V poslih uveljavimo bratsko solidarnost, 'prevedimo' jo v konkretne oblike gospodarskega življenja!

za kaj živim, kako sem lahko srečen?"

Prof. Zamagni je sklenil svoj poseg z mislijo sv. Avguština: Upanje ima dva lepa otroka. Hčerka je Jeza, Ogorčenost, ko vidimo, kaj se dogaja okrog nas; sin je Pogum uvideti, kaj bi se lahko spremenilo, ko bi tudi sami kaj naredili. Danes smo preveč ravnodušni do vseh oblik zla, skomigamo z rameni. "Krščansko upanje pa ni drža človeka, ki čaka, da mu vse pade z neba, temveč krepost človeka, ki se razjezi"! DD

Predstavitev t.i. emporija solidarnosti v Gorici Za učinkovitejšo pomoč ljudem v stiski

Število ljudi, ki zaradi ekonomske krize doživljajo hudo stisko, tudi na Goriškem raste iz dneva v dan. Goriška Cerkev je prek krajevne Karitas ter v sodelovanju z različnimi javnimi in zasebnimi ustanovami v zadnjih letih že naredila nekaj korakov. Prejšnji teden pa je kot partnerica novega projekta z zagnanostjo prikazala cilje t. i. emporija solidarnosti.

Do zamisli o tej obliki pomoči je nedavno prišlo, ker se ljudje - še zlasti družine, tuje in domače - vse pogostje obračajo na župnijske Karitas, kjer iščejo hrano in najnujnejše za vsakdanje življenje, je v petek, 3. decembra, v palači Fundacije Goriške hranilnice v Gosposki ulici povedal direktor nadškofijske Karitas G. Paolo Zuttion. Treba je priti do hrane, ki je še dobra, pa je namenjena v odpad, je rekel; "znano je namreč, da v Italiji letno odvržejo hrane za trideset milijonov ljudi". Za razdeljevanje pa naj poskrbijo različne organizirane stvarnosti, ki že delujejo na

ozemlju. Tako je nastal emporij solidarnosti, ki v podobnih oblikah že deluje v Rimu, Pratu, Parmi, Pescari in še malokje. Ideja je zastavljena tako, da odvrča prebrisance, ki se žal pojavljajo tudi v takih okoliščinah,

E. Romoli, F. Obizzi, C. Bertolini in P. Zuttion (foto DPD)

nah, obenem pa si oseba v stiski lahko sama izbere to, kar potrebuje. G. Zuttion je poudaril, da pri tej obliki podpore skušajo najprej raziskati vzroke revščine, nato pomagati na primeren način, pač v skladu s stopnjo stiske, na koncu pa tudi zahtevati, da tisti,

ki je prejel, na neki način tudi vrne. Naše sanje bi bile, je še povedal direktor Karitas, da bi pri projektu sodelovali tudi ljudje, ki so v potrebi, da bi s svojo soudeležbo in z držo soodgovornosti do drugih "vračali" ter tudi tako pripomogli k večji integraciji. "Kriza je namreč nevarna stranpot, sad človekovega egoizma. Ta emporij pa je zgovern dokaz, da je rešitev v sodelovanju za bratsko solidarnost". Na tej poti so namreč naleteli na odobravanje in konkretno pomoč prijateljev,

lo na vse, ki bi radi podprli po-

budo. Župan Ettore Romoli je izrazil navdušenje nad projektom, "ki urejuje to področje", saj je kontrola potrebna tudi pri takem delovanju. Pomembno je se v čim večji meri izogibati zapravljanju in potratu dobrin, zato je to "pomembno družbeno in ekonomsko dejanje". V imenu Fundacije Goriške hranilnice je odv. Franco Obizzi spomnil še na druge človekoljubne pobude, ki iščejo odgovore na stiske krajanov, pohvalil je vneto delo prostovoljcev in zaželel, da bi še prodornejši posegli v prostor javne uprave, cerkvene in druge ustanove, ki lahko skupaj veliko naredijo, "saj ima povpraševanje po pomoči presunljive razsežnosti". / DD

Marijino Celje, župnija Lig Ganljivo slovo od msgr. Jožka Kraglja

Velika množica duhovnikov in vernikov se je 30. novembra poslovila od duhovnika in pisatelja msgr. Jožka Kraglja, ki ga je komunistični režim preganjal in celo obsodil na smrt.

Pokojni msgr. Jožko Kragelj, rojen v Modrejcah, doma pa povsod, kjer je razdal svojo ljubezen, je mirno odšel k našemu skupnemu Očetu v 92. letu življenja in 68. letu duhovništva. Zadnje slovo od njega je najprej potekalo v božjepotni cerkvi v Logu pri Vipavi, s pogrebno mašo ob 14. uri in pogrebom ob 16. uri na pokopališču božjepotne cerkve Marijino Celje nad Ligom, s katerega pogled objame nje-mu tako drago Benečijo in Posočje.

Na zadnji poti so ga ljudje spremljali z globoko zavestjo in hvaležnostjo do njegovega ljubečega žrtvovanja veri in kulturni zapuščini. Msgr. Kragelj sodi med tiste Slovence, ki jih danes premalo posnemamo pri žrtvovanju iz ljubezni do vere in naroda.

Njih navdušenje ni upadlo kljub razočaranjem nad okolico in kljub temu da so bili obsojeni na leta ječe in celo na smrt, če že niso bili tajno mučeni in pobiti, namesto da bi jim dali priznanje za vse, kar so dobrega storili. Z neuničljivim vernim upanjem je Jožko Kragelj

deloval naprej, najprej kot duhovnik in ohranjal zgodovinski spomin kot pisatelj in publicist.

Pred odprtjem groba na Marijinem Celju mu je v slovo zapel moški zbor z Mosta na Soči, spregovoril pa domačin Gabrijel Humar, ki je bil njegov strežnik v času 11-letnega Kragljevega službovanja v župniji Lig.

Vprašal se je: "Tukaj stojimo, gospod Kragelj, na zadnji postaji

tiridesetimi leti prišli v te hribe, a v njih ostali najdlje na svoji župniški poti. Želeli ste stran, ker ste se tukaj počutili utesnjenega, omejevanega in neprestano nadziranega, a ljudstvo je potrebovalo pastirja. In marijceljsko ljudstvo je z vami imelo še zadnjič samo svojega župnika. Po odhodu z Marijinega Celja ste le redko prihajali med nas, šele zdaj, v starosti, so bili vaši obiski pogostejši. Kot bi vas spomini gnali nazaj, kot bi med nami šel nekaj pozabili, kot bi nam hoteli še nekaj povedati..., vse do odločitve: tukaj želim biti pokopan.

Morda šele zdaj spoznavamo pravi obraz tistega "gospoda", ki je zadnji živel v liškem župnišču.

vašega zemeljskega romanja in se sprašujemo: Zakaj želja, da vas semkaj ponesejo vaši nekdani marijceljski strežniki, zakaj v ta grob, na to pokopališče-zakaj Marijino Celje?"

Skušal je tudi odgovoriti: "Prizadeči in razočarani ste pred štirinš-

"Gospoda" ostrih in kritičnih besed, s katerimi nas je znal zboti do srca, a tudi polnega humorja, s katerim smo se nasmejali do solz. Strogega, s - še za tiste čase - preveč bolečimi vzgojnimi prijemmi, a tudi razumevajočega do otroka in njegove želje po igri.

Zahtevnega, a delavnega in odprtih rok. "Gospoda", ki nas je neustrašno vodil mimo oblastniških ovir po poti zakramentov. "Gospoda", ki je lepoto videl in nam jo znal tudi pokazati. "Gospoda", zaradi katerega ni Miklavž našega otroštva dihal le po orehih, kostanju in jabolkih, ampak tudi po rožičih, mandolatu in "barbadžidžih"...

Ko ponovno prihajate med nas, vam težko verjamemo, da samo zaradi "lepih trenutkov, ki ste jih tukaj doživeli v naravi", zaradi "krasnih razgledov na Kanin in Krnsko pogorje", nepozabnih pogledov na jesenske sončne zahode, in obenem ne zahtevamo odgovora na naš zakaj?, ampak le upamo, da prihajate tudi in predvsem zaradi nas, vaših nekdanih župljanov, ki - če drugega ne - vestno izpolnjujemo vaše naročilo ob slovesu z Marijinega Celja leta 1977: "Ne pozabite na rajne. Skrbite za pokopališče. - Vesel sem, da pridem v tak kraj, kjer je pokopališče vzorno urejeno".

Hvaležni, da ste, kljub vsemu, enajst let bili naš župnik, vam obljubljam, da bomo to naročilo prenašali tudi na naše otroke, da bo vaše telo - ko se bo duša srečna veselila pri Očetu - mirno počivalo v vedno urejenem grobu na marijceljskem pokopališču".

Zaradi njegove tesne povezanosti z Beneškimi Slovenci, tudi prisotnimi ob tem slovesu, je nazadnje, med strašljivim bučanjem burje v krošnjah dreves in zvonjenjem, kot bi to ponazarjalo vse njegovo življenje, zadonela še pesem: "Oj božite me tele dolince, ko was muoram jaz zapustit!"

MM

Praznovanje jubileja: 1811 - 2011 Frančiškani 200 let na Kostanjevici

Cerkev in samostan na Kostanjevici oz. Kapeli v Gorici je dal v prvi polovici 17. stoletja sezidati grof Matija Thurn. Leta 1650 so se v samostan preselili karmeličani, ki so prvotno cerkvice in samostan povečali, cerkev pa okrasili s štukaturami in freskami. Leta 1785 je cesar Jožef II. pregal karmeličane. Do leta 1811 je Kostanjevica samevala in propadala, takrat pa je guverner Ilirskih provinc, general Marmont, v samostan preselil frančiškane iz samostana sv. Antona v Gorici. 19. decembra 1810 je podpisal dekret o preselitvi, preselitev pa se je zgodila na praznik Sv. treh kraljev, 6. januarja, s slovesno procesijo, ko so Sveto Rešnje Telo prenesli iz cerkvice pri sv. Antonu na Kostanjevico. Tamkajšnjo cerkvico in delno samostan so porušili, a so ju po propadu Ilirskih provinc ponovno pozidali.

Frančiškani so na Kostanjevici leta 1821 odprli "modroslovnološko", dve leti pozneje pa še študij teologije. V prvi svetovni vojni sta bila samostan in cerkev skoraj porušena. Pozidali so ju italijanski frančiškani, ki so bili tu v letih 1924-1947. Tega leta, ko je bila Primorska ponovno združena z matičnim narodom, je bila na Kostanjevici tudi ustanovljena "novogoriška pražupnija".

V adventu 2010 bo izšel dvajstletni Kostanjeviški kalendar, v katerem bodo označeni datumi in zgodovinski dogodki, povezani s Kostanjevico. Prav tako bo izšla knjižica o zgodovini cerkve in samostana Cvetje s Kostanjevice.

Dne 29. novembra je bilo kot priprava na praznovanje v samostanski dvorani predavanje dr. Jožeta Škofljanca o zgodovini frančiškanov v Sloveniji.

Spored praznovanj:
četrtek, 6. januarja 2011: Dan spomina: ob 15. uri začetek "procesije" po poti iz leta 1811. Udeleženci se bodo zbrali na trgu sv. Antona v Gorici in ob postankih in razlagi na posameznih mestih ob poti podoživljali zgodovinski dogodke in spoznavali Gorico. Ob 16. uri bo maševal goriški nadškof msgr. Dino De Antoni.

Petek, 7. januarja: po večerni maši bo deklški pevski zbor prepeval ob jaslicah, ki bodo prav tako spominjale na dogodek izpred 200 let.

Sobota, 8. januarja: dan p. Stanislava Škrabca. P. Stanislav Škrabec je gotovo eden najvidnejših frančiškanov, ki so v teh dveh stoletjih živeli na Kostanjevici, in je tudi najgloblje zaznamoval slovensko kulturo oz. jezikoslovje. Rojen je bil 7.1.1844 v Hrovači.

Ob 15. uri bo na Erjavčevi ulici v Novi Gorici blagoslovljen spomenik p. Stanislavu Škrabcu, ki ga bodo tam postavili skupaj z družino Škrabec iz Hrovače in KS Nova Gorica; ob 16. uri bo spominska sv. maša v njegov spomin.

Nedelja, 9. januarja: dan zahvale. Za 200-letno služenje na Kostanjevici se bodo zahvalili s sv. mašo ob 10. uri. Daroval jo bo koprski škof, msgr. Metod Piriš. Pred mašo bo ob 9.30 koncert, po maši pa gostitev in druženje pred cerkvijo.

Več informacij na: www.samostan-kostanjevica.si.

Pokrajinsko srečanje gibanja Comunione e Liberazione Prispevek kristjanov v svetu

Pokrajinsko srečanje gibanja Comunione e Liberazione - CL je na prvo adventno nedeljo ponudilo veliko duhovnih spodbud za življenje iz vere. Dogodek je potekal v kongresnem centru v Gradežu z naslovom *Vivere e' la memoria di Me*. Za slovenske razmere bi ga lahko označili kot nenavadnega, saj takih dogodkov go-

tovo nismo vajeni. Srečanje je posredovalo veliko misli, kako Bog deluje v življenju preprostih ljudi ter daje moč in voljo za spremembe, kar je še zlasti pomembno, ko se človek sooči s trpljenjem ali pa ga življenje pripelje do roba. V skoraj dveurnem programu so k mikrofonu pristopili posamezni pričevalci, nič se niso obotavljali, am-

pak pogumno, brez strahu spregovorili, kot da bi bili med domačimi in vajeni javno govoriti o svojem življenju. Več kot 1000 pretežno mladih ljudi je v zbranstvo poslušalo pričevanja in duhovne spodbude, ki jih je ob tem podajal voditelj CL Julijan Carron. Tako je o svoji izkušnji spregovorila mlada žena, ki je ob zakonski krizi in boleznih otroka, ob pomoči prijateljev, v Božji pomoči našla tolažbo in voljo za spremembo; starejša žena pa, ki je zgledno žive-la iz vere, je ob 30. obletnici zakona doživela neozdravljivo bolezen v družini, a je preizkušnjo z vero v miru lahko sprejela. Aktualna je bi-

la tudi pripoved učiteljice o tem, kako ji v stresnem in napetem službenem tempu uspe z Božjo pomočjo ohraniti optimizem, ki ga sodelavci prepoznajo in cenijo. Ob vsem je Carron poudarjal prispevek, ki ga kristjani lahko dajo svetu in kot Jezusovi prijatelji vstopijo v središče stvari ter pričujejo. Pričevanjem je sledila sv. maša, pri kateri je ob glavnem mašniku Carronu, pokrajinskem voditelju CL Bertoliju, somaševal skoraj deset duhovnikov. Srečanja so se udeležili tudi predstavniki lokalne podružnice CL, ki deluje v Ljubljani, in še nekaj Slovencev, ki so vključeni v tržaško Šolo skupnosti.

Jba

RUPA-PEČ Doživeti župnijski slavlji Zahvalna nedelja in praznovanje zavetnice

Naletožno zahvalno nedeljo smo se verniki iz Rupe in s Peči zahvalili Bogu za vse zemeljske pridelke in za vse dobro, ki smo ga prejeli v tem letu.

Zahvalno bogoslužje je 14. novembra daroval dolgoletni vaški župnik g. Viljem Žerjal. Med sv. mašo je slovesno blagoslovil darove vernikov, ki so jih ti postavili pred oltar. Tudi strežniki so prinesli svoje darove k oltarju. Da je bilo res praznično, je s petjem poskrbel cerkveni pevski zbor. Ob koncu bogoslužja in ob prejetem blagoslovu smo vsi verniki zapeli Zahvalno pesem.

Vaški praznik se je nadaljeval popoldne s slovesnim blagoslovom v Ruپی, ki ga je vodil župnik Karlo Bolčina. Nato smo se vsi prisotni približali obloženim mizam in ob pogovoru o lepi tradiciji nadaljevali praznovanje.

V nedeljo, 28. novembra, je bilo na Peči zopet slovesno. Verniki smo se med nedeljskim

bogoslužjem zbrali v cerkvi in praznovali vaško zavetnico sv. Katarino Aleksandrijsko. Po stari navadi je bil offer za našo cerkev in med darovanjem so strežniki delili hlebeček kruha, ki ga je v vesti župnik Viljem Žerjal predhodno blagoslovil. Ker je bila ta nedelja tudi prva adventna, je župnik blagoslovil vence, ki smo jih vaščani prinesli v cerkev in jih položili pred oltar. Za to priložnost so naši cerkveni pevci slovesno zapeli čudovito pesem Brede Šček *K nebu povzdignimo solzne oči*; vsi prisotni smo globoko doživeli besede "... Kristus se bliža, Kristus prihaja k revnim zemljanom iz svetega raja". Po blagoslovu je še sam župnik intoniral priljubljeno *Marija, Mati ljubljena*.

Vsi vaščani se iskreno zahvaljujemo župniku Karlu Bolčini za izkazano pomoč in župniku Viljemu Žerjalu, ki vztrajno nadaljuje svoje poslanstvo in zvesto služi Bogu ter svojim vernikom.

Hrpelje / Napotki za srečnejše življenje

Martjan Veternik, eksorcist mariborske škofije, in mag. **s. Mateja Kraševac**, zakonska in družinska terapevtka iz Družinskega centra na Sveti Gori, sta dva petkova večera zapored v hrpelskem župnišču govorila o napotkih za bolj srečno življenje.

Kraševčeva je ob svetopisemski zgodbi o stvarjenju moža in žene (prim. 1 Mz 2,18-25) utemeljila pomen dobrih partnerskih odnosov od začetne zveze in poroke do trajne in srečne zakonske zveze. Opozorila je na velik pomen poroke, saj samo poroka predstavlja resnično zavezo in obljubo pripadnosti drug drugemu ter partnerjema omogoči notranjo rast in zorenje v ljubezni. Danes pa je zaradi strahu vse manj porok in vse preveč plitkih površinskih odnosov, ki ne omogočajo rasti, ampak prevečkrat samo bolečino. Kot razlog za razpad odnosov je navedla problem, da partnerja ne presekata popkovine s svojo matično družino. Spodbujala je k vrednotam spoštovanja in zaupanja med zakoncema ter neneh-nega razreševanja stvari, ki so posledica nerazčiščenih bolečin iz matičnih družin. Zakon predstavlja novo zavezo, v kateri partnerja z Božjo pomočjo drug drugemu prinašata odrešenje. Da je vsebina njenega predavanja zelo aktualna, pričajo številna vabila, ki jih dobiva, povpraševanje po terapevtski pomoči pa je tako številno, da trenutno ne morejo vseh sprejeti in so pričeli z gradnjo novega objekta za Družinski center.

Veternik pa je predstavil, kako lahko pomaga ljudem, ki so obsedeni s hudim duhom. K njemu prihaja mnogo ljudi, eksorcist jim lahko pomaga le, če so se pripravljene spreobrniti. Obsedenost s hudim duhom je duhovna bolezen, ki jo preko molitve eksorcista v veri ozdravi Jezus. Prvi korak do ozdravitve je vera, da lahko Jezus Odrašenik preko zakramentov sv. spovedi in sv. evharistije tudi danes pomaga. Predstavil je tri načine, kako

satan vstopa v človekovo življenje: po družinskem deblu, preko osebnih notranjih ran in preko osebnih grehov. V primerih težav, ki izvirajo iz neodrešenih grehov že pokojnih potomcev, je Veternik svetoval, naj ljudje darujejo sv. maše za ozdravitev družinskega debela. Sicer pa je prvo zdravilo osebna spoved, obisk sv. maše, molitev pred Najsvetejšim. Človek se hudemu duhu z lastno močjo ne more upreti; če pa je povezan z Bogom, je poln milosti in Božje pomoči. Ljudi je morda presenetilo, a Veternik je odločno opozoril na previdnost, da je vsa alternativna medicina, ezoterika, joga, new age in homeopatija možen izvor hudega duha. Nabito polna župnijska dvorana je pričala, da hudi duh še kako bega ljudi, nazorno predavanje pa je obiskovalcem prineslo odgovore in spodbudo k zvestobi nauku Cerkve. / Jba

Pismo Benedikta XVI. bogoslovcem ob sklepu duhovniškega leta

“Ljudje bodo Boga vedno potrebovali!”

Dragi bogoslovci, ko sem bil decembra 1944 vpoklican v vojsko, je komandir čete vsakega izmed nas vprašal, kateri poklic želi opravljati v prihodnosti. Odgovoril sem, da želim postati katoliški duhovnik. Poročnik je dejal: “Potem pa si morate omisлити nekaj drugega. V novi Nemčiji ne bo več potrebe po duhovnikih”. Vedel sem, da je bila nova Nemčija že pri koncu in bo po velikanskem opustošenju, ki je prizadelo deželo zaradi te norosti, potreba po duhovnikih večja kot kdaj koli prej. Danes je stanje sicer povsem drugačno. Pa vendar mnogi na različne načine tudi danes mislijo, da katoliško duhovništvo ni poklic prihodnosti, ampak spada bolj v preteklost. Vi, dragi prijatelji, ste se ne glede na take ugovore in mnenja odločili za vstop v bogoslovje in ste torej stopili na pot priprave za službeno duhovništvo v katoliški Cerkvi. Dobro ste storili! Ljudje bodo Boga vedno potrebovali, tudi v času prevladovanja tehnike nad svetom in globalizacije; Boga, ki se nam je razodel v Jezusu Kristusu in nas združuje v vesoljno Cerkve, da bi se z Njim in po Njem učili resničnega življenja ter podpirali in uveljavljali merila pristne človečnosti. Ker človek Boga ne zaznava več, se življenje izprazni in vse postane nezadostno. Človek potem išče zavetja v opojnosti ali nasilju, ki vedno bolj ogrožata ravno mlade. Bog živi! Ustvaril je vsakega izmed nas in torej pozna vse. Tako je velik, da ima čas za naše malenkosti: Lasje na glavi

so vam prešteti (prim. Mt 10,30). Bog živi in potrebuje ljudi, ki obstajajo Zanj in Ga posredujejo drugim. Da, smisel ima postati duhovnik: svet potrebuje duhovnike, pastirje, danes, jutri in vedno, dokler bo obstajal. Bogoslovje je skupnost na poti v duhovniško službo. S tem sem že povedal nekaj zelo pomenljive-

le oddaljena predpostavka, neznanec, ki se je po velikem poku umaknil s prizorišča. Bog se je razodel v Jezusu Kristusu. Na obličju Jezusa Kristusa vidimo Božje obličje. Duhovnik ni voditelj nekega združenja, ki skuša ohraniti in pomnožiti članstvo. Je glasnik Boga med ljudmi. Želi voditi k Bogu in tako

ga: duhovnik ne postaneš sam. Potrebna je skupnost učencev, skupnost tistih, ki želijo skupno služiti Cerkvi. S tem pismom želim tudi s pogledom nazaj na obdobje, ki sem ga preživel v bogoslovju, poudariti nekaj pomembnih sestavin tega dela vaše poti.

1. Kdor želi postati duhovnik, mora biti predvsem “Božji človek”, kot ga opisuje sveti Pavel (1 Tim 6,11). Bog za nas ni

poglobiti tudi pristno občestvo med ljudmi. Zato, dragi prijatelji, je tako pomembno, da se naučite živeti v nenehnem stiku z Bogom. Kadar Gospod naroča, vedno molite, od nas seveda ne zahteva, da bi neprestano izgovarjali besede molitve, ampak, da ne bi nikoli izgubili notranjega stika z Bogom. Vaditi se, v tem stiku je smisel naše molitve. Zato je pomembno, da se dan začne in konča z molitvijo, da prisluh-

nemo Bogu med branjem Svetega pisma, mu povemo svoje želje in upe in ga imamo na ta način vedno pred očmi kot oporno točko svojega življenja. Tako postajamo občutljivi na svoje napake in se učimo postajati boljši. Hkrati pa postajamo občutljivi tudi za vse lepo in dobro, ki ga vsak dan prejemamo kot nekaj samo po sebi umevnega, in tako rastemo v hvaležnosti. Skupaj s hvaležnostjo prihaja veselje nad dejstvom, da nam je Bog blizu in mu lahko služimo.

2. Bog za nas ni samo neka beseda. V zakramentih se nam daje osebno, po telesnih stvarih. Središče našega odnosa z Bogom in oblika našega življenja je evharistija. Obhajati jo z notranjo soudeležbo in tako osebno srečati Kristusa, mora biti središče vseh vaših dni. Sveti Ciprijan je evangelijsko prošnjo, da nam danes naš vsakdanji kruh, pojasnil z besedami, da je naš kruh, ki ga lahko kot kristjani prejemamo v Cerkvi, sam evharistični Gospod. V tej prošnji molitve Oče naš torej prosimo, naj nam On vsak dan daje naš kruh, da bi bil vedno hrana našega življenja. Naj vstali Kristus, ki se nam daruje v evharistiji, zares oblikuje vse naše življenje s sijem svoje Božje ljubezni. Za pravilno obhajanje evharistije se moramo naučiti spoznavati, razumevati in ljubiti bogoslužje Cerkve v njegovi konkretni obliki. Pri bogoslužju molimo z verniki vseh časov – preteklost, sedanjost in prihodnost se združujejo v en sam veliki molitveni kor. Zase osebno lahko zatrdim, da me razumevanje, kako je vse to zraslo, navdaja z navdušenjem, kako velika izkušnja vere je vgrajena v strukturo mašnega obreda, koliko rodov jo je s svojo molitvijo oblikovalo.

/dalje

O pričevalcu pristne in polnokrvne vere

Zmagovita vizija Filipa Terčelja (1)

Kdo je bil Filip Terčelj?

Filip Terčelj se je rodil na Svečnico 2. 2. 1892 v Grivčah, v župniji Šturje (Ajdovščina). V duhovnika je bil posvečen 8. junija 1917 v Ljubljani. Študij je nadaljeval v Kölnu na socialni pedagoški fakulteti. V Nemčiji se je usposabljal tudi za metode prosvetnega dela. Leta 1922 je prišel v Gorico, kjer je postal katehet in duhovni vodja Alojzijeve družbe. Zaslovel je kot govornik Orfeja v peklu fašizma. Konec leta 1922 je bila v Zboru svečnikov sv. Pavla ustanovljena Prosvetna zveza, Terčelj pa izvoljen za glavnega tajnika. Torej nikakor ni šlo zgolj za Terčeljevo delovanje, temveč za široko organizirano dejavnost, za ljudsko gibanje, ki ga je gotovo v svojem srcu podpiral tudi zadnji slovenski goriški nadškof Frančišek Borja Sedej. V Zboru svečnikov sv. Pavla je delovalo okoli 300 slovenskih in hrvaških duhovnikov. Zbor je skrbel za ustanavljanje raznih zadrug in zavodov, na glasbenem področju je Lojze Bratuž skrbel za tečaje pevovodij, skrbeli so za štipendije dijakom. Kot narodna manjšina v tuji državi so prejeli finančno podporo iz Beograda. Tone Kralj je v tem času na Primorskem poslikal 40 cerkva. Zbor je Svetemu sedežu pošiljal spomenice (1920, 1927, 1938), izdal svoja glasila (Zbornik in Verbum Dei). Duša tega gibanja je bil tudi Filip Terčelj. S sistematičnim organiziranjem okrožnih

odborov in ustanavljanjem društev vsepovsod, tudi v najbolj oddaljenih krajih, je do leta 1928 v območju Julijske krajine nastalo 19 odborov s 136 društvi in 32 samostojnimi krožki, torej 168 prosvetnih enot z okrog 12.000 člani. Imeli so še zvezo v Trstu, ki je svoje delo razširila na Notranjsko. Od 1924 do 1929 je bil Terčelj tudi član ožjega odbora Goriške Mohorjeve družbe, ki je skrbela za širjenje slovenskih knjig in s tem za ohranjanje slovenskega jezika. Terčelj je pisal krajše povesti, dramske igrice, strokovne članke in nabožne pesmi, ki jih je večinom uglasbil skladatelj Vinko Vodopivec. Logično je, da so ga fašisti preganjali in ga 30. decembra 1931 tudi zaprli. Naslednje leto je bil obsojen na pet let izgnanstva v Campobasso. Bil je pomiloščen že 13. novembra 1932, ni pa smel opravljati nobene službe. Umaknil se je v Ljubljano, tu je bil od leta 1934 do 1945. Bil je trn v peti tudi povojnim komunistom. Preprosto zato, ker je veliko naredil za narod! Komunisti so ga na podlagi ovadbe o narodnem izdajstvu zaprli za tri mesece, s tem pa je izgubil tudi službo in stanovanje. Skupaj z duhovnikom Francem

Krašno je bil 7. januarja 1946 umorjen v Štulčevi grapi v Davči. Pokopan je skupaj s Francem Krašno na pokopališču v Davči.

Zakaj je o Filipu Terčelju sploh potrebno razmišljati in govoriti?

Pogosto slišimo krilatice: “Pustimo že enkrat zgodovino pri miru, nehajmo brskati po zgodovini in po kosteh!” Izhodišče vsakega odnosa sem jaz/mi, danes! Temelj vsakega

razvoja je spoznanje, da gre za moje in naše vprašanje. Ne gre zgolj za neko preteklost, ampak za moj sedanjí odnos do te preteklosti. To zavedanje in ta odnos pa sta pomembna, ker sta od njega odvisna moja in naša identiteta. Izhodišče razmišljanja, čustvovanja in zavedanja torej ne more biti

preteklost, ampak sedanjost, “jaz” in “mi” s svojimi spoznavnimi sposobnostmi in v konkretni zgodovinski situaciji. Moja/naša sposobnost spoznavanja resnice pa je odvisna tudi od moje/naše moralnosti.

Trije razlogi za odkrivanje Filipa Terčelja

1. Filip Terčelj je velikan in prav je, da mu to priznamo ter se tega veselimo. To ni v nasprotju s ponižnostjo, nasprotno, napuh je, če ne opazimo, da je nekomu uspešno, če ne priznamo resnice. Prav je, da smo skromni in ponižni, toda to ni v nasprotju s hrepenenjem po neskončnosti, po nebesih, po uresničitvi našega zemeljskega življenja, po graditvi Božjega kraljestva, po doseganju kakovostnega življenja in družbe. Ravno ponižnost omogoča ustvarjalnost in zrenje neizmerne bogastva vsakega človeka. Kdor se ima za boga, se ima za popolnega; popolnost pa ne potrebuje sprememb in izboljšav, torej tudi ni več razloga za ustvarjalnost. Zares ponižen je tisti človek, ki je pripravljen sprejemati velike izzive in slediti Božjemu klicu. Živimo v (ne) kulturi, ki skuša brisati bistvo naše človečnosti in nam vsiliti potrošniško pojmovanje človeka, ki ima za svoje obzorje le še posedovanje potrošniških dobrin, ki prej ali slej končajo na smetišču. In človek z njimi! Ta smrtonosna miselnost hoče v nas uničiti hrepenenje po Neskončnem in po vsem, kar je veliko, s tem pa tudi našo sposobnost za velike izbire. Narod, ki se ne zaveda svojih korenin, svojih velikanov in

Kratke

Stališče SŠK glede referendumov o zakonu o radioteleviziji Slovenija

Državni zbor Republike Slovenije je sprejel sklep o razpisu referendumov o novem zakonu o radioteleviziji Slovenija in pozval državljane, naj se v nedeljo, 12. decembra 2010, izrečejo, ali so za novi zakon ali proti njemu.

Komisija za sredstva družbenega obveščanja (KSDO) pri Slovenski škofovski konferenci (SŠK) je na svoji seji v petek, 5. novembra 2010, obravnavala sklep o referendumu in sprejela naslednje stališče:

katoliška Cerkve v Sloveniji si je ves čas po demokratičnih spremembah prizadevala, da bi verske skupnosti v Programskem svetu RTV SLO imele dva predstavnika: katoliška Cerkve kot največja verska skupnost enega in vse druge verske skupnosti drugega.

To upravičeno pričakovanje katoliške Cerkve in drugih verskih skupnosti je upošteval šele veljavni zakon o radioteleviziji Slovenija iz leta 2005 in določil, da sta v Programskem svetu dva predstavnika registriranih verskih skupnosti, ki ju imenuje predsednik republike: enega na predlog katoliške Cerkve, drugega pa na predlog drugih registriranih verskih skupnosti. Novi zakon o radioteleviziji Slovenija, o katerem bomo odločali na referendumu, to demokratično pridobitev verskih skupnosti zmanjšuje, saj določa, da je v Svetu samo en predstavnik registriranih verskih skupnosti. Komisija za sredstva družbenega obveščanja pri SŠK meni, da novi zakon zmanjšuje demokratične pravice registriranih verskih skupnosti, zato ga zavrača. Hkrati poziva člane katoliške Cerkve in tudi drugih verskih skupnosti, naj se udeležijo napovedanega referendumov in glasujejo proti novemu zakonu o radioteleviziji Slovenija. Novi zakon verujočim jemlje že uveljavljene demokratične pravice, ki so se v Programskem svetu RTV SLO pokazale za koristne in potrebne. Komisija zato poziva volivce, naj novega zakona ne podprejo. / msgr. dr. Peter Štumpf, murskosoboški škof, predsednik KSDO pri SŠK

Poročilo s 25. mednarodne konference Papeškega sveta za pastoralo zdravja

Papeški svet za pastoralo zdravja je ob 25. obletnici ustanovitve 18. in 19. novembra 2010 v Rimu pripravil mednarodno konferenco na temo: Za pravično in celostno skrb za zdravje v luči okrožnice Ljubezen v resnici. Več kot 750 udeležencev iz 65 držav je razmišljalo in iskalo možnosti, kako vsakemu bolniku nuditi pravično in potrebno zdravstveno oskrbo. Za načelo pravičnosti mora skrbeti država, zdravstveni delavci pa pri svojem delu vnašajo potrebno mero človekoljubja in spoštovanja do vsakega človeka. Posebej je bila poudarjena toplina srca, ki ni sad teorije in strokovnosti, ampak moralne drže zdravstvenih delavcev. Za kristjane je še posebej pomembno, da v vsakem človeku prepoznavajo Kristusa ter posnemajo njegovo zdravlilno in človekoljubno držo.

Papež Benedikt XVI. je v svojem sporočilu udeležencem poudaril, da karitas (ljubezen) brez pravičnosti ni možna. Zor zdravstvenega delavca je usmiljenje Samaritan. S to držo je mogoče nadaljevati misijonsko poslanstvo Cerkve oznanjevanja in skrbi za bolnike. V tem je polnost odrešenja duše in telesa ali, kot pravimo, celosten pristop k zdravljenju posameznika. V tem imajo nenadomestljivo vlogo katoliške zdravstvene strukture, društva in vse oblike združenj znotraj katoliške Cerkve.

Višarski dnevi mladih

Rafaelova družba vabi mlade Slovence iz domovine in tujine na zimske Višarske dneve mladih od torka, 28., do četrta, 30. decembra 2010, na Svetih Višarjah. Program: smučanje (vabljeni tudi “nesmučarji”); ob večerih srečanja z gosti na temo zamejstva, izseljenstva in identitete (osrednji gost bo g. Rudi Merljak z Urada Vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu); duhovnost; druženje in petje. Starostna omejitev: od 20 do 35 let. Ker je število udeležencev omejeno na 15, naj zainteresirani pohitijo s prijavo! Več informacij na tel. +386 1 438 30 50 ali prek e-pošte rafaelova.druzba@siol.net.

ne zmore priznati veličine prednikov, nujno propade. Filip Terčelj je danes protistrup za nihilizem, ki se nas polšača. V igri ni le vprašanje RKC, ampak vprašanje transcendence.

2. Vera se nujno udejanja na vseh področjih življenja. Ne moremo je skriti na to, kar se dogaja v naših domovih, v cerkvah in zakristijah. Vera vpliva tudi na gospodarstvo, politiko in kulturo, na vsa področja življenja. Sedanji papež v okrožnici Ljubezen v resnici pravi, da brez družbenega nauka Cerkve ni nove evangelizacije. Trditve, da se je Filip Terčelj bolj kot za vero boril za narod, kažejo na nerazumevanje tega, kaj vera sploh je. Take trditve so tudi predsodek, izgovor in laž ter pomenijo nepoznavanje Terčeljevega življenja. Mar nas vera ne uči spoštovanja očeta in matere? “Spoštuj očeta in mater, da boš dolgo živel in ti bo dobro na zemlji”. Filip Terčelj in drugi primorski če-

dermaci so se zavzemali za preganjeni in ogroženi narod ravno v moči vere. Če bi zatajili narod, bi zatajili vero! Filip Terčelj je najprej pričevalc pristne in polnokrvne vere, ki se ne zaustavi na cerkvenem pragu, ampak gre do konca. In prav ta vera je danes v krizi! Benedikt XVI. je na obisku v Veliki Britaniji ob beatifikaciji kardinala Johna Henryja Newmana poudaril, da vera ni privatna in subjektivna zadeva. John Henry Newman je opazil veliko podobnost med arianizmom in sodobnim liberalizmom, ki ga zaznamujeta relativizem in nihilizem, zato se je spreobrnil in prestopil v katoliško Cerkve. Tudi Terčelj ni miroval. Videl je en korak naprej, njegovo delo je bilo preventivno in prav to nam danes manjka. Nesmiselne in neučinkovite so razne terapije, razen za tiste, ki na ta račun služijo, če najprej ne poskrbimo za odpravljanje vzrokov bolezni.

Bogdan Vidmar

Kratke

Pokrajina Gorica / Predstavitev znanstvene monografije o Ljubki Šorli

V Dvorani pokrajinskega sveta v Gorici bo v petek, 10. decembra 2010, ob 17.30, predstavitev znanstvene monografije Ljubka Šorli (1910 – 1993). Izid znanstvene monografije končuje proslavljanje stoletnice rojstva goriške pesnice, ki je s svojim literarnim opusom oplemenitila slovensko književnost in prostor, v katerem je živel in ustvarjala. Monografija vsebuje štirinajst znanstvenih prispevkov s simpozija Uporno sem viharjem kljubovala, ki ga je Univerza v Novi Gorici priredila 19. februarja 2010 pesnici na čast.

Srečanje bosta uvedla predsednik Pokrajinske konzulte za slovensko skupnost Peter Černic in rektor Univerze v Novi Gorici Danilo Zavrtanik. O monografiji bosta spregovorila urednica Katja Mihurko Poniž in David Bandelj, ki je tudi prispeval svoj članek v monografiji. Srečanje bo vodila Tatjana Rojc.

Društvo FIPEF / V KBcentru okrogla miza o mladih v naših organizacijah

V četrtek, 9. decembra, ob 19.30, v Tumovi dvorani v KBcentru v Gorici, društvo FIPEF prireja okroglo mizo Ali so mladi bodočnost naših organizacij? Spoznali bomo nekaj mladih, ki so v zamejstvu aktivni v kulturnem, političnem in gospodarskem okolju. Skušali bomo razumeti, zakaj se zanimajo za manjšino in kakšen je njihov pogled - med njimi morda precej različen - na naša društva in organizacije. Je kaj prostora za mlade v zamejstvu? Ali vodilni v naši družbi sploh gledajo nanje kot na prihodnje kadre in jim zaradi tega zaupajo? To so samo nekatere od tem pogovora, ki ga bo vodil Albert Voncina. Kot gostje bodo sodelovali Mirjam Malalan (MOSP), Tomaž Špacapan (Mladi SSK), David Peterlin (SKGZ) in Simon Koren (Društvo slovenskih ekonomistov v Italiji).

Dva božična koncerta: Orkester Alpe Adria, DVS Bodeča neža in solistki

Mladinski filharmonični orkester Alpe Adria prireja, v sodelovanju z Dekliško vokalno skupino Bodeča neža z Vrha Svetega Mihaela, dva koncerta, posvečena tristoletnici rojstva italijanskega baročnega skladatelja Giovannija Battiste Pergolesija. Orkester in zbor bosta izvajala Pergolesijevo Stabat Mater in Salve regina v a-molu, poleg tega bodo glasbeniki odigrali tudi simfonijo Georga Ph. Telemanna. Dekliška vokalna skupina bo pod vodstvom Mateje Černic, poleg Stabat Mater, zapela še izbor slovenskih božičnih pesmi. V solističnih vlogah bosta nastopali sopranistka Marianna Prizzon in altistka Elena Boscarol. Prvi koncert bo v petek, 10. decembra, ob 20.30, v cerkvi sv. Petra in Pavla v Štarančanu, drugi pa v nedeljo, 12. decembra, ob 17. uri, v goriškem Avditoriju.

Gledališka predstava "Sospiro d'anima - La storia di Rosa" "Vzdih duše - Zgodba o Rosi"

V četrtek, 9. decembra, ob 20.30, bo v dvorani Kulturnega doma v Gorici prvič v Posočju nadvse zanimiva gledališka predstava o znani partizanski materi z Videmskega z naslovom "Sospiro d'anima - La storia di Rosa" (Vzdih duše - Zgodba o Rosi). V glavnih vlogah nastopata znana furlanska igralka Aida Talliente in priznani glasbenik David Cej iz Gorice.

Svojevrsen kulturni večer prireja, ob svetovnem dnevu človekovih pravic, Kulturni dom Gorica in združenje A. N. P. I. - V. Z. P. I., pod pokroviteljstvom SKGZ, Goriške pokrajine in Coop Consumatori Nordest.

Vstopnina 5 evrov. Predprodaja in rezervacija vstopnic pri blagajni Kulturnega doma v Gorici (tel. 0481.33288).

Adrijan Hlede 80-letnik

Naj gredo čestitke v Števerjan

Med dvema vojnama, točneje 2. decembra 1930. leta, torej pred 80 leti, se je rodil naš vaščan Adrijan Hlede v povprečni in številni družini, kot je bilo značilno v tistih medvojnih časih v briški vasi, v Števerjanu. Tam je tudi obiskoval osnovno šolo. To so bili časi, ko se je vsak dan bil boj za preživetje. Zemlja je bila v glavnem v rokah grofov. Ni bilo možnosti izbire dela. Ljudje so se krčevito oprijemali vsake krpice zemlje, jo skrbno prekopavali, seveda ročno, da so na njej pridelali najnujnejše.

Kasneje, v šestdesetih letih, so se stvari nekoliko spremenile in tudi Adrijan si je poiskal primerno zaposlitev v bližnjem mestu, v Gorici. Poročil se je z Dorico Paulin, ki mu je povila sinčka Damjana. Še bolj se je posvetil skrbi za družino. Dobra, delavna in potrpežljiva žena pa mu je vedno stala ob strani in podpirala vse tri vogale hiše - kot se temu reče. Sin pa je rasel in jima bil v veliko zadovoljenje, saj je marljivo študiral in si pridobil visoko izobrazbo.

Adrijan pa je ostal zvest briški zemlji in tudi po upokojitvi skrbno obdeluje svoj vinograd, kjer mu trta rodi sladko grozdje: prelepo, rumeno kot čisto zlato, in lahko ponosno reče, le pijmo počteno to zlahtno blago, briško vinice.

Dragi Adrijan, vedno rad priskočiš na pomoč našemu župniku g. Lazarju pri različnih opravilih ali zvonjenju ob pogrebihi. Ne samo, svoje pomoči ne odrečeš nikomur in zelo rad ustrežeš vsakomur, ki rabi karkoli. Mi, tvoji sovaščani, smo ti za vse zelo hvaležni. Ostal si krepek, pokončen človek in zadovoljen. Ob tej lepi in okrogli osemdeseti obletnici ti iskreno čestitamo, da bi ostal še naprej tak, kot si, vedno zdrav in vesel. Nadaljuj v krogu svojih dragih, žene Dorice, sina Damjana z njegovo modro ženo Valentino, ki sta vama podarila štiri čudovite vnučke, da vaju razveseljujejo v jeseni življenja in zasluženem pokoju.

Tvoji prijatelji R. L. H.

Miklavževanje v Domu Franca Močnika v Gorici

"Jo, že prišel je med nas stari dobri svet' Miklavž"!

Tako so se glasili zadnji stih kratke pesmice, ki jo je med drugimi zapela skupina trinajstih birmancev na malce drugačnem miklavževanju, kot smo ga navajeni. Tokrat je bradati dobrotnik na povabilo Slovenske duhovnije sv. Ivana v Gorici, Skupnosti družin Sončnica in Kulturnega centra Lojze Bratuž obiskal otroke in jim razdelil darove v Domu Franca Močnika v nedeljo, 5. decembra. Osem deklet in pet fantov se srečuje enkrat tedensko pri popoldanskem nauku za birmo, a ker so živahni in polni ustvarjalne sile, po opravljenih verski dolžnosti radi napravijo še kaj. Tako so si domislili pripraviti otrokom in odraslim, ki se udeležujejo nedeljske mašne daritve

pri sv. Ivanu, presenečenje ob sv. Miklavžu. S pomočjo katehistin je Katrine Ferletič so napisali

okoli šolskih obveznosti in drugih popoldanskih dejavnosti. Nastalo je sveže besedilo s

tekst, ki so si ga sami zamislili, saj so vsebino črpali iz svojega vsakdanjega življenja, ki se suče

kratki, tudi duhoviti repiki, prizor, pravzaprav drobna igrice v igrice, ki jo je v režiji Franko Žerjal in pri tem pustil, da je prosto dihal zamisel mladih nastopajočih. V razgiban prizorček pod naslovom Pokaži, kaj znaš! so vpleli tudi občinstvo in g. Marijana Markežiča ter v njem lepo in kar sproščeno

pokazali, kako radi pojejo, tudi v raperskem ritmu - z zlitostjo rosnih glasov so se še posebno izkazala dekletca -, in kako jim je domač ples, klasični in moderni, in da se tudi recitacij lotevajo brez zadreg. Ob glasbeni spremljavi Alenke Radetič so zapeli kar nekaj pesmic, v katerih je bil seveda protagonist sv. Miklavž. Oglasila se je tudi harmonika in spretni Manuelovi rokah. Za tehnično stran je poskrbel Guglielmo.

Višek je miklavževanje doživelo, ko je v dvorano stopil sloki sv. Miklavž z dolgo brado in škofovsko palico v rokah ter zadovoljen nagovoril otroke, pa tudi tiste, ki so nekoč bili otroci in ga se sedaj imajo radi. V dokaz, da je to res, so mu vsi zapeli Mi se imamo radi. Vse je velikodušno obdaril, tudi g. Markežiča, Žerjala, Ferletičevo in Radetičovo, ki so z mladimi igralci ustvarili prijeten

trenutek, ter seveda prisotne otroke. Nastopajoči in strežniki so poleg sladkih dobrot in knjižice, ki je izšla pri založbi Ognjišče, Miklavž pisrote peče, prejeli v dar večjo skodelico - tudi to so si zamislili pri Ognjišču - s pomenljivim napisom "Sv. Miklavž nam darove deli, tudi mi obdarujemo druge ljudi".

IK

Deželni svetnik SSK Gabrovec v Štmaru Plazišče bo sanirala deželna Civilna zaščita

Deželni svetnik SSK Igor Gabrovec se je pred kratkim mudil na Goriškem, kjer si je med drugim ponovno ogledal zemeljski usad v Štmaru. Deželni svetnik je bil na prizorišču že spomlad, ko se je po prvih zimskih znakih usoda sprožila širše plazišče, ki je odneslo del dvorišča stanovanjske hiše in pričelo resno ogrožati tudi samo stavbo. Dogajanje so vse od začetka sledili predsednik rajonskega sveta

Lovrenc Peršolja, občinski svetnik Silvan Primosig, ki sta bila prisotna tudi na obisku (spremljal ju je pokrajinski tajnik SSK Julijan Čavdek) in sam deželni svetnik Slovenske skupnosti. Ta je na to temo tudi predstavil dve pisni vprašanji predsedniku Tondu oz. pristojnemu deželnemu odborniku; večkrat je problem predstavil tudi funkcionarjem deželne civilne zaščite. Gabrovec je bil pred dnevi pri deželnem vodji Civilne zaščite Guglielmu

Berlassu. V pogovoru o različnih posegih tako na Goriškem kot na Tržaškem, za katere se posebej zanima slovenski svetnik, mu je prvi mož deželne Civilne zaščite zagotovil, da bo tudi plazišče v Štmaru deležno njihovega posega in da se bodo dela pričela predvidoma še pred božičnimi prazniki. Civilna zaščita je že nekaj časa na delu v sovođenjski občini, kjer se ukvarja z utrjevanjem rečne struge Vipave. Gabrovec je posebej opozoril, da je treba urediti nasip na Malnišču, kjer je narasla voda pred nekaj meseci poplavila tudi proizvodne hale podjetja Caudek.

Gabrovec je med ogledom območja v Štmaru povedal, da bo poseg obsežnejši od tega, kar je

razvidno na površju. Med sanacijo usada bo podjetje EdilAlpi, ki ima nalogo, da izvede dela, uredilo tudi nove odtoke za vodo.

Deželni svetnik Gabrovec je izrazil zadovoljstvo ob pozitivnem izidu problema, tudi ker le-ta ni bil samoumeven. "Pomembno je, da si je načrtovanje in vodenje posega prevzela deželna Civilna zaščita, saj je edina, ki lahko poseže v dovolj kratkih časovnih razdobjih. Obilen dež, ki spremlja letošnji jesen, prav gotovo ne pripomore k mirovanju usada, upamo pa, da se bodo v naslednjih tednih padavine vsaj toliko pomirile, da bodo lahko bagerji pričeli delo", je ob koncu svojega obiska še povedal Gabrovec.

GORIŠKI VRTILJAK Abonma Veliki polžek

Sneguljčica ali večni boj med dobrim in zlom

Sneguljčica in sedem palčkov bratov Jacoba in Wilhelma Grimm je ena izmed tistih klasičnih pravljic, ki jo otroci vžjubijo že v ranem otroštvu in jim seveda njena vse-

pravljica tako znana, jo je režiser Vito Taufer izvirno in domiselno postavil na oder z odličnimi igralci Mladinskega gledališča Ljubljana skoraj brez besed, v nekem izmišljenem ner-

bina ostane neizbrisno zapisana v spominu, tudi zato, ker se v njej jasno in grozljivo bije boj med dobrim in zlom in je to seveda poraženo, kar se v resnici žal zgodi malokrat. Prav zato, ker je

azumljivem jeziku in dal pri tem več poudarka gibu, gestikulaciji, mimiki, svetlobnim efektom, pa tudi pomenljivi tišini. Z minimalnimi scenskimi pripomočki in rekviziti ob glasbi roman-

tičnega skladatelja Johannesa Brahmsa je ustvaril čudovito predstavo, prepojeno s čarobnim, skrivnostnim vzdusjem, ki očara in prevzame ne samo otroško, ampak tudi in morda predvsem odraslo publiko. Mestoma je njena dramatičnost tako ostra, da se pravilčnost skoraj že sprevrže v krutost realnega sveta, a vselej ohranja edinstven poetični žar, v katerem se razpoznavno zrcali estetska usmerjenost Vita Tauferja, ki zna vsakič presenetiti in očarati gledalce. Čeprav je predstava bila premierno uprizorjena že pred sedmimi leti, ohranja pristnost, živost in svežino ter privlačnost ob izredno usklajeni igri nastopajočih igralcev, ki so znali tako mojstrsko udejanjiti Tauferjevo vizijo predstave, v kateri je meja med dobrim in zlom zelo natančno začrtana. Po velikem uspehu, ki jo je uprizoritev doživela na domačih odrih in na gostovanjih na Hrvaškem, v Bosni Hercegovini, Srbiji, pa tudi Avstriji in celo Mehiki, so si jo v ponedeljek, 15. novembra, ogledali tudi osnovnošolci od drugega do petega razreda goriškega in doberdobskega ravnateljstva, abonenti Velikega polžka Goriškega vrtiljaka, ki ga šolarjem že 14. leto ponuja Kulturni center Lojze Bratuž ob

strokovni pomoči Slovenskega narodnega gledališča Nova Gorica in sodelovanju ravnateljstev. Gotovo jim bo uprizoritev ostala v trajnem spominu s svojo celotno vizualno - glasbeno in koreografsko podobo, predvsem pa zaradi imenitne igre igralcev, ki so otroke odpeljali v neizmeren svet domišljije in jim predstavili ljubko in nežno Sneguljčico (Janja Majzelj), za katero so otroci trepetali in jo skušali odvrtiti od preteče nesreče, hudobno, neusmiljeno mačeho (Maruša - Geymayer Oblak), ki doživi zasluženo kazen v divjem plesu ob zvokih Brahmsovih Madžarskih plesov, pa še kralja, kraljico, princa in ne nazadnje sedem izredno privlačnih palčkov. Vsak izmed teh je po Tauferjevi želji dobil duhovito, razločno značajsko, pa tudi fizično karikaturu v ravno pravnih meri, tako da so se ob njihovem prihodu na oder šolarji prijetno pozabavali. Gotovo niso ostali ravnodušni ob strašljivem pojavljanju ogromnega ogledala (posrečena projekcija na dnu odra), ki je v skrivnostnem ozračju zamolko odgovarjalo na mačehina vprašanja. Nekateri najmlajši šolarji so pri tem poiskali varno zavetje pri učiteljih, ki so se o predstavi izrazile zelo pohvalno.

IK

Predstavitev božičnega koncerta v KC Bratuž

Božični koncert bo poseben podvig!

“**P**oseben in pomemben je podvig, ki ga v Kulturnem centru Lojze Bratuž pripravljajo za božični koncert”, je na tiskovni konferenci v ponedeljek, 6. decembra, povedala predsednica Franka Žgavec. V koncertni sezoni, ki jo prirejajo skupno z Združenjem cerkvenih pevskih zborov Gorica, bo namreč v ponedeljek, 20. decembra (dva dni kasneje, v sredo, 22. t. m., bo ponovitev), na odru velike dvorane Kulturnega centra v Gorici nastopilo več kot 150 glasbenikov, in sicer orkester ArsAtelier pod vodstvom dirigenta Hilarija Lavrenčiča, pet solistov, otroška pevska zbor Veseljaki in Emil Komel ter mešana pevska zbor Hrast in Lojze Bratuž. Lavrenčič je o vsebini dogodka povedal, da bodo v prvem delu koncerta solisti, zbor in orkester najprej izvedli Charpentierov Te Deum, znani dragulj iz francoskega baroka, “ki je vedno dobrodošel ob koncu

cerkvenega leta”. Sledilo bo devet božičnih pesmi iz bogate slovenske zakladnice, ki jih je Lavrenčič izbral iz zbirke, ki je izšla pred nekaj leti. Te bodo izzvenele “v novi preobleki”; nove in izvirne orkestracije so namreč naročili mlajšim goriškim in tržaškim skladateljem Aljoši Tavčarju, Patricku Quaggiatu, Igorju Zobinu in Hilariju Lavrenčiču. “Svoj krst bodo doživele prav na goriškem koncertu”. To je tudi način, da še naprej spodbujamo ustvarjalno delo naših av-

torjev, je pripomnila Franka Žgavec. Alessandra Schettino je v imenu ArsAteliera prinesla pozdrav predsednika prof. Silvana Kerševana, nato pa je spregovorila o orkestru, ki združuje mlade profesionalne glasbenike, profesorje in tudi študente iz goriškega, tržaškega in videmskega prostora, pa tudi iz bližnje Slovenije. Kot ena izmed petih solistov je Alessandra Schettino še povedala, da ji je izkušnja, pri kateri sodeluje z že poznanimi kolegi, v ponos,

sploh pa so take pobude primeren način, kako globlje začutiti Božič in njegovo očarljivo vzdušje. Ostali štirje solisti so basist Aleksander Švab, ustanovitelj in vodja Mednarodne operne akademije v Križu in v zadnjem letu sodelavec na šoli Komel, sopran Mojca Milič z Opčin, alt Elena Boscarol in tenor Dax Velenich iz Laškega. Posebno vlogo bosta imela otroška zbor, ki ju vodita Damijana Čevdek Jug in

Lucija Lavrenčič Terpin, saj bosta zapela štiri pesmice. Zadnji dve - *Hitite, kristjani* (ork. A. Tavčar) in nepogrešljivo Gruberjevo *Sveto noč* (ork. H. Lavrenčič) - bodo malčki odpeli ob spremljavi orkestra skupaj z odraslimi mešanima zboroma Lojze Bratuž iz Gorice in Hrast iz Doberdoba ter solisti, tako da bo sklep koncerta zagotovo bogat in slovesen. Po drugem koncertu, je na koncu povedala Franka Žgavec, bodo vsi navzoči nazdravili božičnim in novoletnim praznikom.

STANDREŽ Gostovanje lutkovne skupine iz Solkana

Simpatična zgodba o koruzi

Kaj naj kmet napravi, če mu ptice zobajo koruzo, ki jo je posadil za pičo svojih kokošk? Zelo enostavno: vsakemu storžku naj napravi “pokrivalce-kapico”, kot je to domiselno, ob osuplen nonotu Pepiju, prišlo na misel noni Pepi, ki je povabila vnukinjo Tinko, naj z njo pripravi čim več takih kapic, da bo koruza varna pred tatinskimi ptički. Vendar nekaj storžev nista pokrili, da bi tudi ptice lahko kaj pozobale, saj je bilo koruznih zrn dovolj za vse. Tudi na svetu bi bilo dovolj hrane za vse, če bi jo pravilno porazdelili. Ta je bil modri nauk pravljice Koruzna zgodba, scenarij katere je po izvornem besedilu Alje Furlan uredila Ana Zavrtanik Ugrin, na oder pa so jo postavili lutkarji iz Kulturnega društva Slavec Solkan Lutke 1000 in 1 Solkan, ki so v torek, 30. novembra, prišli v goste v župnijsko dvorano Anton Gregorčič v Standrež.

la so lutkovno predstavo ponudili učencem OŠ Fran Erjavca iz Standreža in malčkom iz tamkajšnjega vrtca. Ob prazniku farnega zavetnika so organizatorji kot vsakič v nizu raznolikih prire-

ditev eno namenili tudi otrokom, ki so ljubko igrice prav lepo sprejeli. Nastopajoče ročne lutke zelo prikupnih in izrazitih obrazov si je zamislila in izdelala Dorica Golob,

dobro pa so jih animirali Sabina, Ana, Vesna, Sebastjan in Peter, ki so posodili glas nastopajočim, tudi kanarčku Giovaninu in kosu Vrtanosu, ki si je zaradi svoje raperske drže in pobalinskega obnašanja prislužil največ odobravanja med otroki. Ti so ob koncu prisluhnili besedam Dorice Golob, ki jim je obrazložila, kako oživijo lutke, če jih natakemo na roko. Z Niko Šuligoj je Golobova napravila tudi kulise živahnih barv, ki so mikavno odslikavale kmečko hišo, ob njej še kurnik in vrt, na katerem je gospodovalo strašilo živih barv. Strašilo - igralka v tej vlogi - je imelo ob znanih župančičevih verzih tudi uvod v igro, ki je bila preprečna z glasbo in pesmi, med temi je največ navdušenja izzvala pesmica o koruzi, ki jo je zapela tudi mlada publika.

IK

KULTURNI CENTER LOJZE BRATUŽ
SLOVENSKA DUHOVNOST SV. IVANA

vabita na večer

PO POTEH SV. PISMA STARE
IN NOVE ZAVEZE V SLIKI IN BESEDI

večer bosta oblikovala prof. Bogomir Trošt in prof. Mirjam Bratina

Kulturni center Lojze Bratuž
petek, 10. decembra 2010, ob 20.30KROŽEK “ANTON GREGORČIČ”
Študijski center za socialno-politična vprašanja
sodelujejoGORIŠKI MUZEJ KROMBERK-NOVA GORICA
KULTURNI CENTER LOJZE BRATUŽ
SVET SLOVENSKEGA ORGANIZACIJ

vabi na predstavitev zbornika

OSIMO IN GORIŠKA

35-letnica podpisa osimskih sporazumov in 25-letnica
izgradnje briške ceste

predstavili ga bodo glavni avtorji:

Andrej Malnič

Direktor Goriškega muzeja

Jože Šušmelj

Takratni Predsednik skupščine občine Nova Gorica in

nekdanji generalni konzul RS Slovenije v Trstu

Tomaž Vuga

Avtor zazidalnega načrta mednarodnega mejnega prehoda Vrtojba

Ob priložnosti bo tudi možnost za nakup zbornika.

Ponedeljek, 13. decembra 2010, ob 19. uri
Komorna dvorana Kulturnega centra Lojze Bratuž
Drevored 20. septembra 85 - Gorica

Obvestila

Prosvetno društvo Štandrež obvešča, da bo v župnijskem domu Anton Gregorčič v soboto, 11. decembra, ob 18. uri, domači dramski odsek spet ponudil letošnje celovečerno uspešnico, komedijo N. Novaka Gugalnik, v nedeljo, 12. decembra, ob 17. uri, pa bo v abonmaju ljubiteljskih skupin Štandrež 2010 prišlo do zamenjave: napovedano Črno komedijo bo nadomestila komedija Frana Lipana Glavni dobitnik, ki jo bodo uprizorili igralci KUD Pirniče (Medvode).

Društvo slovenskih upokojencev za Goriško prireja v torek, 28. decembra, tradicionalno silvestrovanje v Pineti pri Gradežu v hotelu Ai Pini. Odhod iz Doberdoba in Gorice ob 16. uri. Srečanje v Pineti ob 17. uri. Vpisujejo do zasedbe razpoložljivih mest na avtobusu Saverij R. (tel. št. 0481 390688), Marija Č. (tel. 0481 390697), Ivo T. (0481 882024), Dragica V. (tel. 0481 882183), Rozina F. (tel. 347 1042156), Ana K. (0481 78061). Na račun 20 evrov.

Katoliška knjigarna išče sodelavko-ca od 18. do 35. leta starosti za 6-mesečno prakso. Tel. 0481 549754.

Darovi

Za slovenske misijonarje: Ivanka Koren 30 evrov.

RADIO SPAZIO 103

Slovenske oddaje
(od 10.12.2010 do 15.12.2010)
Radijska postaja iz Vidma

oddaja na ultrakratkem valu s frekvencami za Goriško 97.5, 91.9 Mhz; za Furlanijo 103.7, 103.9 Mhz; za Kanalsko dolino 95.7, 99.5 Mhz; za spodnjo dolino Bele 98.2 Mhz; za Karnijo 97.4, 91, 103.6 Mhz; na internetu www. radiospazio103.it. Slovenske oddaje so na sporedu vsak dan, **razen ob četrtek in nedeljah**, od 21.30 do 22.30. Spored:

Petek, 10. decembra (v studiu Niko Klanjšček): Zvočni zapis: posnetki z naših kulturnih prireditev - Glasba iz studia 2.

Sobota, 11. decembra (vodi Ezio Gosgnach): Okno v Benečijo: oddaja v benečanskem in rezijanskem narečju.

Ponedeljek, 13. decembra (v studiu Andrej Baucon): Narodnozabavna, zabavna in zborovska glasba - Zanimivosti v naši okolici - Iz krščanskega sveta - Kratke zgodbe - Obvestila.

Torek, 14. decembra (v studiu Matjaž Pintar): Utrinki v našem prostoru - Glasbena oddaja z Matjažem.

Sreda, 15. decembra (v studiu Danilo Čotar): Živi ognjeniki I. del - Izbor melodij.

26. novembra 2010
je na Zdravstveni fakulteti
Univerze v Ljubljani
uspešno diplomiral
iz fizioterapije
JAN GRUDINA
Iskreno mu čestitajo
oče, mama, bratje
in sestra!

ARS

DRUŠTVO ARS

vključno vabi na odprte prodajne likovne
razstave v dobrodelne namene

UMETNIKI ZA KARITAS

o dobrodelnem namenu razstave bo spregovorila Jožica Ličen
o umetnikih in likovnih delih Anamarija Stibilj Šajngalerija Ars na Travniku, Gorica
četrtek, 9. decembra 2010, ob 18. uriBožični koncert
Zadružne banke Doberdob in SovodnjeFilharmonični orkester
ALPE ADRIA

dirigent: Luigi Pistore

in

Dekliška vokalna skupina
BODEČA NEŽA

zborovodja: Mateja Černic

solistki:

Marianna Prizzon, sopran
Elena Boscarol, altnedelja, 12. decembra 2010
ob 17. uri
Avditorij furlanske kulture
ulica Roma 23 - GoricaNamesto običajnih daril članom in strankam
bo banka med koncertom poklonila posebn
prispevek bolnišnici v Stari Gori (SLO).

Vstop prost

BCC
CREDITO COOPERATIVO
ZADRUŽNA BANKADoberdò e Savogna
Doberdob in Sovodnje

KULTURNI CENTER LOJZE BRATUŽ
ZDRUŽENJE CERKVENIH PEVSKIH ZBOROV

Koncertna sezona
2010-2011

BOŽIČNI KONCERT

Alessandra Schettino, sopran
Mojca Milič, sopran
Elena Boscarol, alt
Dax Velenich, tenor
Alessandro Svab, bas

OPZ Veseljaki - Lucija Lavrenčič Terpin, zborovodja
OPZ Emil Komel - Damijana Čevdek Jug, zborovodja
MePZ Hrast - Hilarij Lavrenčič, zborovodja
MePZ L. Bratuž - Bogdan Kralj, zborovodja

Orkester ArsAtelier
Hilarij Lavrenčič, dirigent

Kulturni center Lojze Bratuž
ponedeljek, 20. decembra 2010, ob 20.30
sreda, 22. decembra 2010, ob 20.30

Predprodaja vstopnic na tel. 0481 531445
info@kclbratuz.org

Trst / Gledališče Verdi in Rossetti

Dvojna vloga za Antonia Calendo

Antonio Calenda je pred nedavnim uradno nastopil kot nov umetniški vodja opernega gledališča Verdi. Kljub zahtevnosti in odgovornosti nove funkcije, pri kateri mu bosta ob strani dva sodelavca, je Calenda ohranil tudi vodstvo gledališča Rossetti v Trstu, kar ustvarja neposredno povezavo med pomembnima ustanovama. Ob njegovem imenovanju so sindikati sprožili pomisleke; skrbijo jih namreč morebitne kadrovske spremembe kot tudi dejstvo, da mu bodo njegove večstranske funkcije onemogočile potrebno, stalno prisotnost v kompleksni strukturi opernega gledališča. Calenda je na prvem srečanju z novinarji pojasnil, da bo prizadevno služil tržaški gledališki stvarnosti s svojo dolgoletno izkušnjo, najprej s spodbujanjem sinergij med ustanovami in iskanjem novih poti sodelovanja, ki so v teh hudih časih velika prilika. Poudaril je tu-

di, da je njegov monopol na čelu deželnih, najvidnejših kulturnih ustanov rezultat zaupanja v njegove sposobnosti, ne pa osebne ambicije, saj cilja predvsem na finančno osamosvojitve gledališča in izkoriščanje deželnega umetniškega potenciala. Kar se umetniškega načela tiče, je omenil željo, da bi se repertoar izraziteje usmeril v srednjeevropsko in vzhodno, predvsem rusko literaturo. "Gledališče Verdi bo projekt", je izjavil pred navdušenim tržaškim županom Dipiazzo, ki je močno podprl njegovo imenovanje. Calenda je imel prav gotovo srečno roko pri upravljanju uspešnega gledališča Rossetti, njegov pristop k problematikam bolj zapletene in manj fleksibilne strukture opernega gledališča vzbuja zato tudi

veliko radovednosti in upanja v novosti, ki bi lahko privabile širšo publiko v bolj dinamičen in

Giuseppeja Verdija. Gledališče je zaupalo vodstvo komaj triindvajsetletnemu dirigentu Andreu

Foto F. Porenzan

prikupnejši hram operne in simfonične kulture. Novi vodja je sedel med publiko premiere prve produkcije letošnje sezone, opere Traviata

Battistoniju, zanimivemu talentu italijanske scene, ki se je izkazal s samozavestnim nastopom, čeprav so izbrani tempi bili nekoliko počasni, da bi opera zaživela z leskom in čustveno napetostjo, ki jo zaznamuje. Najšibkejša točka celotne uprizoritve je bila skoraj koncertna režija, v kateri ni bilo sodelovanja med pevci, kar je odločno zmanjšalo velik ekspresivni potencial dramatične zgodbe umirajoče mlade kurtizanke, ki se velikodušno odpove edini ljubezni, da bi ščitila Alfredovo družino pred onečaščenjem. V prvi zasedbi je vloga prve dame odigrala znana sopranistka Mariella Devia, ki je bila, kljub nedvornim sposobnostim in izkušnji dolgoletne kariere, precej vprašljiva izbira za kredibilnost te vloge. Ostali člani pevske zasedbe žal niso dovolj prepričali in bolj medla izvedba opere ni prevzela, kot bi bilo pričakovati in upati ob začetku sezone, v kateri bo gledališče postavljeno pred preizkušnjo novih finančnih in delovnih strategij.

PAL

S predstavitve letošnjih mohorjev v Ljubljani (foto Alenka Veber)

Na letošnjem knjižnem sejmu, ki se je minulo nedeljo končal v Cankarjevem domu v Ljubljani, se je predstavila tudi Goriška Mohorjeva družba s svojo knjižno ponudbo. Prav tako so se na knjižnem sejmu predstavili založbi Mladika in Novi Matajur ter Založništvo tržaškega tiska. Že vrsto let deli Goriška Mohorjeva družba na sejmu razstaveni prostor s Celjsko Mohorjevo družbo. Goriška Mohorjeva družba je skupaj s Celjsko Mohorjevo, ki prodaja njene knjige v Sloveniji, priredila skupno predstavitev knjižne zbirke - celjske in goriške - za leto 2011. Predstavitve je bila v ponedeljek, 29. novembra, v lepih prostorih Mohorjeve knjigarne na Nazarjevi ulici v Ljubljani. Na predstavitvi so veliko pozornosti namenili bogatemu Koledarju za leto 2011, v zbirki GMD pa sta letos izšla še knjiga z naslovom Na počitnice gremo! avtorice Anamarie Volk Zlobec z ilustracijami Paole Bertolini Grudina ter roman Andreja Arka Dom kot skupna večernica treh Mohorjevih družb.

Tenkočuten prekmurski glasbenik

Vlado Kreslin se z Drevoredom tradicionalno vrača v Cankarjev december

Vlada Kreslina poznamo vsi, ne samo pikolovski glasbeniki in navdušeni poslušalski navijači. Kreslin je vsekakor pojem, ki marsikomu v slovenskem kulturnem prostoru veliko pove in pomeni. Naj bo zaradi nežnosti njegove melanholije, klobuka ali črne kitare, preproste prodornosti besed, zlizanega usnjenega jopiča ali doživitega drhtenja glasilk, Kreslina ni težko spoštovati. Kljub več kot dvajsetletnemu življenju "na odru" ostaja iskren, predvsem pa tenkočuten prekmurski glasnik dobrote. Dobri nista samo njegova glasba in beseda, ta zimezelena kreslinovska naveza sporočilnosti, dober je tudi on sam. Tak ostaja in se razvija tudi v času rojstva novega ploščka, Drevored mu je ime, in pravkar končanih tradicionalnih decembrskih koncertov v Gallusovi zibelki Cankarjevega doma v Ljubljani.

Vlado Kreslin je najboljši slovenski pesnik glasbe. Poet, ki sporoča verze z glasbo. Začnimo s tisto v živo, ki se je izpela konec novembra s tremi tradicionalnimi koncertnimi spektakli v objemu Cankarjevega doma v Ljubljani. Srečanje s prekmursko "klapo" je v mesecu decembru

postala stalnica za vse ljubitelje slovenskega kantavtorstva, letošnje leto pa smo lahko poleg klasičnega repertoarja prisluhnili svežim skladbam iz novečene albuma Drevored, ki je izšel v samozaložbi Kreslin pred dobrim mesecem dni.

Težko pričakovani plošček dokazuje, da je Kreslin temeljni kamen slovenske glasbene literatu-

dionalna Tam daleč stran in mnoge druge, že odzvanjajo iz radijskih valov, žanjejo navdušene kritike ter podirajo prodajne rekorde. Dobra novica v tem svetu download-a in mp3-jev, ker legalno je moralno.

Drevored je mehak, nežen, pozitivno melanholičen album, kot se za velikega beltinškega umetnika spodobi. Kreslin ostaja zve-

multiinstrumentalist Gal Gjurin. V stalni zasedbi tako ploščka kot tudi odrskih preizkušenj lahko spremljamo tržaškega Slovenca, vrhunskega Iztoka Cergola, ki je v teh letih že postal nezamenljiv kamenček Kreslinove bande. S Kreslinovo družino se predstavljajo še istrski stari roker Livio Morosin, prijeten vokalni trio Insignizi iz Zimbabveja ter pevka Severa Gjurin. Ob navzočnosti Beltinške bande in Malih bogov so prav vsi stopili na oder številčno in čustveno nasičene Gallusove dvorane Cankarjevega doma. Predzadnji Kreslinov dosežek Cesta je slovensko glasbeno javnost povsem poplaval, bil je namreč album vsebinskih in uspešnih presežkov, ki smo jih lahko odsko uživali cela tri leta. Približevanje k novemu poglavju je bilo zato bolj ubrano, umirjeno, a Kreslin ne razočara. Drevored je prefinjen in okusen plošček, ki nas vozi med intimnimi impresijami človeškega mikrokozmosa in glasnejšimi odmevi časa, ki teče mimo nas. Električne kitare in orgle Hammond (Kreslin je z njimi povsem zucheroovski) se prepletajo s cimbalami, harmonikami, ruskimi balalajkami, goslimi in trobentami. Preteklost se meša z današnjostjo, današnjost pleše s prihodnostjo: naj bo tako še naprej, Vlado!

Jernej Šček

re. Po veleuspehih zadnjih dveh stvaritev, Generacije in Ceste, je Drevored nov, a vsebinsko preizkušen dodatek za vse ljubitelje ljudske pristnosti in kakovosti slovenske produkcije. Skladbe, kot so Krasni novi svet, Tam na koncu drevoreda, Ena pesem, tra-

st preprostim, iskrenim besedilom in vzdušju ljudskega folka, ki se izraža tako v kompozicijski strukturi pesmi, kot v izbiri instrumentov. Kreslinov pisateljski navdih vestno spremljata soavtor številnih skladb in prvi kitarist Miro Tomassini ter producent in

Kratke

Nagrada Darko Bratina

Goriški Kinoatelj je letošnjo nagrado Darko Bratina, Poklon viziji 2010, podelil češkemu filmskem avtorju Miroslavu Janeku, režiserju in montažerju, ki, kot je bilo zapisano v motivaciji nagrade, s svojim bogatim opusom usmerja pozornost na družbeno obrobje in ga vedno znova obravnava z globokim spoštovanjem in spontanim pripovednim čutom.

Nagrada, ki nosi ime po ustanovitelju Kinoateljeja, sociologu in filmskemu kritiku Darku Bratini (1942 - 1997), so začeli podeljevati leta 1999. Z njo se vsako leto poklanjajo slovenskim in mednarodnim režiserjem, njihovim opusom ali posameznim filmom.

Med 1. in 4. decembrom so se na letošnji izvedbi prireditve, v petih, kulturno raznolikih mestih, Ljubljani, Vidmu, Trstu, Gorici in Novi Gorici, odvrteli številni filmi letošnjega gosta in nagrajenca Miroslava Janeka. Po projekcijah filmov so se gledalci lahko tudi srečali z avtorjem, ki je rad odgovarjal na vprašanja in se pogovarjal z zbrano publiko. Srečanja z režiserjem so vodili Hanka Kastelicova v Ljubljani, Francesco Pittasio v Vidmu in Nicole Leghissa v Trstu. V dvorani Kinemax goriške Hiše filma je v petek, 3. decembra, potekala celodnevna brezplačna delavnica z Janekom, ki jo je

povezovala vodja projekta Mateja Zorn.

Med delavnico so zavrteli enega prvih Janekovih igranih kratkih filmov z naslovom

Bratomor

(Bratovražda - Brothers murder, 1972), povzetega po zelo kratki

Kafkovi črtici, stilizirani dokumentarec Rdeča jadra (Nachové plachty - Crimson sails, 2001) in enega izmed njegovih klasičnih dokumentarcev z naslovom Nevidni (Nespatrené - The Unseen, 1996).

Prva dva sta netipična za Janekov opus, saj se je, kljub začetnim poskusom v fikciji, popolnoma posvetil dokumentarnemu filmu. Med eno in drugo projekcijo je avtor pripovedoval zanimive zgodbe o tem, kako je postal montažer in kasneje režiser, o svojem sodelovanju z znanim režiserjem Godfreyem Regiom, o svojem pristopu do dela; vsem se je zelo pripeljal s preprostostjo, iskričnim duhom in smislom za humor. Spregovoril je tudi o nastanku uspešne platforme za dokumentarni film v Evropi, češke institucije Institut of Documentary Film, izvrstnega vira informacij za avtorje in gledalce. Projekcije Janekovih filmov so se začele v sredo, 1. decembra, v ljubljanskem mestnem kinu Kinodvor in se končale v soboto, 4. decembra, s podelitvijo nagrade v novogoriškem Kulturnem domu, ko si je bilo mogoče ogledati Regiov film Anima mundi (1991), z glasbo Filipa Glassa, ki ga je Janek montiral, in Janekov dokumentarec Občan Havel (Citizen Havel, 2008). Ob svečani podelitvi so obiskovalci prisluhnili tudi nastopu skupine Topolovska minimalna orkestra in si ogledali razstavo Janekovih izjemnih črno-belih fotografij, nastalih ob njegovem postanku v Benetici na Postaji Topolove.

S štiridnevnim dogajanjem in priredbo avtorskih večerov je Kinoatelj, v duhu nagrade, ki posebno pozornost usmerja v povezovanje estetskih vrednot z zgodovinskimi in družbenimi okoljem ter se zavzema za medkulturno komunikacijo, povezal različne filmske institucije in druge podpornike iz medregijskega prostora med Slovenijo ter Deželo Furlanijo Julijsko krajino. / inca

O polpretekli goriški politiki v Ljubljani

V četrtek, 9. decembra, bo v Ljubljani pogovor o slovenskem samostojnem političnem nastopanju na Goriškem v povojnem času in o njegovih protagonistih. Prireja ga Krožek za družbena vprašanja Virgil Šček iz Trsta v sodelovanju z Muzejem novejšje zgodovine. Srečanje bo v Viteški dvorani omenjenega muzeja v Cekinovem gradu v Tivoliju (Celovška 23) ob 11. uri.

Po pozdravu v. d. direktorice muzeja Monike Kokalj Kočvar in predsednika Krožka za družbena vprašanja Virgil Šček Rafka Dolharja bodo spregovorili zgodovinarke Nevenka Troha z Inštituta za novejšjo zgodovino v Ljubljani ter avtorji nekaterih monografij, ki so v zadnjih letih izšle med "belimi priručniki" Krožka Virgil Šček: Majda Sfiligoi (avtorica dela v dveh knjigah Kjer sem svoboden, tam sem doma, Življenje in del Avgusta Sfiligoja), Erika Jazbar (soavtorica knjige Mirko Špacapan, Politična biografija 1977-2007 in avtorica knjige 35 let Slovenske skupnosti na Goriškem) ter Miloš Čotar (soavtor knjige Mirko Špacapan, Politična biografija 1977-2007). Pogovor bo vodil urednik knjižne zbirke Krožka Virgil Šček Ivo Jevnikar.

GIFTS - giving and receiving Anja Šmajdek in Milena Kosec

V slovenski galeriji A+A v Benetkah je bila od 24. novembra do 1. decembra razstava Anje Šmajdek in Milene Kosec.

Projekt je potujoča razstava po Evropi. Ključno vlogo imajo obiskovalci, ki z darovanjem predmetov sodelujejo pri umetniškem procesu. Razstava je bila sestavljena iz dveh delov, Milena Kosec je poudarjala nematerialno, Anja Šmajdek pa materialni vidik.

Milena Kosec je vabila ljudi, naj podarijo predmete, ki jih ne potrebujejo. Darila so lahko zamenjali z že razstavljenimi ali dodali svoja ali pa so jih samo odnesli z razstave. Ta del je problematiziral obdarovanje zaradi obdarovanja. Kaj si je danes vredno želeli, kaj res potrebujemo? Milena Kosec, ki se odreka hotelnemu materialnemu ustvarjanju, je razstava postavljala v paradoksen položaj, saj se je utapljala v materialnosti nakopičenih daril. To je odražalo vso shizofreno ukleščenost današnje dobe.

Anja Šmajdek s projektom Desetnica iz leta 1995 je obravnavala darovanje in popotovanje iz galerije v galerijo z drugega zornega kota. Njen kip Desetnica so obiskovalci oblikovali z odvzemanjem. Na kipu so bile pritrjene vrečke s povabilom, da si delček obiskovalce lahko odkrhne. Vrečke iz dosedanjih postavitev in zemljevid so prikazovali romanje kipa. Anja Šmajdek izhaja iz materialnega, ki v procesu odvzemanja izginja.

Celotna razstava je vzpostavljala socialna vprašanja medsebojnega obdarovanja in gostoljubnosti, darovanja umetnosti, statusa avtorja, umetnine, lokacije umetniškega dela in vloge galerije.

70-letnica smrti dr. Antona Korošca V spomin na katoliškega politika

V noči od 13. na 14. decembra je pred 70 leti nenadoma v Beogradu umrl najzaslužnejši slovenski katoliški politik dr. Anton Korošec. Na predvečer smrti je bil še v telefonskem stiku s svojim tesnim sodelavcem Mihom Krekom in si kasneje ogledal neko gledališko predstavo.

V Evropi je že dobrih 14 mesecev divjala vojna, ki jo je z nenehnim izsiljevanjem sprožil Hitler. Skoraj štiri mesece po Koroševi smrti pa so sile osi napadle Jugoslavijo. Slovensko ozemlje takratne Dravske banovine so Nemčija, Italija in Madžarska vojaško za-

ga načela in hrvaškega državnega prava v prihodnje vsi Slovenci, Hrvati in Srbi avstro-ogrske monarhije združijo v samostojno državno telo pod žezlom habsburško-lotarinške dinastije".

Potem ko je oktobra 1917 Janez Evangelist Krek nenadoma umrl ter je prišlo do spora in razhoda z dr. Šušteršičem, je Korošec konec decembra 1917 postal predsednik in nesporni voditelj slovenske katoliške stranke. Spretno je vodil majniško deklaracijsko gibanje in postal predsednik Narodnega sveta, ki je ob razpadu habsburške monarhije prevzel oblast na Slovenskem: 29. oktobra smo Slovenci prvič v zgodovini sestavili narodno vladno. Korošec je bil tudi predsednik Narodnega veća, ki je združevalo vse jugoslovanske narode v nekdanji monarhiji. Dne 1. decembra 1918 je prišlo do zedinjenja države Narodnega veća, Srbije in Črne gore v novo državo Srbob, Hrvatov in Slovencev, kasneje preimenovano v Jugoslavijo.

Korošec je bil od njene nastanka do svoje smrti ves čas v ospredju kot nesporni politični voditelj slovenskega naroda. Bil je večkrat minister, odgovoren za različne resorje. Slabe pol leta (od 27. julija 1928 do 2. januarja 1929) je bil tudi prvi ministrski predsednik Jugoslavije, ki ni bil Srb. Med drugim je bil več mesecev tudi predsednik senata. Anton Korošec je v mladih letih razvil uspešno publicistično dejavnost, a jo je kasneje skoraj povsem opustil. Po njegovi smrti so o njem še največ pisali v emigrantskih publikacijah. Inštitut za novejšo zgodovino je konec leta 1990 ob 50-letnici njegove smrti organiziral bogat simpozij, referate s tega posveta pa izdal v Prispevkih za novejšo zgodovino. Omeniti se velja, da sta leta 1999 Bojan Godeša in Ervin Dolenc izdala ponovno najdeno besedilo Koroščevega sodelavca Ivana Ahčina. Delo je izšlo pri Novi reviji pod naslovom Izgubljeni spomin na Antona Korošca.

(mab)

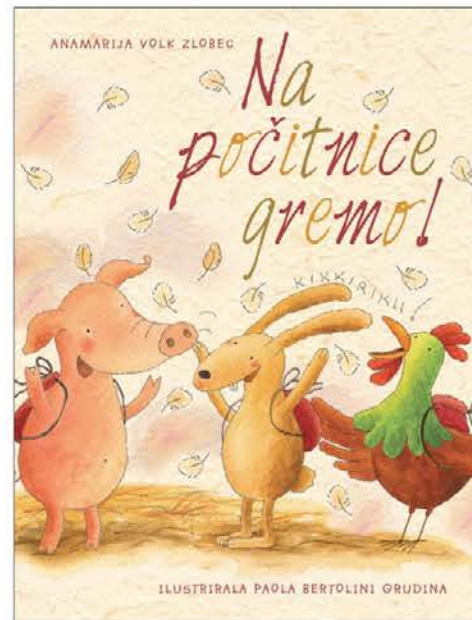
Otroška knjiga v zbirki Goriške Mohorjeve družbe Na počitnice gremo!

Vsako leto se v predprazničnem času razveselim knjižne zbirke mohorjev. Goriška Mohorjeva družba letos ob koledarju in romanu Dom Andreja Arka ponuja otroško knjigo Anemarije Volk Zlobec Na počitnice gremo!, ki jo je prikupno opremila Paola Bertolini Grudina. Knjiga ne diši po zimi, temveč po poletju, po zabavi, igrivosti in toploti. Kaže, da je ilustratorica nadvse všeč rjava, barva zemlje, ki se preliva v temnooranžno. Odlično obvlada vse njene odtenke, luna in sonce sijeta prej rjavkasto kot rumeno in celo vijolična seva prej toplo kot hladno. Toplina zamaha se poigrava z izrazitimi kontrasti, zlasti v rdeče-zelenih detajlih likov, živali in predmetov. Modra in zelena, barvi narave, morja in zelenja, sta se v ilustracijah skorajda umaknili bohotni domišljiji, ki je trde platnice in liste posipala s hrupnimi svetlorjavimi obrisi, vsečnimi lepimi izdelanimi naslovi in medmeti. Poslikava izzareva izjemno toplino in domačnost ter mlade (in manj mlade) bralce ogreva za branje.

V ta likovni okvir se lepo

vključuje pravljica, ki jo sestavlja niz osmih živalskih zgodb (ali poglavij). Pripoved se začne in končuje na domačiji pri Mlinarjevih. Trije junaki, puišek Dolfek, ki si zaželi počitnic, zajec Alf in petelin Rihard zapustijo v mlinu Mlinarjevo Minko samo s putkami in jo skrivoma z nahrbtnikom in zemljevidom mahnejo po svetu. Pot jih popelje skozi svojevrstne vasi Žabistan, Brezdelo Nijela, Mesarska vas, skozi zabavo in norčije kot tudi različne življenjske izkušnje, obenem pa jih privede do pomembnih spoznanj, da se nazadnje vrnejo v domači kraj. Človeške figure imajo obrobno vlogo, med živalskimi pa izstopajo stara krava Burja, potepuška muca Julka, miška Zinka. Dogajanje je razgibano, odvija se na cesti, v šoli, na vasi, v kokošnjaku, v mlinu, nemalokrat je v ospredju petelin, ki ga avtorica narekuje večkrat poimenuje kar peteh: mlad in očarljiv v očeh utesnjenih putk,

za starega petelina pa tujec in brezdomec brez vsakršne šanse. Beseda in podoba vodita mladega bralca skozi norčije, dogodivšči-

ne in peripetije živalskih junakov. Pogovarjajo se v sočnih dialogih, duhovito prepredenih z originalnimi medmeti kot tudi z življenjskimi modrostmi, zgoščenimi v aforizme. Za primer naj bo misel "Brez muke ni moke, brez moke

ni kruha", ki zaokroža avtoričino sporočilnost. Ta pa se, kot je za otroške knjige gospe Anemarije že običajno, likovno in besedno ponuja tudi na zadnji platnici kot zlata vredno spoznanje, ki tudi popotnike Dolfeka, Alfa in Riharda privede domov: "Naj človek pol sveta obteče, najboljši kruh doma se peče!"

V času globalizacije, hitrih prometnih povezav in interneta je vsekakor pomembno spodbuditi najmlajše k delavnosti in ljubezni do domačega kraja. Saj je navsezadnje za tri junake tako zelo lepo po obnovi opuščenega mlinar spet počitnikovati doma, ob potoku Safirju, pa tudi otroci so vabljeni, da kdaj prislusnejo njegovevemu žuborenju, da izdelujejo mlinčke, se igrajo s kamenčki in s peskom zidajo gradove. Žab, metuljev in drugih živalic pa ne smejo loviti, kajti vsa živa bitja rada živijo v svobodi. Tako se knjiga končuje s pozivom k vrednotam spoštovanja, svobode in strpnosti.

Otroci sicer doživljajo branje knjige kot fantazijsko popotovanje v svet podob in besed, a obenem srkajo tudi njeno vzgojno sporočilnost. Seveda bodo najbolj veseli, če jih bo sveti Miklavž nagradil z dolgo zaželeno in sanjano igračo ter sladkarijami, a odrasli mu lahko navržemo v koš še knjigo ali slikanico.

Majda Artač Sturman

V spomin - Tantadruj Šumeča Idrija in skrivnostni Franc

Bilo je o Božiču leta 1989, ko sem čisto slučajno zašel v Dom za starostnike v Podbrdo in potem obiskal še njihovo podružnico na Petrovem Brdu. Želel sem si še enkrat srečati se s starim znancem, ki je običajno dvakrat na leto pozvonil tudi pri nas na Grahovem, to je ob mojem

na leto je zavil tudi k nam na Grahovo. Bil je nekakšen svojstven popotnik. Nikoli ni nič prosil, je pa vedno dobil znatno več, kot je potreboval. Po vaseh je imel "rezervirano" prenočišče na seniku ali v "štali". Tega si je z leti nekako prilastil. Ljudje so ga poznali in so bili predvsem veseli, ko

Ciril Kosmač

godu in še enkrat v juniju. Mislim, da je dobro poznal godove svetnikov kot tudi rojstne dneve, zato je navadno potrkal na vrata, ko je v hiši kdo govedal ali praznoval, največkrat gospodari ali gospodinja. Ob vsakem obisku je zapel kakšno njemu lastno pesem. Vedno smo se nasmejali, mu skromno postregli, izmenjali kakšno besedo in "možalcij" je odšel naprej. Tokratno srečanje mi je ostalo v enkratnem spominu, pa ne zato, ker je bil ta moj stari znanec na vozičku, saj je del življenja prebil že v Domu za starostnike v Spodnji Idriji, od koder so ga po silni razmer porinili v ta zame zakotni kraj na Petrovo Brdo, ampak zato, ker je to bil Cerkljanski Franc, kot smo ga imenovali. Kadar je namreč prišel, se je predstavil: "Pr'šu je Franc, pa Boh daj vsem!" Na videz nepomembna oseba, nekakšen berač, čeprav ni bil pravi berač kot tudi ne klatež, ampak nekaj med tema dvema pojmom, vsekakor pa dober, plemenit in celo rahločuten, pošten samotar in "vandrovec". Rojen je bil 29. marca 1901 v malem zaselku v bližini Stopnika ob Idriji na pobočju, ki se vzpenja na Šentviško goru in se imenuje Tilnk (domačini ga izgovarjajo Tüunk). V tistem času, ko je živel ta samotar – pisal se je Leban –, sta živeli tam samo še dve osebi, sam pa je veliko let bival malo nižje v majhni bajtici ob reki Idriji.

Njegov življenjski "delokrog" se je razprostiral ob Idriji, od Cerkljanskega preko Šentviške planote do Bukovega in seveda vsaj dvakrat

je kaj zapel. Njegovi pevski nastopi so bili svojevrstni, nekaj iz čisto navadnega nepoznanja pesmi, nekaj pa tudi zato, ker je marsikaj po svoje "zvižil", da je lahko poslušalce zabaval. Iz časa, ko je na tem koncu še bila Italija, mu je ostala v spominu "kvazi" popevka "... ti daro' tutto il cuor" ... Po njegovo je zvenela "ti darito ko – ko ...". Pri nas je vedno ponovil pridigo, ki je imela približno tako vsebino: "Vsa tista dekleta in žene, ki nosijo kratka krila in kažejo kolena, bodo pogubljena ..." Obenem je s prstom žugal in oponašal župnika pri pridigi. Zanimivo je, da ga nihče ni preganjal. Občasno se je vanj spotaknil kakšen policaj, še zlasti, če je "cesto meril" na kakšnem nepreglednem ovinku in je ta slučajno prišel mimo. Svojestven je bil tudi njegov "plesni repertoar". Poskakoval je, ploskal z rokami, se guncal in sklanjal in obenem recital svoje pesmi. Znana je bila tista o šuštarju, ki dreto vleče – šuštar uliče drta..., pa o kukavici: Kukajca poje... Tince je moja ... Tince me nječje mit... Po tja svojstvenih pesmih so ga na Cerkljanskem imenovali Muca-maca, verjetno po pesmi Muca ..., drugod šuštar vleče dreto, pa France v Šebreljah, v Baški

Grapi Cerkljanski Franc, v dolini Idrije pa je bil znan kot Tüunški France.

Zakaj to pišem? Brat pisatelja Cirila Kosmača, Vladko, je bil svojčas organist pri sv. Janezu v Ročah. Z njegovim sinom ali pisateljevim nečakom Bogdanom sva znanca še iz časa, ko je bil v šoli v Ljubljani in je obiskoval Orglarsko šolo, saj je zelo muzikalen. Nekajkrat na leto sva se srečevala tudi na pokopališču, ki je ob cerkvi v Ročah, kjer je Ciril pokopan v njihovem družinskem grobu. Ob neki priložnosti sem se spotaknil ob njihov družinski nagrobnik, na katerem je tudi pisalo Ciril in zraven še dva datuma. Bogdan je dal napis dopolniti in pripisal poleg imena Ciril še pisatelj, da ga obiskovalci, ko iščejo grob, laže najdejo. Zanimivo je tudi, da je pisatelj Ciril želel biti pokopan tu pri mami in domačih, ne pa med najbližjimi. Vedno ga je dolina Idrije privlačevala in mislim, da je vsaj v mislih

nikoli ni mogel zapustiti. Kadarkoli je prišel na ta konec, je prišel tudi na pokopališče v Roče. V nepozabnem spominu mi je ostalo slučajno srečanje z njim prav tu ob cerkvi sv. Janeza, ko mi

je med drugim omenil tudi starše, njihovo garanje in trpljenje. Pogovor je tekkel predvsem o mami, ki jo je vedno nosil v spominu s seboj. Mimogrede sem mu omenil, da je zame ena najlepših njegovih stvaritev črtica Gosenica. Ta me je vedno spominjala na Hemingwayev romane Starec in morje. Pogledal me je in vprašal: "Samo ta?" "Ne, tudi film Na svoji zemlji po noveli Očka Orel, pa Tantadruj, pa še kaj", sem dodal. "Da, da, Tantadruj!" je dodal. "Pa veste, koga sem tedaj 'ponucal'?" "Vem, vem! To je bil Tüunški Franc". "Pravste povedali, celo po domače tako, kot so ga imenovali. Ga poznate?" "Seveda, saj me dvakrat na leto obišče". "Pa mu daste 'štamprle'?" "Moja Mici mu ga po kosilu, ne prej, da ne bi hišo 'v luft vrgele' od plesa, petja in vriskanja ..."

Vse to so lepi spomini na pisatelja, ki je ovekovečil tega posebnega v noveli Tantadruj. Malokdo ve, da ta beseda pomeni ta in ta drugi. V tolminskem narečju pa: "ta-n-ta-druj". Tudi to besedo je naš stari znanec Cerkljanski ali Tüunški Franc velikokrat uporabljal. Ker pa počiva na pokopališču za sv. Miklavžem v Podbrdu, se ga redno vsako leto v adventu spominim s svečo, čeprav so grob že davno prekopali.

Ambrož Kodelja

GORIŠKA MOHORJEVA DRUŽBA

Knjižna zbirka za leto 2011

KOLEDAR 2011
Slikovne priloge
Silvan Pittoli

Andrej Arko
DOM

Anamarija Volk Zlobec
NA POČITNICE GREMO!
Ilustrirala
Paola Bertolini Grudina

Naš koledar 2011
Slikovne priloge
Danijel Čotar

NAŠ KOLEDAR 2011

Na Mirenskem Gradu ob stoletnici Ljubke Šorli

V petek, 3. decembra, je bila v Gnidovčevem domu na Mirenskem Gradu prireditev, posvečen praznovanju 5-letnice delovanja Kulturnega društva Stanko Vuk Miren-Orehovlje. Organizatorji so večer posvetili tudi spominu stoletnice rojstva tolminsko goriške pesnice Ljubke Šorli.

V polni dvorani so nastopili pevci, solisti in recitatorji. Peli so posamezno in v skupinah. Vse izvajane skladbe in recitacije so bile zbrane iz bogatega pesniškega opusa L. Šorli. V njih so zaživele podobe iz njenih tolminskih in goriških let, ko se je v Gorici učila tudi glasbe. Takrat je spoznala učitelja in skladatelja Ljuzeta Bratuža, se z njim poročila in z njim delila srečo in trpljenje. Po njegovi tragični smrti je v krutih fašističnih letih z otrokoma delila grenko usodo številnih naših ljudi ter bila tudi sama aretirana in mučena.

Po vojni se je posvetila kulturi in šolstvu na Goriškem. Za spominski večer je bil zelo primerno izbran Mirenski Grad. Vsi nastopajoči so poudarjali pesnično povezovalno vlogo med tu živimi rojaki in njihovo predanost svojemu narodu, kar je poudarjalo tudi dejstvo, da je večer priredilo kulturno društvo Stanko Vuk Miren-Orehovlje, ustanovljeno leta 2005. Stanka Vuka, ki je bil zaradi svoje globoke narodne zavesti in z njo povezanih dejavnosti aretiran in obsojen na dolgotrajno zaporno kazen, se še posebej spominjamo zaradi uspešnega romana Zaročenca (Gli sposi di via Rossetti), ki ga je njemu in njegovi ženi Danici Tomažič posvetil Fulvio Tomizza.

Kratke

Pojasnilo

Objavljamo pojasnilo v zvezi z zapisom o obisku ministra Žekša na Skladu Mitja Čuk na Opčinah. Minister Žekš je svoj predlog, da bi sedež v središču Opčin prodali in dejavnost prenesli v novi večnamenski center, opredelil za naivnega, ko je izvedel, da novo središče ni last Sklada, pač pa je zemljišče, na katerem je zgrajeno, del openske srenjske dediščine ter da sloni izdatno bančno posojilo, ki je nastalo izključno za gradnjo in ne za pokrivanje lukenj v obračunu, v celoti na hipoteki nad sedežem v središču vasi.

Donacija knjig za zamejce na Tržaškem in Goriškem

V sodelovanju z Rotary klubom Maribor Park končujemo akcijo zbiranja slovenskih knjig za Narodno in študijsko knjižnico v Trstu. V Mariborski knjižnici uresničujemo svoje poslanstvo tudi s širjenjem slovenske besede med našimi rojaki v zamejstvu in po svetu ter spodbujanjem branja v slovenskem jeziku v širšem kulturnem prostoru. Zato pogosto sodelujemo v humanitarnih projektih, ki sledijo tej ideji. Leta 2008 smo skupaj z Občino Ruše zelo uspešno izpeljali projekt zbiranja knjig za zamejske Slovence na Koroškem, za Pliberk, ob koncu leta 2009 pa smo na pobudo Rotary kluba Park začeli s projektom Odprta knjiga Open book, ki je bila še uspešnejša in odmevnejša, saj smo za Slovence v ZDA, za knjižnici v Clevelandu in Chicagu, zbrali skoraj 14.000 knjig, in 12.000 jih je bilo maja v sodelovanju s slovenskim konzulom Juretom Žmavcem slovesno predanih slovenski skupnosti v ZDA. Okoli 2.000 dvojnic in še nekaj dodatno zbranega gradiva za otroke smo na pobudo Urada za Slovence v zamejstvu in po svetu prihranili za slovensko narodno knjižnico v Trstu ter za zamejske osnovne šole in vrte. To zbirko, ki smo jo ob pomoči časopisne hiše Večer obogatili tudi s prav posebnim, sodobnim darilom, celotno zbirko elektronskih knjig zbirke Ruslica, bomo šolam in knjižnici predali 9. decembra 2010, v Slovenski knjižnici D. Feigla v Gorici, Korzo Verdi 51, ob 11. uri, v Narodni knjižnici Trst, Via Filzi 14, pa ob 15.00. Knjige bomo predali skupaj s predstavnikami Rotary kluba Park Maribor in Urada za Slovence v zamejstvu in po svetu. / Dragica Turjak, direktorica

SKD Barkovlje / Predbožični čar

Slovensko kulturno društvo Barkovlje je tudi letos ob bližajočih se praznikih odprlo tradicionalni predbožični sejem. Prostori društva v ul. Bonafata so se v sredo, 1. decembra, napolnili s številnimi predmeti, ki so jih obiskovalcem ponudile različne razstavljalke. Nekatere se že vrsto let udeležujejo barkovljanskega sejma, nekatere pa so letos prvič sodelovale. Pisana bižuterija, slikanje na porcelanu, na svili in na kamnu, decoupage, božični okrasji, suho cvetje, vezanje (oziroma 'šitikanje'), slano testo, klobučevina, patchworki so se v vrvežu oblikovnih dognanosti in živih barvnih izbir kar ponujali kupcem. Barkovljanski dogodek je v sredo oplemenitila glasba harmonikarja in profesorja na Glasbeni matici

Foto IG

Fulvia Jurinčiča: dan zatem pa je bil v društvu otroški koteček, 3. decembra, pa je bila na vrsti kulinarčna kultura z razstavo in ponudbo domačih sladk. Obiskovalci sejma so ob vходу v dvorano lahko s prostovoljnimi prispevki izbrali tudi med božičnimi voščilnicami, ki so jih izdelali učenci OŠ Fran Saleški Finžgar in malčki iz vrtca.

Predstave SSG v decembru

Mesec december bo v prazničnem vzdušju dodatno popestril raznoliko sezono Slovenskega stalnega gledališča. Koledar bo že v prvih dveh tednih poln vabljenih gostujočih in hišnih pobud. Uspešna koncertna izvedba lepljenke po tekstih Borisa Pahorja ...moj tržaški naslov...v režiji Giorgia Pressburgerja po scenariju Tatjane Rojc in z glasbo Adija Daneva po Kogoju, ki je vzbudila veliko zanimanja na premieri v Miljah, je imela enkratno ponovitev v četrtek, 2. decembra, ob 20.30 v gledališču Koper. Na istem odru bo 10. decembra gostovala lanska produkcija SSG Oblomov, ki jo je po Gončarovem romanu dramatisiral in režiral Egon Savin. Boris Pahor je bil spet prisoten v programu SSG z izrednim dogodkom, s predstavo Borisa Kobala Nekropola v soboto, 4. decembra, v gledališču Verdi v Trstu. Predstava je bila tudi za abonma Slovenskega stalnega gledališča, ki ni hotelo prikrajšati svoje publike za zanimivo, enkratno priložnost, zato je v dogovoru z gledališčem Verdi omogočilo ogled abonementom sklopa "romaneskni-resna glasba". Abonenti tega sklopa so imeli na voljo brezplačno vstopnico.

V soboto, 4. decembra, so prišli na vrsto tudi najmlajši gledalci s predstavo za otroke in družine Ciciban po pesmih Otona Župančiča. Produkcija Slovenskega stalnega gledališča v režiji Primoža Beblerja je debitirala lani in je že nanizala vrsto uspešnih ponovitev v naši deželi in Sloveniji. Znane otroške pesmi o nagajivem Cicibanu zazivajo v zabavnih situacijah, ki jih z dobro mero otroške domišljije ustvarjata igralca Primož Forte in Romeo Grebenšek v Mali dvorani Slovenskega stalnega gledališča. V torek, 7. decembra, je bilo na vrsti izvenabonmajsko, enkratno gostovanje najnovejše komične uspešnice Borisa Kobala po tekstu, ki ga je štiriročno napisal s Tamaro Matevc, "revolucionarne komedije z blagoslovom" Poslednji termina (I) tor, v režiji Sama Strelca.

GLEDALIŠČE VERDI Postavitev Pahorjeve Nekropole

Sijajen dogodek, ki bo ostal v trajnem spominu

Med slovenskimi avtorji, ki jih je Ljubljana kot letošnja svetovna prestolnica knjige želela ovrednotiti, sodi tudi tržaški pisatelj Boris Pahor. Mestna občina je tako sklenila, da bo Pahorjevo Nekropolo zaupala nekdanjemu ravnatelju mestnega gledališča Borisu Kobalu, na podlagi katere je režiser oblikoval gledališko predstavo z istoimenskim naslovom. Ker pa je pisatelj po rodu in duševnem izročilu Tržčan, sta ljubljanska občinska uprava in njen načelnik, župan Zoran Janković, pomislila, da bi predstavo uprizorili tudi v Trstu, kar je tržaški župan Dipiazza rade volje podprl.

Oder tržaškega opernega gledališča Verdi se je tako v soboto, 4. decembra, spremenil v intimno popotovanje po notranjosti Pahorjeve biti. Njegovo Nekropolo je režiser Boris Kopal strnil v enourno predstavo, med katero je igralec Pavle Ravnohrib s prepričljivim nastopom poosebljal ravno gospoda P., ki so ga v

idealnem prehodu po krajih spomina v taborišču Natzweiler-Struthof spremljale skrivnostne sence – mladi gledališčniki iz Ljubljane in Šole Studio Art. Pripoved je združevala pričevanja

Trstu gorele slovenske knjige. Uvod in sklep predstave je bil prepuščen izvajanju sopranistke Katarine Kobal. Večer je bil morda najpomembnejši dogodek, kar jih odnos med

Prizor iz predstave (foto F. Perenzan)

političnih taboriščnikov, katerih telesa so se po mučni izkušnji pretvorila v okostnjake, junak pa je občinstvo popeljal tudi v izvor fašističnega greha, v čas, ko so v

slovensko in italijansko kulturo kdaj pomni. Na odru najstarejše mestnega gledališča ni bil prisoten le Pahorjev etos in njegovo poglobljanje v alfo in omego

človeške biti, v njegovo čvrsto željo po preživetju in njegovo brezno nasilja: prisotna sta bila celotna slovenska kultura in občutek pripadnosti slovenski narodni skupnosti v Italiji, tako da se je marsikateri manjšinec v parterju ali v galerijah popolnoma istovetil z besedami, ki jih je pisatelj izrekel pred polnim gledališčem, in sicer da se ob tej priložnosti čuti še bolj Tržčan. Pisatelj je ob sklepu svojega posega namenil poseben spomin dvema junakoma, ki sta z njim delila taboriščno izkušnjo, a se iz

kraja smrti nista nikoli vrnila: Vladimirju Martelancu in Gabrieleju Foschiattiju. Pomembnost večera je med drugim potrdila prisotnost ljubljanskega župana Jankovića, obrambne ministrice Ljubice Jelušič, ministra za Slovence v zamejstvu in po svetu Boštjana Žekša in predsednika Državnega zbora Pavla Gantarja.

Morda je imel prav novoimenovani ravnatelj gledališča Verdi Antonio Calenda, ko je na predstaviv gledališke priredbe Nekropole izjavil, da je za Borisa Pahorja še toliko bolj pomembno, da se njegovo de-

lo predstavi v italijanskem gledališču, kar nedvomno priča o tem, da so se razmere v našem obmejnem prostoru znatno izboljšale.

IG

RADIJSKI ODER IN SLOVENSKA PROSVETA Gledališki vrtljak

Dobrota je vedno poplačana

Veseli december prinaša s seboj ničkoliko čarobnih trenutkov. V nedeljo, 5. decembra, se je v Marjinem domu pri Sv. Ivanu na četrtem srečanju Gledališkega vrtiljaka zbralo okrog 150 otrok, ki so s svojimi spremljevalci še bolj pridno kot po navadi spremljali odrsko pravljico, ker so jim organizatorji že vnaprej zaupali, da jih bo ob koncu predstave obiskal sv. Miklavž, najprej tiste, ki so prišli ob prvem terminu (abonma Ribica), nato pa še vse ostale (abonma Želva). Med njimi je bilo tudi veliko priložnostnih obiskovalcev, Miklavž pa ni delal razlik med enimi in drugimi in je vse nagovoril ter vsakemu izročil vrečko sladkih dobrot. Sv. Miklavž se iz leta v leto rad vrača v Marjin dom pri Sv. Ivanu, ker ve, da ga tam čaka ne samo veliko otrok, temveč tudi lepa gledališka predstava, v kateri kraljujejo dobra čustva.

Tokrat si je lahko ogledal že klasično zgodbo Francis Hodgsona Burnett z naslovom Mala princeska, ki jo je za potrebe Slovenskega odra priredila Lučka Susič. Sama je tudi poskrbela za režijo velike skupine, ki jo po večini sestavljajo osnovnošolci oz. srednješolci in nekateri odrasli igralci. Zajetna in raznolika skupina je bila pač potrebna, saj gre pri Mali princeski za zgodbo, v kateri nastopajo mali in veliki: Sara (Tina Busan), ena najuspešnejših in najbogatejših deklic na svetu se zaradi nesreče v očetovem rudniku diamantov in njegove nenadne smrti kar čez noč spremeni v eno najrevnejših sirot v Cityju. Neizprosna trdosrčnost upraviteljice zasebne šole (Helena Pertot), kateri je oče zaupal vzgojo svoje najdražje, ne prizanesa dekličini usodi in jo prisili k trdemu de-

lu, stradanju in ubožtvu. Sare pa ne zlomijo niti prezir niti lakota in mraz. Kljub vsemu ostane

poštena, dobra in prijazna do vseh, za kar je nazadnje tudi poplačana. Njena gosposka plemenitost namreč se odraža pri vsakem koraku, kar vzbudi

ga končno zdravi iz otopenosti in skupaj zaživita novo življenje.

Tudi tokrat se je Lučka Susič obrnila na nekaj stalnih sodelavcev (Aljoša Saksida - glasba, Magda Samec - scena, Samuel Kralj in Danjel Radetti - tehnika), v pomoč pa ji je prišla tudi nova sila (Kim Furlan - ples). Mala princeska in celotna eki-

Foto Kroma

zanimanje indijskega sahiba, pri katerem se zdravi Sarin oče, ki v nesreči v rudniku ni umrl, temveč se je hudo ponesrečil in izgubil spomin. Hčerkin glas

pa Slovenskega odra sta prav te dni na gostovanju v Parizu, ki sta ga podprla Radijski oder in Slovenska prosvetna matica.

AL

PROSEK Amaterska dramska skupina SDD Jaka Štoka

Malomeščanska svatba v nenavadnem okviru je prepričala občinstvo

Vprenatrpani dvorani proškega Kulturnega doma so v nedeljo, 14. novembra, člani amaterske dramske skupine SDD Jaka Štoka predstavili trud večmesečnega dela. Gledalci so si v veži ogledali panoje s slikami, na katerih so spremljali nastajanje te zahtevne, a humorno obarvane enodejanke, medtem ko so jih v dvorani pričakali na kartonih speči brezdomci. Nekateri so se stiskali v kotu, drugi na odru, tretji so spali kar v dvorani med stoli, oblečeni v več majic in nogavic, pokriti z razvlečenimi odejami. Številni gledalci so se najprej spogledovali, nato pa so zasedli svoje mesto in opazovali zdaj enega, zdaj drugega klošarja. Medtem so odprli natančno izdelan gledališki list, ki ga je izoblikoval sam režiser predstave in ponuja bralcu

življenjepisa Bertolta Brechta, vtise mentorja Gregorja Geča in kostumografke Beti Starc, mnenja nastopajočih in številne slike iz predstave. Režiser je postavil Brechtovo socialno ljubezensko komedijo v nenavaden okvir brezdomcev. Kot je napisal v gledališki list, "Brecht smeši malomeščanstvo, ki bi rado po družbeni lestvici navzgor. Moje misli in ideje pa so se podale po lestvici navzdol. Med ljudi, ki so tudi del naše družbe, a jih velikokrat ne opazimo, prezremo. Če pa jih že opazimo, pa se jimraje izognemo". Tako so se mu začele porajati ideje o uprizoritvi Malomeščanske svatbe. Za glasbeno kuliso, ki se imenitno uje ma z dogajanjem na odru, je poskrbel Aleksander Ipavec. Predstava ni lahkotna komedija in prav zato zahteva od vsakega

igralca veliko napora in truda, saj združuje duhovite in sproščene dialoge, ki se prepletajo z besednimi igrami, nelogičnimi preobratmi in absurdnim humorjem. Tako povlečejo Brechtovi junaki iz smetnjaka praznično obleko in se zberejo okrog mize, da bi nazdravili novoporočencema. Pohištvo je izdelal sam ženin. Vsi ga hvallijo, čeprav se med veselico zlomijo vsi stoli, pokvari se ključavnica omare (izdelana iz smetnjaka) in si nihče ne upa povedati, da hudo smetnjaka po doma pripravljenem lepilu, ki ga je ženin uporabil za pohištvo. Z ritmom glasbe se tudi dogajanje na odru stopnjuje navzdol, ko nastopajoči spoznajo krhkost medsebojnih zlaganih vezi in svatbo, ki je prava polomija.

Igralci so suvereno odigrali svoje vloge. V prvi vrsti se je izkazal Ig-

or Rebula v vlogi nevestinega očeta, ki je svate dolgočasil z zgodbami, ki so jih že vsi poznali, medtem ko se je Luka Starc odlično znašel v obleki ženinove mame ob

nenehni skrbi za ponujeno jed. Ivana Terčon je prepričljivo nastopila kot brezsrčna in kruta žena, ki se stalno zgraža nad moževim početjem, sama pa se ima za zelo prefinjeno damo. Nicole Starc in Jernej Bufon sta kot nevesta in ženin vztrajala v nemogočem razmerju na majavih temeljih. Ostali člani gledališke ansamble so bili Veronika Zuzič, nevestina sestra, Emil Bukavec in Alex Vescovi, ženinova prijateljca, Jan Sossi, mož surove soproje in Ilja Bufon, mladi možki.

Prepričljiv nastop igralcev je bil najprej nagrajen z bučnim aplavzom tokrat pretresne dvorane, nato pa še s pravo poročno torto, ki je še dodatno potrdila uspeh uigrane skupine in seveda samega mentorja Gregorja Geča.

Metka Šinigoj

ZCPZ Športni center Zarja v Bazovici

Navezanost tržaških zborov na Pesem jeseni

Zborovska revija Pesem jeseni je tudi letos pokazala navezanost tržaških zborov na vsakoletno prireditev Zveze cerkvenih pevskih zborov, ki že 45 let združuje na skupnem koncertu cerkvene in druge zборе na Tržaškem. V športnem centru Zarja v Bazovici je zapelo enajst skupin, ki so z nabožnim ali posvetnim programom prinesle na koncertni oder prikaz svojega rednega sodelovanja pri maši kot tudi vzporednega, bolj koncertno naravnega udejstvovanja. Zbore je najprej pozdravil predsednik ZCPZ Marko Tavčar, ki je namenil posebno zahvalo Slovenski prosvetni matici za

večletno, radodarno podporo za spodbudno ovrednotenje truda vsakega posameznega zbora. Pred mikrofonom je stopil tudi župnik Žarko Škerlj, ki je podal kritično razmišljanje o zborovskem svetu, kjer so meje med cerkvenimi in prosvetnimi zbori dalj časa ločevale in razlikovale pevce ne samo po programskih usmeritvah, obenem je dodal še pikro noto o

tem, kako je denarni prispevek organizatorjev postal odločilna spodbuda k udeležbi za nekatere zборе, ki bi se drugače težko odločili za nastop. Naj bo iz ljubezni do petja ali zaradi drugega interesa, je letošnja revija Pesem jeseni lahko ponudila občinstvu

tovel, ki ga je ob odsotnosti dirigenta Marka Štoke vodil Janko Ban. On je vodil tudi openski mešani zbor sv. Jernej, ki se je izkazal z muzikaličnostjo in pozornostjo na programske izbire s poklonom Ljubki Šorli, s tremi uglasbitvami njenih verzov izpod

Foto Zvonko Vidau

dveurni program s skladbami, ki spadajo med splošno najbolj razširjene in priljubljene. Prvi je bil na vrsti Združeni zbor ZCPZ pod vodstvom Edija Raceta. Pevci so nato stopili v vrste svojih cerkvenih zborov, med katerimi je prvi zapel zbor iz sv. Križa pod vodstvom Marije Šturman. Prisrčno in živo so nato nastopile pevke ženskega zbora Prosek-Kon-

peresa znamenitih interpretov primorskega čutenja, Lojzeta Bratuža, Zorka Hareja in Staneta Maliča. Istoimenska moška skupina je kot navadno ponudila prijeten pevski trenutek z nežnimi in ljubeznivimi toni, ki jih je ubral zborovodja Mirko Ferlan. Pokojnega predsednika ZCPZ Zorka Hareja so se spomnili tudi Fantje izpod Grmade, ki nadaljujejo

dolgoletno, utrjeno pot pod vodstvom Iva Kralja. Mešani zbor Mačkolinje je za vezno nit izbral pesem Ljubke Šorli O Marija moja sreča in jo pod vodstvom Andreje Štucin predstavil v treh različicah: Bratuževe, Gruberjeve in Cergolove uglasbitve. Prepričan aplavz je nagradil njihov nastop kot tudi izvedbe mešanega zbora Devin-Rdeča zvezda, ki je s pomočjo solistov pel o ljubezni in naravi pod vodstvom Rada Miliča. Domačinka Martina Škabar je prevzela vodstvo združenega zbora Repentabor, ki se je predstavil z znanimi melodijami iz slovenske in italijanske ponarodele zakladnice, nasmejani pevci številnega zbora Skala Slovan pa so priložnostno zapeli pod vodstvom Paola Decristinija, ki je nadomestil Hermana Antoniča. Večer so sklenili pevci domačega zbora Lipa iz Bazovice, za katere je

zborovodkinja Tamara Ražem izbrala zanimiv program, ki so ga pevci končali s prisrčnim poklonom pred kratkim preminulemu Dušanu Simčiču, devdesetletnemu goriškemu rojaku, ki je bil v mladih letih s posebnimi bataljoni poslan na Sardinijo, kjer si je kasneje ustvaril družino in postal celo župan.

PAL

Društvo slovenskih izobražencev

Tassov "imenocid" je naletel na dober odziv bralcev

Društvo slovenskih izobražencev je v ponedeljek, 29. novembra, imelo v gosteh znanstvenika in trikratnega doktorja ter profesorja naravoslovja Mira Tassa. Pri založbi Mladika je namreč izšla njegova knjiga L'onomasticidio di Stato, skovanka, ki si jo je zamislil sam avtor in bi se v slovenskem jeziku glasila "imenocid". Uvod je napisal Boris Pahor. Knjižno novost je v imenu založbe predstavila Nadia Roncelli, in sicer kot nenavaden roman, ki "obravna trpko poglavje polpretekle zgodovine in piše o dogajanju na poljuden način". Miro Tasso je knjigo strnil okoli življenjepisa glavnega junaka, tržaškega funkcionarja Alda Pizzagallija, katerega je prefekt Bru-

no Fornaciari postavil na čelo posebne komisije. Ta naj bi po dekretu z dne sedmega aprila 1927, ki predvideva brezplačno povrnitev priimkov, napisanih s tujo pisavo (npr. slovensko ali nemško), v prvotno italijansko različico, pripravila seznam vseh priimkov, odgovarjajočih tej postavki. Zaradi naloge, ki mu je bila dodeljena, je Pizzagalli leta 1929 izdal knjigo Per l'italianità dei cognomi nella provincia di Trieste, ki vsebuje seznam 2.141 poitalijančenih priimkov. Tako je Vodopivec postal Bevilacqua, Starc Vecchiet, Kocjančič Canziani, Kralj pa Carli. V sami Tržaški pokrajini so spremenili od 50.000 do 100.000 priimkov. Po vojni je večina prebivalcev zahtevala prvotno obliko

Nadia Roncelli in Miro Tasso (foto Kroma)

priimka, ampak je prišlo do težav, ker so ga nekaterim zamenjali kar brez dekreta, kar je bilo seveda nezakonito. Tassov roman, v katerem zaživijo junaki z resničnimi življenjskimi zgodbami, je obogaten s seznamom poitalijančenih priimkov,

z bibliografijo in izvirnimi pismi tržaškega funkcionarja. Avtor je svoj poseg končal z mislijo, da nasilna sprememba priimkov ni povzročila nobene smrti, a je

kljub temu vidno zaznamovala tržaške prebivalce, posebno slovensko manjšino, saj je bistveno spremenila imensko strukturo tega območja z namenom, da bi izbrisala osebnost in kulturne korenine številnih posameznikov. Ob koncu zanimive predstavitve se je razvnela debata, v kateri so številni navzoči orisali resnične dogodke, povezane s poitalijančevanjem priimkov.

Sin

SV. KRIŽ Razstava Ivana Žerjale

Človek ni avtomat!

Odprtje razstave umetnika Ivana Žerjale, ki je bila v sredo, 1. decembra, v prostorih gostilne Bita, predstavlja za SKD Vesna iz Križa korak v smer širjenja ponudbe domačemu občinstvu. Aperitiv z goriškim umetnikom naj bi uvedel niz še drugih tovrstnih postavitev. Kriški večer je bil priložnost, da se je občinstvu predstavila tudi mlada harfistka Eva Škabar, prof. Jasna Merku' pa je predstavila svojevrsten opus Ivana Žerjale, umetnostnega zgodovinarja, profesorja na klasičnem liceju ter asistenta na Univerzi na Primorskem, ki temelji na posebni umetniški zvrsti. Večplastnost berljevosti likovnih del je prisotna v samem ustvarjalnem procesu, pri uporabi različnih izraznih sredstev in kombinacij le-teh. "Svojstveni dekolazi na plastični foliji so obojestransko obdelani s fo-

tomontažnimi kompozicijami in ekspresivnimi slikarskimi potezami, ki dopolnjujejo iztrgane predele dekolazev", je obra-

Jasna Merku' in Ivan Žerjal (foto IG)

zložila Merkujeva. Tovrstna likovna izbira je za Žerjale leča, skozi katero gleda na svet, življenje, kjer se individuum nenehno sooča s skupnostjo: zu-

nanji svet se veže z notranjim, otipljive stvarnosti pa se vzpenja z višjimi duhovnimi razsežnostmi. Izhodišče Žerjalovega raziskovanja pa je družba oziroma način, kako se nam družba kaže preko podob, objavljenih v časopisih in revijah. Na podlagi če-

je edinole v tem. Sklenil sem, da jih bom izvil iz njihovega konteksta - to je iz pravega kaosa nasičenosti - in jih prikrojil lastnim izpovednim potrebam, jim torej vlil novo, svojo sporočilnost", nam je povedal umetnik, ki je tehniko kolaža začel uporabljati že od samega začetka svojega umetniškega snovanja in jo ohranil tudi takrat, ko se je preizkušal z drugimi umetniškimi izraznimi sredstvi, sicer vedno v sklopu konceptualne umetnosti. Merkujeva je ob koncu svojega posega poudarila etično razsežnost njegovega dela, ki ne prezira govornice medijev, fotografije, tiska, digitalne tehnike: to mu služi zato, da zagovarja človeka in njegovo sposobnost zavedanja. Slikarstvo je zanj pot razmišljanja in vzpostavljanja človeških in kulturnih vrednot, ki jih oblikuje v duhu Kosovelovega verza "za prirodno ni dresure". S temi besedami Žerjal opozarja, "da se ljudi ne da mehanizirati, ker v mehaniki ni kulture, saj človek ni avtomat".

Igor Gregori

Obvestila

Področni odbor slovenskih vernikov iz mesta vabi na srečanje z gosti doma za starejše občane ITIS, ul. Pascoli 31, s sv. mašo v slovenskem jeziku, v petek, 10. decembra, ob 16.15.

Društvo slovenskih izobražencev vabi v ponedeljek, 13. decembra, ob 20.30, v Peterlinovo dvorano na ul. Donizetti 3, na razstavo in pogovor ob mejnikih nastajanja slovenske države pred dvajsetimi leti. Govorila bo zgodovinarica mag. Andreja Valič, direktorica Studijskega centra za narodno spravo v Ljubljani.

Slovenska Vincencijeva Konferenca v Trstu prireja tradicionalno predbožično

srečanje v Domu šolskih sester pri Sv. Ivanu - ul. delle Docce 34, v Trstu v sredo, 15. decembra, ob 16. uri s sveto mašo, ki jo bo daroval novi škof vikar za Slovence, g. Anton Bedenčič. Po maši družabno srečanje ob prisotnosti g. vikarja ter priložnost za božična in novoletna voščila. Vljudno vabljeni!

Darovi

Darko in Zinka darujeta: za Marijin dom pri Sv. Ivanu v Trstu 150,00 evrov, za cerkveni pevski zbor pri Sv. Ivanu v Trstu 50,00 evrov, za Krožek M. Kogoj pri Sv. Ivanu 100,00 evrov in za Novi glas 50,00 evrov (skupaj 350,00 evrov).

Znamke vseh vrst!

Dragi prijatelji misijonov!

Ko prejmete pošto, ne pozabite, da so znamke še veljavne za pomoč našim dragim misijonarjem, ki tavajo po svetu med revnimi in potrebnimi. Izrežite jih iz pisemskih ovojnica ali razglednic tako, da se ne pokvarijo in ostanejo cele.

Veliko Vas je, ki že leta sodelujete pri tej moji akciji in dobro veste, kako se to dela. Ena znamka je le kapljica v morju, več kapljic napolni kozarec. Hvala vsem, ki mi pomagate in Bog povrne!

Vabim pa še nove zbiratelje, da se mi pridružijo, tako bomo s skupnimi močmi skušali konkretno pomagati vsem tistim, ki so v stiski.

Še naprej lahko izročite znamke Misijonski pisarni - Kristanova 1 v Ljubljani, ali pa na moj naslov:

Saksida Franc ul. Biasoletto 125 - 34142 Trst-Trieste - Italija. Ob praznovanju božičnih praznikov Vam želim miru in veselja ob rojstvu našega Odrešenika! V novem letu pa naj Vas še naprej spremlja božji blagoslov.

ŠKEDENJ Nova pridobitev za Škedenjsko cerkev

Kalvarija v očeh Andreja Ajdiča

Škedenjsko cerkev bo od slej krasila nova umetnina, ki jo je izdelal slovenski umetnik Andrej Ajdič, čigar šestmetrski kip Vstalega Kristusa krasi znamenito romarsko središče v Medjugorju.

"Z Andrejem Ajdičem sva se spoprijateljila že pred leti. Letos poleti sem se odpravil na obisk v njegov atelje, ki je ob vstopu Logarske doline v kraju Poljana. Njegov dom stoji sredi gozda na samem", nam je povedal škedenjski kaplan g. Dušan Jakomin, ki ga je ob obisku čakalo pravo prese- nečenje. "Andrej je sklenil mi podariti veliko bronasto skulpturo, ki predstavlja Kalvarijo-Golgoto, kraj Jezusovega trpljenja". Umetnina se s širokega podstavka dviga za poldrugi meter, na vrhu so trije križi. Na sredini je postavljeno razpelo, ki ima odtis Jezusovega telesa, kar je znamenje vstajenja. Ob križu je umetnik ustvaril človeka, ki igra violončelo, "inštrument, ki je nadvse prepoznaven zaradi svojega otožnega zvoka in oznanja trpljenja in smrti". Poleg glasbenika je Aj-

dič postavil Marijo milostljivo z Jezusovim križanim telesom v naročju. Od vrha bronaste skulpture, ki je težka okrog 600 kilogramov, se množica dvesto figur spušča k tlem. Ob vznožju pa so štirje vojaki na konju, ki so izvedli križanje. "Na prednji strani umetnine

Foto IG

je lobanja, ki se ji v aramejščini pravi ravno Golgota. To je banalno rečeno ledinsko ime, zraven pa jabolko, simbol greha pravega človeka", nam je povedal škedenjski kaplan, ki se veseli zlasti dejstva, da bo odslej Škedenj in naše mesto umetniško bogatejše: "Poleg Vurnika, Tončiča, Tominca, Černigoja in Spacala ter drugih umetnikov bo v našem že pestrem okolju prisoten še veliki slovenski umetnik Ajdič".

IG

Tradicionalni izlet Slovenskega zdravniškega društva

Veselo martinovanje in ogled Zagreba

Lepa ustaljena navada je, da se za Martinovo člani Slovenskega zdravniškega društva Trst-Gorica odpravijo na dvodnevni izlet v Slovenijo, ki je povezan z martinovanjem in obiskom kakega zanimivega kraja.

Martinova večerja za izletnike iz Primorske je bila v Krški vasi, in sicer na kmečkem turizmu Pri Martinovih, kjer so jim v lični leseni hiši postregli z domačo hrano, pridelano na kmetiji. Martinova raca, svinjska pečenka, ja-

težko. Razmere so se izboljšale, odkar je Slovenija samostojna. Pri Martinovih imajo tudi lepo in dobro založeno klet. Primorski izletniki so lahko poskusili različna vina in nazdravili kolegu Oskarju Volpiju, ki se jim je tam pridružil.

Prispel je namreč iz Maribora, kjer se je dobro uvrstil na Mednarodnem filmskem tekmovanju. Med 191 filmi, predstavljenimi v štirih kategorijah, je Volpi dosegel 5. mesto v kategoriji dokumentarcev z delom Zilsko štehanje v Zahomcu.

V nedeljo zjutraj so se prepeljali na hrvatsko stran in si ogledali Zagreb. Najprej so moderni del mesta, ki je zasnovan v obliki podkve, obkrožili z avtobusom. Postanek so imeli pri monumentalnem pokopališču, ki je multikonfesionalno. Nato so si v triurnem sprehodu ob razlagi zgovorne vodnika ogledali staro mestno jedro in marsikaj zanimivega slišali o mestu samem, njegovi arhitekturi in zgodovini. V spomin se jim je najbolj vtisnila stolnica z obzidjem, Trg sv. Marka z istoimensko cerkvijo, obkrožen s palačami

hrvaškega sabora, vlade Republike Hrvatske in ustavnega sodišča. Ko so hodili po ulicah, jih je vodnik opozorjal na plinske svetilke, ki jih občinski uslužbenec vsak večer prižiga in zjutraj ugaša. To delo opravi v treh urah. Poleg te zanimivosti jih je presenetil še opoldanski strel iz topa na enem izmed obrambnih stolpov, ki spominja na zmago nad Turki. Po ogledu Zagreba so se odpeljali v Samobor, kjer jih je čakalo pozno kosilo, nato pa so se zadovoljni vrnili domov.

Marilka Koršič

Letos se je to zgodilo 13. in 14. novembra, ko so se izletniki najprej odpeljali na Dolenjsko, v Čateške Toplice. Tu so prespali. Spremljalo jih je lepo vreme, kar je bilo res čudno, saj je bilo na Primorskem v soboto in nedeljo sivo in deževno. Sobotno popoldne je vsak izmed njih preživel, kot je želel: nekateri so šli na sprehod, drugi so se "crkljali" v bazenih in savnah ali na masažah. Toplice so postale v zadnjih letih zelo priljubljene, saj so se stroгим zdravniškim uslugam pridružile ponudbe za sprostitve in razvedrilo.

gnjetina, mlinci, rdeče zelje, ajdovi štruklji, koleraba, bučni zavitek so bile dobrote, ki so jim šle zelo v slast. Za razvedrilo pa se je oglašal glas harmonike, na katero je igral eden od gospodarjevih sinov. Vzdušje je bilo prijetno in gospodar, gospod Franc, je gostom razkril, da ga na Primorsko večjejo spomini. Njegov stari oče je bil na Soški fronti, in sicer v Kostanjevici na Krasu, stric je bil interniran na Rabu, njegov oče pa odpeljan v Dachau. Vsi so se srečno vrnili domov in vztrajali na kmetiji, čeprav je bilo včasih zelo

VIDA VALENČIČ

KO SE DOTAKNEŠ OSEBE

Neomajna moč

Kolega se je pred dnevi vrnil s službene poti na Holandskem. Zaposlen je bil na evropskem prvenstvu v plavanju. Med zelo običajnim pogovorom ob kavi je izrekel stavek, ki ti ga čutila takoj pošljejo v dušo, iz nje pa zlepa ne bo mogel.

"Ena od plavalk nizozemske reprezentance je hčerka Indijca in Holanke. Pred dvema letoma je bila še na bolnišnični postelji, k tlom jo je potiskal svinec levkemije. Danes je vrhunska športnica, ki tekmuje na najvišjem nivoju".

O nizozemski plavalci ne vem absolutno nič, ne poznam njenega življenja, ne spremljam prvenstva v plavanju, vse to pa niti ni pomembno. Poglavitno je sporočilo, ki ga ta nedvomno močna ženska poosebja. Upanje. Obstaja. Upanje, ki ni osnovano le na novih medicinskih dosežkih, na novih terapijah, novih tabletah in sevanjih. Niti ne vem, kaj sploh je. Neomajna vera?

Tisočkrat sem se v življenju vprašala o smislu Trpljenja. Nešteto sem si rekla, da bi morala po knjigo, ki bi mi z verskega zornega kota skušala "dokazati" umestnost trpljenja v človekovem življenju. In vendar ostajam še vedno na začetni točki: brez odgovora, brez nikakršne razlage za določene absurdno trpeče situacije, v katerih se lahko človek znajde. Pred dnevi je iz visokega nadstropja smrtno padel dveletni deček. Enake starosti kot moja mlajša nečakinja.

Po naključju sem v istih dneh govorila z ravnateljem ene tržaških šol. *"Tisti fantek je bil brat enega naših učencev".*

Vem, da je življenje skupek svetlega in temnega, luči in črnine, posamično ne moreta obstajati, ker bi tako luči kot črnine brez nasprotja ne znali niti dojeti. In vendar se tu ustavim. Verjamem in vendar se moja vera ustavi ob zidu, čez katerega ne morem in ne znam. Morda si ga zmotno predstavljam kot oviro, čez katero mi mora kdo vreči vrv, ki bi mi pomagala, da grem na drugo stran. Morda je zmota že v predstavi te vrvi.

Zato me stavi o osebah, ki so znale v sebi in okrog sebe najti neskončno upanje v Jutri in v Svetlo tako presunejo.

Nikoli ne bo golo upanje dovolj, obbolele osebe okrog nas so odšle, kljub močnemu upanju. In vendar obstajajo tudi male in velike plavalke, ki jim je voda ponovno začela življenjsko pljuskat. Matere, ki so po otrokovi smrti ponovno

zmožne upanja. Morda ima vsak od Vas v mislih čisto določene osebe tako kot jaz. Take osebe, ki so padle in vendar jim je uspelo ponovno vstati. Morda tudi Vi, tako kot jaz, te osebe tudi občudujete. Morda ste se tudi Vi kdaj vprašali, ali bi vam uspelo po vsem, kar se je tej osebi dogodilo, sploh živeti. Morda pa si tudi Vi odgovarjate, da je mogoče v nas neka neomajna moč, ki se je v normalnih okoliščinah ne zavedamo. Včasih prosimo Boga, da bi nam jo dal. Morda ga v resnici prosimo, da bi se je zavedeli.

Knjižni podvig / Zavod Dežela Kranjska Prvi slovenski prevod Slave vojvodine Kranjske

Slava vojvodine Kranjske je izšla leta 1689, obsega 3.500 strani v nemškem jeziku, bogati jo več kot 500 bakrorezov.

bliofilski izdaja, in sicer 500 oštevilčenih izvodov iz pravega usnja z zlato obrezo (7.000 evrov). Protagonisti velikopoteznega

Po treh stoletjih bo na razpolago prvi slovenski prevod tega temeljnega dela baroka, za katerega je poskrbel baron in polihistor Janez Vajkard Valvasor. Dolej smo lahko v slovenskem jeziku brali le nekatere njegove odlomke. Prvo knjigo v slovenščini so predstavili lansko leto, druga je ravno v tisku. Načrt, za katerega skrbi Zavod Dežela Kranjska, finančni podvig pa omogočajo štirje večji sponzorji, bo v petih poglavjih uresničen do leta 2013. Na razpolago bosta meščanska izdaja, ki obsega 1.500 oštevilčenih izvodov iz reciklirane usnja (3.500 evrov) ter bi-

načrta so o njem spregovorili tudi v Gorici, in sicer 29. novembra v Kulturnem domu. Pobudnik Tomaž Čec je povedal, da delo ponuja okno v življenje in način razmišljanja tistega časa. Vseh pet de-

lov slovenskega prevoda bo štelo več kot 4.500 strani velikega formata, v njih bo 528 bakrorezov in 24 prilog. Ob samem finančno-založniškem podvigu je bilo nemalo preglavic, povezanih s prevajanjem nemščine iz 17. stoletja, predvsem pa toponimov, saj Valvasor uporablja staronemška in staroslovenska imena, ki so se v stoletjih izgubila.

Prevajalec Primož Debenjak je podčrtal, da so v izvirniku vsi podatki preverjeni, saj je Valvasor po Kranjski ogromno prepotoval, opazoval, zapisoval. Jezik ohranja baročni stil, napisan je bil za glasno branje, tekst pa se zelo lepo be-

re. Goriško predstavitev sta sooblikovali tudi direktorica Zavoda Dežela Kranjska Zvonka Truden in odlična strokovnjakinja za antikvarno gradivo Stanka Golob.

V videmski pokrajinski palači Podelitev priznanja pokojnemu Mirku Špacapanu

V dvorani pokrajinskega sveta palače Belgrado v Vidmu je bila v soboto, 4.

decembra, občutena slovesnost, na kateri so podelili priznanje pokojnemu dr. Mirku Špacapanu.

nu za skrbno in vestno delovanje na socialnem, kulturnem in poklicnem področju. Podelitvi so prisostvovali visoki politični, cerkveni in vojaški predstavniki. Podpredsednica deželne sveta Annamaria Menossi in deželna svetnica Franco Jacopo ter Giovanni Venier Romano, ki so sodelovali z Mirkom Špacapanom v prejšnjem mandatu, so izročili priznanje pokojnikovi ženi Manuelli Quaranta Špacapan in hčerki Angeliki.

U. N. C. I. – Unione Nazionale Cavalieri d'Italia (Državno združenje italijanskih viteзов) je prvič podelilo priznanje članu slovenske manjšine in s tem dokazalo, da imajo požrtvovalnost, trud in vztrajnost posameznika nadnacionalno vrednost.

Zahodni in jugozahodni predel mesta (44)

GORICA, NJENE ZANIMIVOSTI IN NJEN ČAS

Mariza Perat

Oskrbo bolnišnice je baron Del Mestri poveril Usmiljenim bratom sv. Janeza od Boga. Bolnišnico so pozneje povečali. Potrebna sredstva so prispevale tudi vidne osebnosti tiste dobe. Tako je grof Mihael Coronini poklonil 6.000 forintov, cesarica Marija Terezija 4.000 in nadškof Rudolf Edling 1.500 forintov. Grofa Attems in Strassoldo sta ustanovila sklad za vzdrževanje dveh brezplačnih mest v bolnišnici, grof Navarra in Peter Ceniga pa za eno brezplačno mesto (*Luciano Spangher: Il borgo e la chiesa di Piazzutta nella storia, Gorica - 2000*).

Poleg bolnišnice so zgradili cerkev, posvečeno sv. Vidu in Modestu. Pozneje so cerkev povečali. Ob njej so postavili samostan, ki pa je bil ukinjen v času vlade Jožefa II. Leta 1783 je bila ukinjena tudi bolnišnica in premeščena v ulico Alvarez. Cesar je njeno oskrbo še naprej zaupal usmiljenim bratom. Naslednje leto je bila hiša ob cerkvi sv. Vida spremenjena v župnišče, cerkev pa je postala sedež kaplanije. Tako je ostalo do leta 1847, ko je cerkev sv. Vida in Modesta postala župna cerkev.

Župnijo so upravljali usmiljeni bratje, leta 1947 pa so jo prevzeli frančiškani, ki so tam ostali do leta 1988. V tem letu so jo prevzeli salezijanci, ki so tam še danes.

V župniji je približno 3.000 vernikov. Salezijanci od leta 1972 oskrbujejo tudi župniji sv. Jožefa v Stražicah in sv. Pija X. pri Pevskem mostu. V tej je približno 1500 vernikov (*Podatki ravnatelja salezijanskega zavoda v Gorici*).

Omeniti je treba še, da v zadnjih letih pod okriljem goriške Caritas deluje na Placuti, v hiši "msgr. Faidutti", center, kjer brezdomci lahko prenočijo. Placuta je že od začetka bila nekakšna prehodna točka, saj je pot od Boga do vodila bodisi proti Pevskemu mostu in naprej v Brda, Furlanijo in Italijo, bodisi proti Kornu in severnemu delu me-

sta bodisi proti Travniku. Tako so pod Napoleonovo zasedbo Gorice tod mimo korakali francoski vojaki, ki pa v mestu niso bili preveč priljubljeni. Naselje na Placuti je leta 1756 bilo priključeno goriški občini. S tem je postalo polnopravno del mesta. Po prvi svetovni vojni se je število prebivalcev znatno zmanjšalo, saj so mnogi odšli v begunstvo in se niso več vrnili v Gorico.

Z mestno četrtjo na Placuti je tesno povezano ime plemenitaša Karla Zengrafa. Ta je leta 1593 na gričku nad Placuto dal zgraditi palačo, ki jo danes poznamo pod imenom Coronini-Cronberg. Še prej je palača bila last rodbine grofov Strassoldo-Grafenberg. Leta 1820 je palačo kupil grof Mihael Coronini in je v lasti te rodbine ostala do leta 1990, ko je umrl njen zadnji potomec, grof Viljem Coronini-Cronberg.

Pred njim je leta 1984 umrla njegova sestra, grofica Nikoleta Coronini-Cronberg. Goričani se je radi spominjajo, ker je bila plemenitega in dobrega srca. Rada je pomagala revežem in se sploh veliko ukvarjala z dobrotelstvom. Kot zanimivost naj omenim, da je krstni boter grofica Nikoleta bil ruski car Nikolaj, s katerim je bila rodbina Coronini v sorodstvu in je zato tudi grofica dobila po njem ime Nikoleta. Grof Viljem, priznan zgodovinar in umetnostni kritik, je odredil, naj po njegovi smrti v palači dobi sedež ustanova "Palača Coronini-Cronberg", z namenom, da se ohranijo zgodovinske in umetnostne dragocenosti rodbine. Palačo so leta 2006 popolnoma obnovili. V njej je 15 soban, v katerih lahko občudujemo opremo iz 16., 17., 18. in 19. stoletja, razne dragocenosti, fotografije in slike. Med temi so slike Tiziana, Tominca, Rubensa in drugih. Med dragocenostmi so tudi bogate zbirke japonskih risb, kovancev, daguljev, oblek, srebrnine, pohištva, slik, čipk in grafik.

/ dalje

Sedež nekdanjih slovenskih katoliških ustanov (gojenci prvega Salezijanskega zavoda)

S slovenskega političnega prizorišča

Diplomatska sporočila iz ZDA povzročajo zadrege

V slovenski javnosti in politiki vzbujajo veliko zanimanje, pa tudi odzive in polemike, diplomatska sporočila oz. depeše, s katerimi je zunanji minister Samuel Žbogar in svoje sogovornike spraševal, kaj mora Slovenija napraviti, da bi do omenjenega srečanja prišlo. Iz druge diplomatske depeše pa je videti, da naj bi ZDA vohunile tudi za slovenskimi politiki. Kot že omenjeno, pa naj bi se na Slovenijo nanašalo več kot 800 sporočil. Na Slovenijo naj bi se domnevno nanašalo več kot 800 takih depeš, ki povzročajo zadrege, zankanje in zaskrbljenost vlade in celotne politike. Največji val kritik, tudi predsednika države dr. Danila Türka, se je usmeril zoper premierja Boruta Pahorja, ki se je ob koncu lanskega leta v ameriškem veleposlaništvu v Ljubljani s tamkajšnjim odpravnikom poslov pogovarjal o možnosti, da bi Slovenija sprejela kakega ujetnika iz taborišča Guantanamo na Kubi, za protiuslugo pa naj bi ZDA omogočile 20-minutno srečanje in slikanje predsednika vlade Boruta Pahorja s svojimi predsednikom Obamo. Javno nastajajo tudi druga diplomatska sporočila, ki se nanašajo na Slovenijo. Iz

ena je razvidno, da se je za obisk Boruta Pahorja pri predsedniku ZDA zavzel tudi zunanji minister Samuel Žbogar in svoje sogovornike spraševal, kaj mora Slovenija napraviti, da bi do omenjenega srečanja prišlo. Iz druge diplomatske depeše pa je videti, da naj bi ZDA vohunile tudi za slovenskimi politiki. Kot že omenjeno, pa naj bi se na Slovenijo nanašalo več kot 800

proti Borutu Pahorju, Lojze Peterle meni, da bi moral premier odstopiti; primer depeše o pogovoru Boruta Pahorja z odpravnikom poslov veleposlaništva ZDA v Sloveniji ob koncu leta 2009 je preučila tudi Komisija za preprečevanje korupcije. Prva škodljiva posledica zadeve z depešami pa se že kaže. Ko se bo slovenska vladna delegacija v začetku prihodnjega leta odpravila na obisk v ZDA, jo domnevno ne bo sprejel predsednik Barack Obama. Našemu premierju ponujajo zgolj srečanje z ameriškim podpredsednikom Joejem Bidnom, ki ga štejejo za enakovrednega sogovornika predsedniku vlade neke manjše države. Med drugimi politično naravnanimi dogodki v prejšnjih dneh je bil govor o tem, kako reševati

obravnavanih depeš, ki jih bodo objavljali postopno, kar bi lahko povzročilo trenja in napetosti v Sloveniji. Premier sicer zavrača navedbe iz depeš, ki se nanašajo nanj, njegove obrazložitve in utemeljitve pa je s posebno izjavo podprlo tudi veleposlaništvo ZDA v Sloveniji. Vodja opozicije Janez Janša pričakuje obtožni predlog

krizo in druge pereče razmere v Sloveniji. Pripravil ga je Inštitut dr. Jožeta Pučnika. Sodelovali so znani ekonomisti oz. politiki iz vladnega in opozicijskega tabora: Matej Lahovnik, Marko Pavliha, Rado Pezdir, Janez Sušteršič in Žiga Turk. Vsi so bili zelo kritični in menili, da so potrebne resne politične spremembe. "Ve se, kaj je

treba ukreniti, a vlada tega ni sposobna. Potreben je pritisk državljanov. Pilota ni za krmilom. Slovenija je v krču, prvi iz afere v afero. Potrebujemo politike, ki svoje kariere ne bodo razumeli kot prijetne službe, ampak bodo izpeljali reforme, tudi če potem za vedno izginejo iz politike. Kralj Matjaž ne bo", je bilo slišati med pogovorom v sejni dvorani Centra Evrope. Po zadnji javnomnenjski raziskavi Fakultete za uporabne družbene študije v Novi Gorici kar 73% slovenskih volilcev ne podpira sedanje vlade. To je doslej največja nezaupnica vrhu izvršilne oblasti v Sloveniji. V nedeljo, 12. decembra, bo potekal naknadni zakonodajni referendum o novem zakonu o RTV Slovenija. Z njim naj bi sedanja vladajoča politika pridobila odločilni vpliv na najpomembnejšo medijsko ustanovo. Napovedujejo nizko udeležbo, izid referenduma pa naj bi bil negotov. Komisija za sredstva družbenega obveščanja pri Slovenski škofovski konferenci pod vodstvom murskosoboškega škofa msgr. dr. Petra Štumpfa, novi zakon odločno zavrača in člane katoliške Cerkve ter drugih verskih skupnosti poziva, naj glasujejo zoper ta zakon. Cerkve namreč brani pridobljene demokratične pravice, ki jih novi zakon jemlje oz. zmanjšuje. V novi številki mesečnika Škofski je objavljen članek, žal že pokojnega Dominika Freliha, o izzivih Cerkve v globalizirani družbi. V njem je tudi zapisal, "da Cerkve na Slovenskem dela veliko, vendar javnost vsega ne ve. Zato ima izredno velik potencial, ki bi ga z modrim vodenjem in ravnanjem lahko bolje pokazala v družbi".

Marijan Drobež

Nihanje števila prebivalstva v Sloveniji

Prvega julija je v Sloveniji prebivalo 2.049.261 ljudi

Število prebivalcev Slovenije se je v prvem polletju povečalo za 0,1 odstotka na 2.049.261. Pri tem se je zmanjšalo v 93 občinah, v 114 pa povečalo. Za 0,3 indeksne točke se je znižal indeks staranja, medtem ko se je povprečna starost prebivalstva zvišala na 41,6 leta, so sporočili iz Statističnega urada RS. V absolutnem številu se je najbolj povečalo prebivalstvo v Ljubljani (427 novih prebivalcev), medtem ko se je relativno najbolj povečalo v Škofljici (za 3,8 odstotka). Najbolj se je zmanjšalo v občini Destrnik, kjer je po prvem polletju 1,7 odstotka manj prebivalcev. V Cerkvenjaku, Kostanjevici na Krki in v Zavrču je število prebivalcev ostalo nespremenjeno.

Indeks staranja opisuje razmerje med številom oseb, starih 65 let ali več, in številom oseb, mlajših od 15 let. Na ravni Slovenije se je v prvem polletju letošnjega leta znižal za 0,3 indeksne točke. Najbolj se je znižal v občini Hodoš (za 11,1 indeksne točke), najbolj zrasel pa v občini Veržej (za 8,9 indeksne točke).

Najvišji indeks imajo v občini Kostel (278,1), najnižjega pa v občini Komenda (64). Povprečna starost prebivalcev Slovenije je bila 1. julija za 0,1 leta višja kot ob začetku leta 2010. Povprečna starost prebivalcev se je znižala v 14 občinah (najbolj v občini Žetale, kjer so bili v povprečju 0,4 leta mlajši kot pol leta prej), v 145 pa se je povišala (najbolj, za 0,8 leta, v občini Gorišnica). Nespremenjena je ostala v 34 občinah. V vseh občinah so bile ženske v povprečju starejše od moških. Razlika je bila najmanjša v občini Muta, kjer so ženske povprečno starejše točno za eno leto, največja pa v občini Kuzma, kjer so imele ženske 6,1 leta višjo povprečno starost. Po objavljenih podatkih statističnega urada je bil 1. julija delež tujcev najvišji v občini Veržej (9,7 odstotka), na drugem mestu pa se je znašla občina Izola (9,5 odstotka), ki je bila 1. januarja še na prvem mestu po deležu tujcev. Delež tujih državljanov se je v prvem polletju najbolj povečal v občini Zavrč (za 0,9 odstotne točke), v občini Trzin pa se je najbolj zmanjšal, in sicer za 0,6 odstotne točke. V tretjini občin se delež tujih državljanov ni spremenil.

Že tretja mednarodna nagrada Društvu prostovoljcev VZD

Ustvarjalnost v prostovoljstvu in solidarnosti

Društvo prostovoljcev Vincencijeve zveze dobrote je novembra letos za program Resettlement brezdomcev – namestitve in ponovnega vključevanja v družbo prejelo nagrado mednarodnega sklada Vincencijanske družine v vrednosti 30.000 USD. Z novim programom želi pomagati brezdomcem, ki se pobirajo s ceste, da se izvijejo iz krempljev odvisnosti in obupa. To

je nadgradnja programa Celostna pomoč brezdomcem, ki se izvaja v Dnevnem centru za brezdomce ter v Zavetišču za brezdomce VZD v Plečnikovem podhodu 1, v Ljubljani. V

teh prostorih društvo vsak dan z najnujnejšo oskrbo in pomočjo pomaga okrog 70 brezdomcem do novega dostojanstva in človeka vrednega življenja.

Prejeta nagrada je že tretja v vrsti mednarodnih nagrad. Prvo je društvo prejelo od generalnega vodstva Misijonske družbe v Rimu iz Sklada za ustvarjalne programe za program Pomoč mladim iz nefunkcionalnih družin, ki je prerasel v Skupnost Beletem. Nova skupnost mladim omogoča nov začetek v osebni rasti in vzpostavljanju kvalitetnih odnosov ter reše-

vanju najtežjih življenjskih stisk. Skupnost hkrati predstavlja temelj prostovoljstva v Društvu prostovoljcev VZD. Drugo nagrado je društvo prejelo za ustvarjalno delo prav tako pri Misijonski družbi, in sicer iz Misijonskega sklada za program Celostne pastoralne pod naslovom Največja pa je ljubezen. Pod istim naslovom sta izšla tudi dva učbenika za vzgojo mladih v pripravi na prejem sv. birme. Dejavnost društva temelji na krščanskih vrednotah, ki vračajo človeku temeljno dostojanstvo in ljubezen. Delo izvajajo tako zaposleni kot množica prostovoljcev, ki so tudi sami deležni tako usposabljanja kot osebne opore in

pomoči v težavah. Delovanje društva temelji na prepoznavanju potreb v družbi in Cerkvi ter se razvija v skladu s finančnimi možnostmi. Pri sredstvih je odvisno od nagrad, razpisov in donacij. Tako je tudi izvajanje programa, ki je bil tokrat nagrajen, še vedno odvisno od sredstev, ki jih mora društvo še pridobiti. Prejeta nagrada je namenjena le kritju stroškov dela in spremljanja brezdomcev, materialne stroške, v predvideni vrednosti 30.000 evrov, pa bo društvo moralo pokriti iz drugih virov. Računamo na vašo in Božjo pomoč.

Društvo prostovoljcev VZD
Miren

13. spominski poklon trpljenju vojakov v 1. svetovni vojni Šele uvod v žrtvovanje desetih milijonov za oblast totalitarizmov

Organizaciji posebnega odbora je potekala tudi letošnja spominska prireditev trinajstega pohoda s proslavo pri Krnskem jezeru. Letošnji 13. spominski pohod je bil 13. novembra iz Lepene in Bohinja prek Komne, neuradno pa tudi s planine Kuhinja in preko Krnske škrbine. Spominski pohod so sprva zasnovali kobarški muzealci, postopoma pa se je organizaciji pridruživla še množica udeležencev iz društev, muzejev, z občin in iz vojske. Da se je prireditev dobro "prišla" tudi na gorenjski strani, so 13. novembra dokazale dolge kolone pohodnikov. Ti so ob jezeru, v katerem je bilo po 12. ofenzivi "pokopanih" zelo veliko vojakov, skupaj s številnimi visokimi gosti iz v vojni udeleženi držav in narodov počastili in obudili spomin na že tedaj nedojemljiv nesmisel trpljenja in žrtve prve

svetovne vojne in seveda tukajšnje Soške fronte. Pred trinajstimi leti so sklenili, tudi s slovesnostmi, opozoriti na vse to gorje in vzbuditi potrebo po spominu z opravičilom žrtvam tega načrtovanega klanja, ki pa je, kot zli duh, generalom ušlo iz steklenice. Po tej vojni ni prišlo do duhovnega očiščenja, zato ji je sledila še naslednja kot nadaljevanje nerešenih vzrokov in posledic. Takoj se je pokazalo, da prejšnja ni bila tako grozljiva kot njena naslednica, ki je imela še neprimerno večje razsežnosti zlasti zaradi kapitalnega pohlepa in načrtnih revolucionarnih genocidov treh totalitarizmov. Spominjanje žrtv le-teh pa je marsikje v vzhodni Evropi še hudo izkrivljeno in zato nasilja raznih oblik še ni konec. Že deset let deluje fundacija Poti miru v Posočju in ohranja spomin na žrtve prve svetovne

vojne. Zgodovina pa kaže, da je ta šele naznanila začetek množičnih morij v zgodovini človeštva, če se le-to ne bo očistilo in duhovno vrnilo k svojem osnovnemu bistvu. Žal, je ta "zli duh", v dvajsetem stoletju podvil prav po Evropi. Vprašati se moramo, kdaj bodo po Evropi in svetu, ob podobnih komemoracijah kot ob Krnskem jezeru, zadonele salve iz pušk vojakov, v celovitim in ne le maskiranem zavedanju, kot prispevajo nekdanjega bobnenja topov, ki je v minulih svetovnih vojnah in revolucijah odmevalo po skoraj celem svetu in ne le od maja 1915 do oktobra 1917, kot se tega spominjamo na soški fronti "od Triglava do Jadrana". Demagoško in zmotno je trditi, da se svet zamaje le ob vojnah; to se zgodi že veliko prej, ko človek krene stran od poti človečnosti. Slavnostni govornik Danijel

Krivec, bovški župan in poslanec v slovenskem DZ, je v krajšem nagovoru opisal obseg svetovnega vojnega spopada, v katerega je bilo vpletenih 28 držav Evrope, Afrike, Azije, Amerike in Avstralije. Zajel je kar tri četrtine človešt-

va, razširil se je na štiri milijone kilometrov kopenskega prostranstva celin in na vse oceane. Posledično je prinesel hudo pomanjkanje, zanel socialne nemire in revolucijo v Rusiji. Vojna je terjala več kot 20 milijonov žrtev. Vse prej kot vredna blišča in hrupnih koračnic, s katerimi se je začela, se je končala v blatu strelskih jarkov. V njih je svet, ki so ga do takrat poznali, razumeli, razlagali in ustvarjali, izginjal in odtikal s krvjo žrtev.

Tudi zgodovinarji si želijo več sodelovanja: prva spominska plošča

Na vojaškem pokopališču Loče v Tolminu so 15. novembra svečano odkrili prvo spominsko ploščo,

ki so padli na Soški fronti v letih 1915-1917. V soorganizaciji fundacije Poti miru v Posočju in Slovaške republike so na vojaškem pokopališču Loče pri Tolminu pripravili spominsko slovesnost z odkritjem spomenika tem vojakom, padlim med prvo svetovno vojno v bojih ob Soči. Prisostvovala sta slovaški minister za obrambo Lubomir Galko in Daniel Lipšič, minister za notranje zadeve, ki ju je gostila slovaška ministrica za obrambo dr. Ljubica Jelušič.

Gre za edini spomenik v Sloveniji, ki je posvečen slovaškim vojakom in je bil postavljen na osnovi odločitve slovaškega Ministrstva za obrambo. Pobudo so podprli tudi na slovaškem veleposlaništvu, pri Klubu generalov Slovaške republike ter slovaški vojaški zgodovinski inštitut. Naslednjega dne, 16. novembra, sta ministri Daniel Lipšič in Ivan Svetlik podpisala bilateralni sporazum o oskrbi vojnih grobišč. Tako bo oskrba tovrstnih vojnih grobišč v kompetenci slovaškega Ministrstva za notranje zadeve in slovenskega Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve.

MM

Slovesnost ob Krnskem jezeru

va, razširil se je na štiri milijone posvečeno slovaškim vojakom,

GORICA AŠZ Olympia

Miklavževanje v športnem dresu

V petek, 3. decembra, so najmlajši telovadci AŠZ Olympia pokazali staršem, kako so postali spretni po treh mesecih vadbe v skupini predšolske telesne vzgoje Gym-play. Najprej je bil na sporedu kratek prikaz vadbene ure, nekaj družabnih iger, nato pa poligon, ki ga je osebno pripravil Miklavž. Nekateri so poligon pretekli zelo hitro, drugi so bili počasnejši, vsi pa so ob koncu prejeli Miklavževo darilo.

V ponedeljek, 6. decembra, je v društveni telovadnici potekal Miklavžev poligon za starejše pripadnike društva, v katerem so se pomerili vsi fantje in dekleta, ki obiskujejo treninge športne gimnastike, športno ritmične gimnastike in športnega plesa.

Tudi tokrat je Miklavž pripravil precej zahtevno progo, razdelil je tekmovalce v starostne kategorije - dečki/deklice - fantje/dekleta - in pa... trenerji/vaditelji! Pri deklicah - letnika 2005/06 - je bila najhitrejša Vida Boškin (53,93"), druga Nika Paulin (54,47"), tretja Lara Colja (55,83"). Pri dečkih - letnika 2005/2006 - je bil najhitrejši Davide Crasnic (54,48"), drugi Elija Kranjc

(59,93"), tretji Alan Štekar (1,01,08"). Sledijo Sara Marras, Cecilia Olivero, Gregor Antoni, Alice Valdemarin, Marta Pasi, Martina Cijan, Giulia Ciarocchi, Mose Komjanc. Pri deklicah - letniki

Foto DP

2001/02/03/04 - sta bili prvi Karolina Vizintin in Mira Boškin (obe 42,89"), druga Vanja Vogrič (46,38"), tretja Liza Leopoli (46,49"). Pri dečkih Giorgio Colombo (37,32"), Tomas Machitella (40,81") in Lorenzo Rijavis (41,03"). Sledijo Beatrice Aglialoro, Sara Furlan, Riccardo Conte, Enrico Crasnic, Solea Brancati, Chiara Valdemarin, Petra Devetak, Lisa Mlakar, Petra Feri, Ivan Boškin, Lenart Vogrič, Karin Maligoj, Liza Feri, Pietro Olivero, Ivan Deve-

tak, Bernard Terpin, Samuele Capellari.

Dekleta - letniki 2000/1999/1998 - 1. Marta Fajt (37,25"), 2. Mojca Pintar (38,55"), 3. Sara Serplini (38,58").

Fantje: 1. Luka Marras (31,30"), 2. Andy Rustja (31,72"), 3. Volodymyr Karpyuk (32,52").

Sledijo Petra Crosatto, Gregor Devetak, Manuel Persolja, Ana Malnič, Tiana Borič, Mitja Pahor, Luka Paljč, Asja Forchiasin, Stefania Giunta.

Na koncu pa so se poligona šli še trenerji in vaditelji: Maja Devetak je bila počasnejša od Mihe Vogrinčiča, hitrejša pa od Matije

Komela, ki je bil hitrejši od Gioie Innocenti in od Damijane Češčut, ki je bila hitrejša od Mihe, a počasnejša od Matije...?! Vendar vsi so na veliko sleparili in Miklavž je upravičeno nagradil samo poštene tekmovalce.

Naslednji prikaz dela za vse pripadnike AŠZ Olympia je na sporedu že v petek, 17. decembra, ob 19. uri; na njem se bodo predstavili vsi in svoje znanje v panogah, ki jih gojijo, pokazali na Božični telovadni akademiji.

Damy

Osnovna šola Fran Erjavec iz Štandreža je letos sodelovala na 24. Ogledalu mojega okolja, ki je skupna akcija za skrbno urejeno okolico turističnih društev iz Solkana, Nove Gorice, Šempetra - Vrtojbe in tokrat tudi Gorice. Osnovnošolcem so ob koncu podelili priznanje za obrazložitvijo: "Za sodelovanje prvič v naši akciji. Omenjena slovenska šola v naši zahodni sosednji Italiji je urejen šolski zavod, ki je s svojimi učenci stalno prisotna na vseh aktivnostih, ki poudarjajo slovenstvo v svoji občini in zamejstvu nasploh!"

NOVI
GLAS

ODGOVORNI UREDNIK Jurij Paljč
Izdajatelj Zadruga Goriška Mohorjeva - Predsednik dr. Damjan Paulin
Registriran na sodišču v Gorici 28.1.1949 pod zaporedno številko 5

Uredništvo v Gorici: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 550330, faks 0481 548808, e-mail gorica@noviglas.it
Uredništvo v Trstu: Ulica Donizetti 3, 34133 Trst, tel. 040 365473, faks 040 775419, e-mail trst@noviglas.it
Uprava: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 533177, faks 0481 548276, e-mail uprava@noviglas.it
www.noviglas.it

TISK: Centro Stampa delle Venezie Soc. Coop. a.r.l., Via Austria, 19/B - 35129 Padova PD, tel. 049 8700713 - faks 049 8073868; e-mail cdascv@libero.it

LETNA NAROČNINA: Italija 45 evrov, Slovenija 48 evrov, inozemstvo 85 evrov - Poštni tekoči račun 10647493

OGLAŠEVANJE: Oglaševalska agencija Tmedia, ul. Malta 6 - Gorica, ul. Montecchi 6 - Trst. Brezplačno tel. št. 800 129452, iz Slovenije in tujine 0039 0481 32879. E-mail advertising@tmedia.it

Jamčenje zasebnih podatkov: v smislu zakonskega odloka št. 196/03 (varstvo osebnih podatkov) jamčimo največjo zasebnost in tajnost za osebne podatke, ki so jih bralci posredovali Novemu glasu. Bralci lahko brezplačno zaprosijo za spremembo ali izbris podatkov, ki jih zadevajo, kakor tudi izrazijo svoje nasprotovanje rabi le-teh.

Novi glas je član Združenja periodičnega tiska v Italiji USPI in Zveze katoliških tednikov v Italiji FISC

Izdajanje našega tednika Novi glas podpira tudi Urad Vlade Republike Slovenije za Slovencev v zamejstvu in po svetu
Tednik Novi glas prejema neposredni državni prispevek v skladu z zakonom 7.8.1990 št. 250

To številko smo poslali v tisk v torek, 7. decembra, ob 14. uri.

Najboljša preventiva proti hudodelstvu

Prispevati več denarja šolstvu in družini

Kaže, da je "sekira" ministrice Gelmini globoko zasekala tudi v slovenke šole. Šolski protesti dijakov in zasedbe na slovenskih višjih šolah so to krepko potrdile. Pristop dijakov je bil resen in tudi politiki ter predstavniki raznih organizacij so izrazili podporo njihovim protestnim akcijam. Nekateri se skeptično sprašujejo, ali je prav v času krize rezati finančno podporo šolskemu sistemu ali ne. Ameriški predsednik John F. Kennedy je nekoč rekel, da je za državo najdražje financiranje izobraževanja. Dandanes to drži še toliko bolj. Kdor danes ne opravi ali ne dokonča vsaj višješolskega študija, si z večjo težavo poišče službo. Iz statistik je razvidno še več. Neizobraženi veliko prej zbolijo oziroma veliko več izobraženih ljudi dočaka visoko starost. Isto velja za državo: bolj kot se niža izobraževalni nivo državljanov, bolj se prazniško državnice blagajne, ker je treba več denarja vlagati v socialni in sanitarni sektor. Poleg tega ima država manj možnosti, da se razvija, in več možnosti, da gospodarsko nazaduje. Raziskave dokazujejo tudi, da manjkajoča izobrazba "pod-

pira" rast kriminala. V zaporih je odstotek neizobraženih štirikrat večji kot na splošno med prebivalstvom. Zaradi tega sicer ne moremo trditi, da postane neizobraženec prej ali slej zločinec. Dejstvo pa je, da je med dijaki, ki niso končali študija, veliko potencialnih kriminalcev. "Če bi bila vsaj polovica manj šolskega osipa", trdita sociologa Horst Entorf in Philip Sieger z univerze v Frankfurtu v nemški izdaji revije Focus, "bi bilo v družbi veliko

nirja, načrtovalca skakalnice za skoke v smučanju: napravi vse tako, da popelje smučarja do odskočne deske, kjer ta dobi čim daljši in čim varnejši odziv, toda v višino in daljavo se mora smučar spustiti sam. To ni več inženirjeva naloga: če bi ga od tod dalje porival, bi bilo to nevarno, zato nedovoljeno. Podobno se godi pri šolski izobrazbi: odskočno desko in varni pristanek mora šola pripraviti za vsakogar. Toda polet sam je prepuščen svobodni

manj razbojnikov, tatov in ubijalcev". Seveda se teh nasvetov politiki in industrijalci ne držijo, zanje je to gledanje "preveč daljnoročno". Zato tudi država raje vlaga denar v nastavitve elektronskih videokamer na javnih prostorih, da bi bil občutek varnosti večji, kot pa da bi denar vlagala v šolstvo, tako bi morda v prihodnje imeli manj tatov in hudodelcev. Prepričan sem, da je naloga šole na področju izobraževanja podobna nalogi inžen-

uvidnosti in odločitvi vsakega posameznika. Tu pa pridejo v poštev vrednote, ki jih je posameznik prejel še posebno v družini (tudi šola prispeva nekaj k temu) in na podlagi katerih bo mlad človek izbral poti v svetu ter razsodno mislil. Mladič, ki je živel v domačem, ljubečem vzdušju družine ne le, da bo odrasel v bolj uspešnega človeka, pač pa bo veliko lažje "krmaril" mimo življenjskih travm.

KNV

V pričakovanju božičnih praznikov

Kuharski tečaji Gostinskega učnega centra Ad formandum

Nadaljuje se program tečajev splošnega kuhanja v priredbi Gostinskega učnega centra AD formandum. Gre za kratke tečaje, ki so namenjeni ljubiteljem kuhanja, gospodinjam, dekletom in fantom, ki želijo presenetiti prijatelje in znance z odlično pripravljeno večerjo ali s kako posebno specialiteto. V pričakovanju božičnih praznikov je Gostinski učni center pripravil dva zanimiva tečaja. Prvi na vrsti nosi vabljiv naslov Cocktail prigrizki za neformalna druženja: večer s prijatelji ob dobrem kozarcu lahko postane res nepozaben, če zraven postrežemo še hitro pripravljene prigrizke, ki bodo navdušili prisotne. Jedilni list predvideva tunine zavitke z avokadom, zavitek iz paprike in mocarele, žemljice s kislim zeljem in popečeno panceto, pečene paprike z

drobnjakovo kremo, klobasice v testu, slive v slanini. Večer na temo cocktail prigrizkov je bil 1. decembra v prostorih Dijaškega doma S. Gregorčiča v Gorici, 3. decembra pa v Gostinskem učnem centru Ad formandum

jedeh lahko za praznik pravimo tudi številne druge jedi, ki so sicer lažje v pripravi, vendar nič manj okusne. Božični praznični menu je naslov tečaja, ki bo v petek, 10. decembra 2010, na Fernetičih in v sredo, 15. decem-

bra, v Gorici, pri katerem bodo udeleženci spoznali, kako pripraviti odlični božični jedilnik ter izbrati jedem na krožniku primereno vino. Na jedilnem listu najdemo pate' v listnatem testu, capesante na Mornay način, purana s prazničnimi prilogami in meringo s chantilly smetano in mangom. Vsak tečaj traja 4 ure. Udeleženci tečaja prejmejo v dar recepte za jedi, ki jih že isti dan tudi pokusijo, predp-

na Fernetičih. Slavnostno kosilo ali večerja v družinskem krogu in ob lep pogrnjeni mizi že od nek daj sodi med posebne božične radosti. Ob tradicionalnih

snik in potrdilo o obiskovanju tečaja. Za vpisovanja je na voljo telefonska številka +39-334-2825853 ali email naslov: promo@adformandum.eu.

Ajdi, Janji, Mateji, Vesni in vsem ostalim

In vendar ni samo škatla!

S o trenutki v življenju, ko se ti podre, ko nimaš več moči, ko enostavno ne veš, ali bi šel naprej. Saj niti ni pomembno, zakaj ljudje včasih drug drugega ne razumemo, kar je za nekoga tragedija, je lahko za drugega čisto vsakdanja neprijetnost. Enostavno se zgodi, vsem, prej ali slej, da se nam svet zruši na glavo. In dejstvo je, da je vsakič težko najti pot iz brezna. Meni se je zrušilo nekega sivega, turobnega torkovega večera, ki bi lahko ostal čisto navaden zimsko jesenski večer, pa je bil večer, ko sem izgubila nekaj najdražjega. V trenutku... V okoliščinah, ki jih še sedaj nočem sprejeti. In vse je postalo pretežko, preveliko, brez smisla. In ostala sem brez misli, brez upanja in brez lepote. Samo bolečina je še bila, ostrejša od vsake rane, taka da bi rjovela v nemoči.

Potem so sledile ure, ki jim ni bilo konca, noč, ki se je še bolj zarezala v temo, brez spanja in brez utehe. Bolečina je rezala v presledkih, a brez premora, ostro kot nož, čutila sem jo vedno globlje v prsih in imelo me je, da bi kričala in vpila. Samo vpila, ker

solz ni hotelo biti, čeprav sem jih bila polna in so zalile že vse misli in hotenja. Brez utehe sem čakala, da bo noč pogoltnila minute in bo od nekoč svetloba prinesla uteho.

Dolgo je minilo, preden se je prva luč zarezala v megleno kopreno in do dna premočeno nebo. Pa je vendarle prišla, skozi polkna, bleda in brez vsake volje do življenja. Čisto brez moči sem se zavlekla po 'lojtrah' v spodnje nadstropje. Nekaj neznanega me je vleklo k računalniku. Brez vsake misli, brez vsake želje, ki bi naznanjala življenje, samo nagon me je vodil, da sem kot v snu telebnila v tisto škatlo, ki vodi do vsega virtualnega. Čeprav je bilo šele pol šest in je vse okoli mene spalo. Vleklo me je k tisti škatli, zaradi katere sem se pred časom sprla s prijateljem, češ da ni samo prazno plastično ogrodje, češ da ni samo virtualna iluzija sveta. Bolj tipaje kot zavestno sem vklopila kable, glava mi je padala čez ekran, ko sem s poslednjimi močmi odtipkala geslo in čakala na znak, da računalnik deluje.

Nato še znan glas, povezava z internetom in klik na pošto. Bila je polna, razbrala sem imena prijateljev, našla njihove besede, za trenutek je nož v prsih obmiroval, samo za trenutek, kot bi za trenutek spet zaznala vonj po življenju. V tistem hipu me je še skype opozoril na prošnjo za pogovor. Nagnosko sem se odzvala, kot bi me edino tale ekran še

bitelj, našla njihove besede, za trenutek je nož v prsih obmiroval, samo za trenutek, kot bi za trenutek spet zaznala vonj po življenju. V tistem hipu me je še skype opozoril na prošnjo za pogovor. Nagnosko sem se odzvala, kot bi me edino tale ekran še

povezoval z življenjem. Sprejela sem jo, prebrala znani vzdevek Tessa, to je pravzaprav ime prijateljčine psičke... Nekaj v meni se je zganilo in ko sem vtikala prvi "a veš?", so že prihajale njene besede, polne razumevanja, polne toplote, polne vsega tistega, po čemer je hlatalo vse moje

računalnik popolnoma moker, jokala sem vedno glasneje, medtem ko sem preko skypa pisala o tistem večeru in so se na ekranu risale besede o prijateljstvu, upanju in tolažbi... Čisto počasi so prihajale do mene njene misli, kot bi se bale, da bi me rani- le, kot bi se bale, da bi pregnale

tiste solze, ki so končno našle pot v deževni dan. Počasi, od časa do časa, je moja bolečina začela popuščati, tako da sem začutila lasten utrip in telo, ki diha, ki živi. "Ali ne greš v službo?", sem se spomnila in jo vprašala, a je rekla samo "pa kaj zato, saj ni važno", mislim, da je bila ura sedem tedaj... In je bila z mano do poznega jutra. Počasi so se začeli oglašati še drugi prijatelji. Ko sem brala njihovo pošto, polno toplote in besed, ki sem jih bila tako potrebna, sem še vedno jokala, a solze so blažile bolečino in srce se je počasi umirjalo in iskalo tišine.

Vse okoli mene je bila tema, dež zunaj ni pustil, da bi zaznavala svetlobo, vse je bilo predaleč in

samo praznina je zevala zunaj. Tiščala sem se barvnega ekrana, včasih je bilo slišati glasbo, včasih besede, a iz vsega je prihajala tolažba, kot nežno roko sem zaznavala prisotnost prijateljev, kot objem so besede odganjale grozo spomina. Čeprav smo si bili tako daleč, sem imela občutek, da se prijatelji počasi zbirajo v moji sobi in sedajo za peč, bili smo skupaj, čutila sem nežno božanje njihovih rok in solze so počasi pustile pot besedam. S hvaležnostjo sem se odzivala, poslušala, skušala razumeti. In tako je minil dan, morda dva, dokler nisem spet zaznala sveta okoli sebe.

Sploh ne vem, zakaj to pišem, predvsem v trenutku, ko je v meni še bolečina, čeprav spet nekako verjamem v življenje. Morda zato, ker me od nekdanjega jezika, ko me ljudje obtožujejo, zakaj sedim pred računalnikom in ne grem raje v gostilno. Ko me sprašujejo, kaj sploh najdem v tem svetu, ki je samo namišljen in ni v njem nič realnega. Pa ni tako, ni samo škatla, niso samo napisane besede. Računalnik je pot do ljudi, mala soba s prijatelji, stik, ki nam ga vse bolj primanjkuje, in včasih tudi tolažba v največji stiski. Čisto resnična, polna ljubezni in besed, polna prijateljstva, ki ga vsi še kako potrebujemo.

Suzi Pertot

Zanimiv večer v organizaciji ŠD Sokol in ZŠSDI

V smeri sožitja in normalizacije odnosov

Športno društvo Sokol je v sodelovanju z Združenjem slovenskih športnih društev v Italiji organiziralo v Nabrežini zanimiv večer na temo vključevanja neslovensko govorečih članov in tekmovalcev v naša športna društva z naslovom Pomen in cilji slovenskega zamejskega športa nekoč in danes. Svoječasnica med športnimi delavci so ob časa potreben in koristen trenutek, tokrat pa sta bila vsebina debate in izbor diskutantov še posebej posrečena in ugledna. Za govorniško mizo so ob gostiteljih, predsednikih Sokola, Savu Ušaju, in ZŠSDI, Juretu Kufersinu, sedeli novinar Bojan Brezigar, profesor in politik Miloš Budin ter športni pedagog Ivan Peterlin. Ta

mo po statutu, pač pa tudi kot poslanstvo) nalog naših klubov. Vizije, ki so jih okoli tega osvojili in prikazali trije govorniki, pa so precej različne. Peterlin je poudaril, da je treba vprašanje jezika v društvi obravnavati brezkompromisno (koroški model dvojezičnih klubov mu ne ustreza), saj prav ta diskriminanta razlikuje slovenska društva od večinskih. Pri tem pa morajo biti naše ustanove dovolj močne, da odprto sprejmejo tudi Italijane in člane drugih narodnosti. Zavzel se je tudi za to, da bi zamejska politika v večji meri upoštevala šport.

Budin je poudaril, da moramo ob številčno skromnih vrstah slovenskih otrok sprejeti priliv ita-

skupnosti se je postavil tudi Brezigar, ki je prepričan, da je za prepoznavnost slovenskih društev dobrodošlo vključevanje tekmovalcev drugih narodnosti, kar pa na primer ni smiselno za ekipe, ki nastopajo v neodmevnih tekmovalnih. Tudi sprejemanje oza-veščenih italijanskih otrok je po njegovem mnenju povsem umestno in naravno.

Skratka, dokaj moderni zorni koti o vprašanjih, glede katerih naši športni delavci vsakodnevno iščejo primerne odgovore. Da damo svoj pogled na zadevo, preko teh stolpcev smo že zdavnaj podčrtali, da niso slovenska društva nič manj slovenska, če v njihovih vrstah tekmuje Italijan (ali Italijani). Nasprotno, vključevanje tujcev v naše enajsterice, šesterke, peterke je krasen laboratorij sožitja, pa tudi priložnost, da se ti ljudje približajo, obogatijo in, zakaj ne, posvojijo. Polemično štetje Slovencev v slovenskih ekipah je zadnja leta prav licemerna razvada, saj navadno, kdor letos toži soseda, da ima v ekipi polovico "Tajlanov", bo prihodnje leto ali čez dve v podobnem položaju postopal prav na enak način... Krepitev vrst naših postav z neslovensko govorečimi igralci pa je navsezadnje pozitivna tudi zato, ker kakovostne ojačitve s svojo prisotnostjo praviloma dovoljujejo boljšim domačim (slovenskim) posameznikom, da nastopajo na višku svojih sposobnosti, kar bi jim bilo brez zunanje pomoči onemogočeno. Če pa na to tabu temo tako sodobno gledajo tudi vrhovi naše narodne skupnosti, potem je lahko prepotrebna normalizacija res vse lažja.

HC

Ivan Peterlin, Savo Ušaj, Bojan Brezigar, Miloš Budin in Jure Kufersin

je bil povabljen kot izrazit poznavalec, pa tudi tvorec našega športnega gibanja, prva dva pa kot domačina (oba stanujeta v Nabrežini nedaleč od občinske telovadnice), bistra opazovalca tudi športne srenje in ne nazadnje predvsem kot moža, ki sta na svoji življenjski in poklicni poti prišla do vladnih soban. Vsi trije so glede prečnega vprašanja, ki danes razdvaja malodane vsa slovenska športna društva v Italiji, postregli s poglobljenimi in tudi originalnimi ugotovitvami, svoj piskrček pa so po predavateljskem delu pristavili v razpravi še kar številni poslušalci.

Iskati in poudarjati neke skupne imenovalce treh posegov bi bilo malce vsiljeno, nedvomno pa je bila v ospredju skrb za jezik (prej kot za krepitev neke narodne zavesti) kot ena prednostnih (ne sa-

lijanskih športnikov kot naraven in neizbežen pojav, te neslovensko govoreče otroke in mladostnike pa je treba soočiti s specifikami naših klubov in s slovenščino preko posebnih tečajev. Za to normalizacijo odnosov in za preseganje nekdanje getizacije (ali apartheida) naše narodne

NAMIZNI TENIS

Ženska A1 liga: Molfetta - Krus 1:4

HOKEJ IN LINE

A1 liga: Polet Kwins - Lions Arezzo 0:5

NOGOMET

D liga: Belluno - Krus prelozena

Promocijska liga: Reanese - Juventusina 1:1

Vesna - Valaisane 1:1

1. amaterska liga: Savodnje - Muglia 1:1

Staranzano - Primorac 0:0

2. amaterska liga: Fiumicello - Breg 0:2, Opicina - Primorje 0:1, Cormonese - Zarja/Gaja 0:0

3. amaterska liga: Campanelle - Mladost 0:3

KOŠARKA

C1 liga: Marghera - Jadran 55:45

C2 liga: Bor - Cervignano 77:57, Servolana - Breg 76:55

D liga: Kontovel - San Vito 55:50

ODBOJKA

Ženska C liga: Tarcento - Slaga 3:0

Moška C liga: Slaga Tabor - Soča 3:0,

FerroAlluminio - Val 3:1, Soča - Fincantieri 0:3

Ženska D liga: Villesse - Bor 1:3, Azzano - Kontovel 3:0

Moška D liga: Olympia - Cordenons 3:0,

Broker - Naš Prapor 3:0

JURIJ PALJK

KAJ SPLOH POČNEM TUKAJ?

60

Kolikokrat ste že slišali starše, kako pripovedujejo drugim staršem otrok, da njihovi otroci ne berejo? In se zraven še na glas sprašujejo, zakaj je tako, po navadi krivdo vračajo na televizijo in zadnje čase vse bolj na internet ter na računalnike, a se ne vprašajo, ali je res tako, če je res, da njihovi otroci ne berejo samo zato, ker raje sedijo pasivno pred tevejškom, ali pa se igrajo vse mogoče igrice na računalniku, ali je morda odgovor trega iskati tudi kje drugje. Daniel Pennac, francoski učitelj in izjemno duhovit pisatelj srednje generacije, vsa njegova dela sem prebral pred leti v italijanskih izdajah pri Feltrinelliju, na Slovenskem ga pa sedaj prevajajo in tudi v slovenskih prevodih odmeval, je v eni svojih knjig o branju napisal preprosto resnico, ki jo poenostavim zaradi lažjega razumevanja: Otroci ne berejo zato, ker njihovi starši ne berejo; otroci ne berejo zato, ker njihovi starši gledajo televizijo in svojim otrokom pred televizijo priporočajo branje knjig, ne da bi sami to počeli. Razumeli? Seveda je Daniel Pennac tudi duhovitež, ki brije norce iz lastnega, učiteljskega poklica, čeprav vam bo njegovo večplastno pisanje tudi in predvsem spregovorilo prav o njegovi veliki ljubezni do učiteljskega poklica, do otrok na robu in predvsem o veliki ljubezni do branja. Otrok na robu v smislu, da so Pennacu navadno všeči tisti otroci, ki jih v šoli skorajda vedno obravnavajo kot probleme. Ker sem o šoli pri nas pisal že ničkolikokrat in se ne nameravam ponavljati, tudi v naši šoli berejo namreč samo tisti otroci, ki se naučijo doma brati, nemalokrat jih tudi učijo šolniki, ki so prebrali manj leposlovnih knjig kot otroci sami, bi rad tokrat zapisal, da ima šola v Sloveniji samosvoje, a velike probleme, ki po moje vsi izvirajo iz istega korena, v Sloveniji so šli namreč v tekmovalno šolo, kjer so samo znanje povzdignili na oltar, posledice so jasne: zmaga tisti, ki ima največ točk. In zato veliko otrok nima veliko točk in so odrezani od vsake prihodnosti. O tem mi je pred časom, ko sem v tej rubriki pojamral, da mladi ne prihajajo na naše razstave, naše predstavitve knjig, prijateljica Lanka Hočevar iz Slovenije na Facebooku, kjer redno objavljam te zapise in tam nanje tudi edine otipljive odzive dobim, med drugim lepo napisala: "Trenutni šolski sistem namreč ubija ustvarjalnega duha v mladem človeku, saj je predvsem pomembna borba za čim višje doseganje ocen. Zakaj, se itak ve, in je škoda izgubljati besede za obširno pojasnjevanje - recesija, borba za službo, materialne dobrine... Predmeti, kot sta glasbeni in likovni pouk, sta v času osamosvojitve izgubila še tisto pičlo mero pomembnosti, ki sta jo imela nekoč, nekateri drugi predmeti pa so pretirano napihnjeni ter preobremenjeni s kopico nepotrebne navlake. Ne trdim, da drugi predmeti niso pomembni, vendar pa sta omenjena predmeta po krivici v hudo manjvrednem položaju. Zminimalizirali so ju na

Daniel Pennac

minimum od minimuma, celo predavatelj le-teh predmetov so v manjvrednem položaju. In tisti, ki pobožno pričakujejo, da bo malina s takšno šolsko vzgojo hrumoma ter masovno ustvarjala in letela na takšne ipd. prireditve, so super optimisti. Na našo srečo pa vedno obstajajo izjeme, ki gredo, ne glede na trenutne življenjske situacije, vedno po svoji poti in zato "umetnost" ne bo izumrla". Druga prijateljica, Gordana Verbič, pa je pri istem zapisu na FB-ju še dodala: "Mislim, da še vedno obstaja dosti mladih ljudi, ki ne ceniijo umetnosti in njenega pomena. Zato mislim, da bi morali še naprej delati na tem področju in jo mladim čim bolj približati in jih z njo seznaniti. Vse to pa je odvisno tudi od tega, v kakšnem okolju živijo, saj če te umetnost spremlja od malih nog, se boš z njo zagotovo in z veseljem še naprej srečeval". Mladi duhovnik Andrej Vončina je pri istem zapisu na FB-ju še dodal: "Ena stvar je, da starši ne opravljajo več svoje vloge, saj je treba dajati zgled. Otroci vidijo, slišijo..., začutijo..., skratka, potem nekaj naredijo za svoje. Očetje so v dobi odrasčanja zlasti pomembni, pa očetovske figure, kamor spadajo v z...

gogitelji - ti lahko mladim takrat pokažejo, da za nečim stojijo, da je nekaj v redu... Umetnost, vera in podobno, vse deluje po tem principu. V šolah manjka glasbena vzgoja, ki je tako nujna kot matematika ali materni jezik - a šole ne smejo vzgajati. Otroci ne smejo sanjati, ustvarjati, kaj šele mladi. Odrasli, ki so to postali kar čez noč iz adolescence, jim tega ne pustijo. So jim 'fovš', ker sedaj obstaja obdobje mladosti (nekje med 20. in 30. letom, a je ta razmejitev ohlapna), ki ga sami niso imeli. Morali so hitro odrasti. Z Lanko se popolnoma strinjam, kje bi moral biti večji poudarek. Danes zahtevajo samo znanje na znanje, a ta razsvetlensko-pozitivistični koncept v smislu 'scientia est potentia' (Bacon, kar piše tudi na maturitetnih polah!) ne računa s tem, da se to znanje nima kam usesti. In se zgodi, da je nivo takšnih predmetov, ki bi zahtevali veliko znanja, zelo nizek. Glede umetnosti pa je dovolj, če se razvije z mladimi debata o tem, kateri filmi so jim najljubši..."

Ko se včasih, ko prevažam otroke z enih pevskih vaj na druge, od glasbene šole spet drugam, na nastope, prireditve, se vedno sprašujem, kaj sploh počnem tukaj, kot se je Bruce Chatwin spraševal na svojem nenehnem potovanju po svetu, kamor ga je gnal nemir, ki si ga ni znal do smrti razložiti, a ga je želel potešiti z nenehnim iskanjem na potovanjih, iskanjem sočloveka in njegovih sledi, tudi tistih, ki jih je pustil za seboj, ko je odšel daleč, da bi tam na novo zaživel. In me včasih že poteši dejstvo, da so v mojem avtu na sedežu vedno knjige, ne samo moje, ampak tudi knjige mojih otrok, ko jih tam pustijo, da jih bodo spet vzeli v roke, ko se bodo vrnili v avto. "Nekaj je!" si po navadi rečem, "nekaj je".

Psiholog Ezio Aceti v prepolni dvorani v Mošu

Ali je še možno vzgajati za ljubezen?

To, kar nas najbolj spravi v dobro voljo in smeh pri psihologu Eziju Aceti, je njegov ljubeči skoraj strastno občutljivi pristop k publiki. Ezio Aceti je psiho-pedagoški svetovalec pri milanski občini in pri Združenju industrijcev ter direktor svetovalnice v Erbi. Letos je izšla pri založbi Paoline njegova knjiga z naslovom "Genitori si puo' fare" (Da se biti starši).

Aceti je spisal že veliko knjig, npr. Ragazzi e l'uso dei media (Mladi in uporaba medijev), Linguaggi del corpo (Govorica telesa), Amarsi e capirsi (Ljubiti se in razumeti se). Predavanje, ki ga je organizirala župnija z Ognjiščarji v Mošu v petek, 29.10.2010, je imelo naslov Ali je še možno vzgajati za ljubezen? Da bi bolje razumeli, kaj se dogaja v naši družbi, je Aceti začel z opisom zgodovine vzgoje. Nekdanja patriarhalna družba je slonela na avtoriteti, avtonomiji in spoštovanju. Nihče si ni upal kršiti teh pravil. Družba je slonela na neki vzgojni povezanosti: kar so učili v cerkvi in doma, so poudarjali tudi v šoli in javnih prostorih. Vendar v tej družbi je nekaj manjkalo. Manjkalo je poudarek na čustvih. Bilo je skoraj prepovedano odkrivati čustva. Danes se dogaja ravno obratno: ljudje ne skrivajo svojih čustev. Čustva niso ne lepa ne grda, vendar, če jih ne znaš obvladati, ti bo huda predla. Danes uporabljamo za to izraz čustvena nepismenost. Do tega je pripeljala kriza vzgoje, še bolj pa kriza etike. Družba ni več pozorna na razvijanje dobrega v otroku. Ko otroci odrastejo, je že prepozno. Aceti je opozoril na dve nevarnosti, opazni v nenavadnem vedenju v javnosti: stari se obnašajo kot pubertetniki in mladi se obnašajo kot stari ljudje. Do tega pride, ker so ljudje čustveno nepismeni (zgovoren zgled tega je italijanski ministrski predsed-

nik). Čustva so lahko kot toča, in če vemo, da se toča približuje, lahko kaj ukrenemo, da preprečimo škodo. Statistike pravijo, da ima 90% vseh človeških tragedij vzrok v slabem obvladovanju čustev. Posledica so sarkastično ali gošpodovalno vedenje, nezadovoljstvo, neproduktivnost, in to lahko vidimo vsak dan po televiziji, internetu. Končna

Ezio Aceti

posledica tega so malodušje, obup, depresija, saj vemo, da kar se javno dogaja, ima tudi vpliv na nas same. V zvezi s tem je Aceti povedal, da zlo nima rogov in niti prašičjih parkljev, deluje pa v naših mislih in v določenem trenutku lahko postane naraven proces in del življenjskega kroga. Sledi duhovna kriza na več področjih. Prva je kriza osebe in družine. Nekateri politiki večkrat poudarjajo, da moramo imeti dvojno moralno, in s tem ločujejo privatni prostor od javnega. Posledice tega so za nas državljane katastrofalne. To dela tudi pornografija, pri kateri se razvija "napačno gledanje" na telo in osebo. V današnji družbi se kaže tudi verska kriza ne zaradi premajhnega števila vernikov - ateistov je zelo malo -, ampak zato, ker imamo Boga za

služabnika in ga kličemo le, ko ga rabimo, potem pa ga spravimo na "podstrežje". A Bog je prisoten v nas le, če ga upoštevamo v celoti in če uresničujemo njegove nauke predvsem v odnosu z drugimi. Če tega trenutka ni, potem je nesmiselno iskati Boga drugje. In prav v tem so naši mladi zelo občutljivi. Pred njimi se ne moremo pretvarjati. Prvo pride odnos, potem pa vse drugo. Ko privzajamo mladim ljubezen, moramo vedeti, da je le-ta prisotna v vsakem človeku že od rojstva, saj je že napisana v naših genih. Kot računalniki tudi mi imamo "program" tak, ki uresničuje ljubezen, ki uresničuje odnose. Vzgoja za ljubezen je zato vzgoja za odnos. Podlaga odnosa je, da vidimo bližnjega tudi kot "brata", osebo, sebe. Erich Fromm je povedal, da otroci ne potrebujejo samo mleka, ki je hrana in jamstvo za preživetje, temveč tudi med, ki pomeni sladkost in radodarnost človeškega obstoja, kar pomeni živeti v dobrih odnosih. Predavatelj je dejal, da politiki v Italiji delajo veliko napako, ko vzbujajo posebno v otrocih strah pred drugimi, strah pred tujci. Prav je, da se uredijo zadeve glede prihoda tujcev, vendar ne smemo pozabiti na odnose do človeka. Napačno je tudi gojiti predsodke in prepričevati mlade in novoporočence, da so v naravni povezavi "ustvarjeni" drug za drugega, da so v njih odnosi že naravno usklajeni. Če dva zaročenca živita v tem prepričanju, se lahko zgodi, da se bosta razšla, ko bo prišlo do trenj. V resnici nihče ni ustvarjen "za drugega". To velja le za astrologijo. Prave odnose je treba graditi. V dvojje lahko nadaljujemo pot le, če se naučimo dobrih odnosov, če vsak dan dodamo nekaj energije v zvezo. Možno je torej vzgajati za ljubezen. In to misel

je treba gojiti predčasno že v otrocih. Otroci morajo vedeti, da je vedno možno ljubiti, da ljubezen je že v človeških genih, le da jo moramo "obuditi". Pomembno je, da najprej spoznamo človeka. Koliko skrbi in prizadevanja je treba, da iz semena zraste lepa, visoka rastlina, ki daje obilo sadov. Družba bi morala veliko več napraviti za mlade. Več energije bi morala vlagati v vzgojo. V življenju ima uspeh ta, ki je gotov, ki verjame v samega sebe, ki je pravičen do sebe in drugih in je verodostojen. Vse te so vrline, ki si jih pridobimo s pravilno vzgojo. Psiholog Aceti vabi šolske organe, naj ustanovijo več psiho-pedagoških služb, da bomo na vsaki šoli imeli pripravljene izvedence, ki bodo spremljali vse otroke in njihove družine. Danes so otroci mnogo bolj hitri in bistri, kot smo bili mi; v zadnjih štiridesetih letih je naša družba zelo napredovala in se radikalno spremenila. Zaradi tega so otroci tudi bolj zmehčani, ne znajo več prisluhniti bližnjemu. Zato moramo biti pozorni na njihova čustva in jih vzgajati k temu. Nekateri otroci se ne držijo pravil. Pravilo bi moralo biti to, kar najbolj veseli otroka, ker je to interiorizacija staršev. A godi se prav obratno. Otrokom manjkajo pravila, to pomeni, da jih niso ponotranjili. Otrok pa lahko ponotranji pravilo le v dveh primerih: če se boji ali obožuje starše. V prvem primeru se otrok ne zaveda lepote pravil. Jih upošteva le zato, ker so starši prisotni. Ko bodo odšli, bo pravilo prekršil. Odnos do staršev je namreč tisti, ki pripelje do pravil. Starši si prevečkrat gradijo premočno ali prelepo osebo, s katero se potem povsem enačijo. To pomeni, da so izgubili notranjo razdaljo do vlog. V naši družbi primanjkuje lastnosti, kot sta zanesljivost in verodostojnost, ki jih je nekoč privzgal oče. Iz tega izhaja, da nismo več zmogni videti verodostojnosti neke poti, spoznati, v čem je neka pot dobra ali slaba. Postali smo brezbrizni. Izhod pa ni težak. Aceti je predlagal, naj po občinah ustvarijo posebno za mlade možnost, da doživijo kako pozitivno izkušnjo, kajti iz te lahko nastane marsikaj dobrega. Zadnje besede ustanoviteljice Ognjiščarjev, Chiare Lubich, pred smrtjo so bile: "Ostanite združeni, kajti edino dobri odnosi bodo spremenili svet".

Karlo Nanut

Kaos na italijanskem političnem obzorju

Ko se politična vrednost meri po številu reform...

To so nedvomno hudi, kaotični časi za italijansko državo, ki se utaplja v lastnem, napudranem, ostudnem leporečju. So tudi, vsaj tako si naadam, časi korenitih sprememb političnega ozračja, iskanja izhoda iz ne-umja druge republike ter uvida rešitve iz fenomena Berlusconi. Italijanski politični sistem dobiva nove razsežnosti in strankarska ravnotežja, trg najvišjih državnih glav mrgoli "odpiranj" in novitet, a kasta ostaja kasta. Ljudje je imajo dovolj: dovolj legitimiranja laži, relativiziranja jezikovnih poudarkov, nočnih afer in dnevnih vicev. Ljudje zahtevajo konkretne, realne, "vidne" spremembe.

Politiki, ki so kljub vsemu še vedno v službi države in državljanov, to dobro vedo in spretno izkoriščajo. Javno mnenje prelisičijo z enostavnim starorimskim posegom. "Rabite spremembo? Damo vam reformo". Pesek v oči. Nekaj so zakrpali, "poflikali", težave pa se "od znotraj" ne dotaknejo. Gre za taktičen, bolj rečeno ne-taktičen način vladanja določene politične večine, da-leč od kakovostne, trajnostne vizije političnega programa države v dobro vseh.

Nekatera konkretna vprašanja politika lahko reši ali nujno mora rešiti samo z reformo. V številnih nepredvidljivih, specifičnih, nevarnih primerih ne gre drugače. Poseči mora hitro in korenito ter rešiti problem. Reforma predstavlja v teh primerih dejansko trenutek spremembe, obrata, rešitve.

Reforma, ta bolj ali manj kompleksni zakonski odlok, ki naj bi reševal konkretna politična vprašanja, pa postane v Italiji žal najvišje in edino merilo politične aktivnosti, politične vrednosti. Kakovost "opravljenega dela" nekega političnega akterja se na Apeninskem polotoku meri po številu, odmevnosti, celo "radikalnosti" reform, ki jih je v svojem mandatu uvedel. Rezultati so takojšnji, vidni, zbedejo v oči na prvih straneh časopisja, torej: "nekaj se je zgodilo, nekaj so končno naredili". Bojim se, da za blaginjo in prihodnost mogočne

države, kot je Italija, to zdaleč ni dovolj.

Vsaka država 21. stoletja, ki želi ohraniti, ovrednotiti in razvijati svojo kulturno, ekonomsko, socialno, naravno in drugo dediščino, mora nujno slediti širšim, izvenstrankarskim temeljem državnega političnega programa, ki bi omogočal udeležanje življenjsko pomembnih, daljnoročnih, vsebinsko tehtnih, premišljenih ciljev v dobro države kot celote. Ustvaril bi vizijo! Vizijo razvoja države, ki trenutno stagnira, se krši, razpada. Brez vizije, idejne sheme o tem, kar in kako želimo doseči v naslednjih desetletjih, ne morejo upravljati italijanske barke. Politika ne more koristiti državljanom, če v času trenutne vladne večine delajo eni, štiri leta zatem drugi, ob spremembi mandata porabijo 2 leti za rušenje tega, kar so načeli prejšnji, spet pričevati, da so boljši eni itd. Naj nam bodo države Severne Evrope vendarle v zgled: prave spremembe potekajo postopoma, premišljeno, zavestno, vsebinsko. Taki posegi niso "all'italiana", ni-

Tržaška bolnišnica na Katinari

so eklatantni, pekočih barv in vonjav, so pa najboljša stvar za dobro družbo. So kakovostni zato, ker jih je sestavila skupina strokovnjakov, upoštevajoč italijanski kontekst in svetovne težnje. Samo tako lahko ohranimo stik s časom in prehitimo probleme.

Zdi se mi, da preveč zaupamo v reformatorsko moč reforme in premalo v temeljito, kakovostno politično delo. V Italiji je pač tako, kot je bilo z gradnjo tržaške bolnišnice Katinara. V načrtu niso upoštevali povečanja števila avtomobilov v dveh desetletjih in zato so zgradili premalo parkirišč. Ob odprtju je bila bolnišnica že dvajset let v zamudi. Bojim se, da je tako tudi s številnimi političnimi vprašanji.

Jernej Šček

Kako je bilo z odhajanjem Italijanov

Tv oddaja Istra skozi čas in eksodus (1)

Ob koncu avgusta letos je TV SLO predvajala oddajo Istra skozi čas, ki jo je realiziral italijanski program TV K-C v sodelovanju z UI, Ljudsko Univerzo iz Trsta in Središčem za zgodovinske raziskave Rovin ter s sredstvi in ob posredovanju Ministrstva za zunanje zadeve Republike Italije. Oddaja je bila zanimiva, vendar je v zvezi s povojnim eksodusom zavzela površno in enostransko stališče, da naj bi bili Italijani po vojni "identificirani s fašisti", čemur naj bi sledilo "množično čiščenje" ter da je treba vzroke eksodusa, ki je radikalno spremenil fizionomijo Istre, "iskati v represivnem obnašanju nekega totalitarnega režima". Glede na to, da je eksodus skrajno kompleksen pojav, ki ga ni mogoče izčrpo osvetliti v krajšem sestavku, se bom v nadaljevanju

dotaknil le tistih nekaj njegovih vidikov in okoliščin, ki postavljajo pod vprašaj navedena stališča iz oddaje.

Različni valovi eksodusa in njihove spremljajoče okoliščine

Prvi val odhoda Italijanov iz Primorja, Istre in s Kvarnerja se je zgodil tik po zlomu fašistične Italije (sept. 1943), ko je čez noč, še preden se je začel kakršenkoli pogrom, iz slovenskih in hrvaških krajev odšla glavnina pod fašizmom priseljenih italijanskih okupacijskih oblasti z družinami vred (karabinjerji, financarji, upravni in fašistični veljaki, učitelji idr.), ki so se kompromitirali s fašističnim nasiljem ali pa so odšli iz strahu pred masčevanjem. Vseh teh prišlekov se je v letih fašizma nabralo za več deset tisoč in jih ne moremo šteti za begunce, ker so se vrnili tja, od koder so prišli. S kapi-

tulacijo Italije in odhodom okupacijskih oblasti pa se fašistično nasilje nad Slovenci in Hrvati ni končalo. Strateško pomembno Julijsko krajino (JK) so namreč v nekaj tednih po kapitulaciji Italije zasedli Nemci. V mestnih središčih, naseljenih pretežno z Italijani, so se obdržale prejšnje oblastne strukture. Med Trstom, Puljem in Reko pa je še naprej operiralo okrog 15.000 fašistov pod orožjem, to so bili bataljon Mussolini iz Pulja, nekaj bataljonov divizije Decima Mass, reški regiment D'Annunzio, regiment Trieste in bataljon San Giusto iz Trsta ter pet regimentov najbolj zloglasne od vseh enot, Milizia della difesa territoriale. Po mnenju istrskega hrvaškega pisatelja Milana Rakovca to niso bili "kaki benevolentni tatovi kokoši, ampak direktni izvajalci večine eksekucij", 1), ki so se pridružili Nemcem in predstavljali udarno

pest pri pacifikaciji uporniške JK. Istega leta (1943) so Nemci po silovitem zavezniškem bombardiranju Zadra, ki je mesto skoraj zravnilo z zemljo, prepeljali več tisoč preživelih meščanov v Italijo. Tudi teh niso pregnale jugoslovanske oblasti, ker jih pač takrat še ni bilo, ampak so Italijane pre-

selili kar njihovi zavezniki Nemci, ki so takrat upravljali Zadar. Proti koncu vojne, ko še ni bilo ju-

goslovanskih oblasti, so z Reke in drugih krajev, v strahu pred masčevanjem zmagovalcev in pred komunizmom, od katerega si niso obetali nič dobrega, začeli odhajati premožnejši sloji. Ko je postajalo jasno, da bo pariška mirovna konferenca prepustila Jugoslaviji Reko, je pospešek eksodusu iz mesta dodala še Italija, ki je preko svojega CLN (Comitato di liberazione nazionale) dne 22. 9. 1945 delila po mestu poziv, "naj vsi skupaj zapustijo mesto, potem ko bo konferenca proglasila svojo odločitev (o priključitvi Reke k Jugoslaviji, namreč) za dokončno. Z našim odhodom, meščani, bo problem Reke ostal nerešen in na dnevnem redu".

2) Nekako v duhu reka "za nami potop", ki naj bi diplomate v Parizu streljni pri nadaljnjem risanju

meja v Istri. V strahu pred ponovitvijo zloma, ki ga je z eksodusom doživela Reka, so nato jugoslovanske oblasti uvedle več ukrepov, da bi se to ne ponovilo tudi drugje (sprejetje odloka o zaplembi premoženja samovoljno odhajajočim, omejevanje pravice do optiranja na prebivalce italijanskega porekla idr.). Vendar, ko je postalo jasno, da bo Jugoslaviji pripadel tudi Pulj, ki je bil do leta 1947 pod anglo-ameriško upravo, se je zgodba ponovila in v slabem letu se je iz mesta izselilo preko 25.000 prebivalcev. Italija, ki je dotlej opogumljala Puljčane, naj vztrajajo, je ob zapečatenju usode mesta, saj bodo našli "gostoljubje in delo v Italiji, kjer bo vlada ponudila vsi možno pomoč tem širokosrčnim sinovom, ki odhajajo raje v izgnanstvo kot v suženjstvo in raznarodovanje". 3) Nato se je kuga odhajanja selila v notranjost Istre in sredi 50. let v podobnih okoliščinah končala v Coni B STO.

/ dalje
Milan Gregorič